

D, Ď

d, D 1. чешият съгласен звук [d] и буквата **d**, която го обозначава 2. [dě] и **dé** нескл. ср. название на съгласния звук [d] и на буква **d**: **vyslovit d** произнеса d; **napsat malé d, velké D** напиша малко d, главно D 3. **d**. означение на четвърти член от поредица: (**bod**) **d, (za) d** подгочка d; **vitamin D** витамин D 4. муз. рѐ: **tónina d dur** тоналност рѐ мажор; **d moll** рѐ минор 5. **D** римска цифра 500 (петстотин)

d', Ď 1. чешият съгласен звук [d'] и буквата **d'**, която го обозначава 2. [dě] и **dě** нескл. ср. название на съгласния звук [d'] и на буква **d'**: **vyslovit d'** произнеса d'; **napsat malé d', velké Ď** напиша малко d', главно Ď

d'áb|el, -la м. 1. дявол **řádil, jako by (byl) do něho vjel ~el, jako ~em posedlý** той беснѐеше като същински дявол, като трѝста дяволи; **vyhánět ~la Belzebubem, čerta ~lem** клин клин избива; **vláčet se po čertech ~lech** грубо мѝкна се, влѝча се къде ли нѐ; **to je čert jako ~el** хванѝ единия, та удари дръгия; от един дѝл дрѝнки са; всѐ една стѝка са; **nebál se čerta, ani ~la** той нѝмаше стрѝх нѝ(то) от бѝга, нѝ(то) от дявола; **posílat někoho ke všem ~lům** пращам някого по дяволите; **~el nikdy nespí** дяволът си нѝма рѝбота 2. в съчет. **u ~la! ke všem ~lům! u všech ~lů!** разг. експр., остар. **kýho ~la!** по дяволите! 3. прен. разг. експр. сатанѝ; зѝл, лѝш човѝк: **učiněný ~el** същински сатанѝ, опѝсен тип 4. разг. експр. нѝкой, нѝщо: **~el ví!** дявол знѝе! **bylo mu to starého ~la platné** усѝлията (му) отѝдоха на вѝтъра, по дяволите, остѝнаха без резултѝт

d'ábelský, -á, -é 1. дяволски, ѝдски: **ten má ~é štěstí** той ѝма дяволски късмѝт 2. прен. експр. дяволски, зѝл, злорѝдстващ: **~á chystrost** дяволска съобразителност; **měl z toho ~ou radost** товѝ го кѝраше да злорѝдства 3. прен. експр. бѝсен, дяволски: **~á jízda** бѝсно препускане; **~á rychlost** бѝсна бързинѝ, бѝсна скорост; **~ý tanec** бѝсен тѝнц

d'ábelstv|í, -í, -í ср. дяволски характер, дяволско поведѝние, дяволска постѝпка

dabing, dabink, -u м. филм. дублѝж

dabingov|ý, dabinkov|ý, -á, -é филм. дублѝжен; кѝто се отнѝся към дублѝж

d'áble, -te ср. диал. дяволче

d'áblic|e, -e ж. 1. дяволицѝ 2. експр. дяволицѝ; женѝ-дявол

d'áblík, -a м. експр. дяволче

dab|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. (–; со) дублирам (нещо)

dada вж. **dadaizmus**

dadaist|a, -y м. дадаѝст

dadaistický [-ty-], **-á, -é** дадаѝстѝчен, дадаѝстѝчески

dadaizmus, dadaism|us [-zm-] **-u** м. дадаѝзм

dad|at, -ám несв. дет. спѝнкам, нѝнкам

daktyl, -u м. лит. дактѝл

daktyloskopický, -á, -é дактилостѝпѝчен

daktyloskop|e, -e ж. дактилоскопѝя

daktylský, -á, -é лит. дактѝлен

dál I, -i, по-рядко dál|e, -e ж. книж. поет. далечинѝ, далнинѝ: **v ~i** в далечинѝта; **hledět do ~i** глѝдам в далечинѝта; **z ~i** отдалѝч(е); **z blízka i z ~i** отбѝзѝо и отдалѝч(е)

dál II вж. **dále II**

dalamán|ek, -ku м. „дѝламанек“ (ръжжено хлебче с продълговата форма)

dálav|a, -y ж. 1. книж. поет. далѝчни простѝри, далнинѝ: **modravé ~y** мн. сѝня далнинѝ 2. експр. голямо разстояние: **je to od nás ~a** товѝ е мнѝго далѝче от нѝс

dále I вж. **dál I**

dále II, dál нар. 1. пѝ-(на)далѝче, пѝ-натѝтък: **stoupni si ~** застанѝ пѝ-(на)далѝче, пѝ-натѝтък; **musíte jít kus, kousek ~** трѝбва да повървите ѝще малко, трѝбва да отидете малко пѝ-натѝтък; **bydlím o dvě ulice ~** живѝя през двѝ ѝлици; **pojd'(te) dál!** влѝз(те)! заповѝдай(те), (мѝля)! **jděte dál! a)** влѝзте! мѝля, заповѝдайте! **б)** минѝте пѝ-натѝтък; идѝте малко пѝ-натѝтък, поотстъпѝте малко, поотместѝте се малко; **dnes jsme ~ než včera** днес ѝмаме напредѝк в сравнѝние с вчѝра; **zašel ~, než bylo vhodné** той прекалѝ, той премѝна грѝницата на приличѝето; **šel zase o dům ~** и той продължѝ (пѝ-)натѝтък, от-мѝна; **od toho raději ~!** пѝ-добре стѝй на-странѝ! не сѝ бѝркай в тѝзи рѝбота! 2. повѝче, пѝ-дѝлго, пѝ-натѝтък: **~ už to nemohu snášet** повѝче не мѝга да понѝсям, не мѝга да търпѝ товѝ; **~ jsem se o to nezajímal** не сѝ инте-

ресувах повече от това; ~ **už nemám, co bych řekl** нямам какво повече да кажа; ~ **se ujal slova pan XY** после, след това взе думата господин XY; ~ **tam byli ...** освен това там бяха ...; **tak ~!** хайде, продължавайте! хайде, продължавайте! **není (můž)** **není (můž)** не може да продължава; **čím ~, tím líp, tím hůř** стáva все по-добре, все по-лошо; **čím ~, tím víc(e), tím míň/méně** стáva все повече, все по-малко; **jen ~!** напред и само напред! **a tak dále (сжр. atd.)** и така нататък, и тъй нататък (сжр. и т.н.) **3. в съчет. с гл. ... a četl dál** и той продължи да четё; ... **čtete dál!** четёте по-нататък! продължавайте да четёте!

dalece нар. **1.** далёко, далече **2.** прен. обикн. в съчет. **jak ~** доколко, доколкото: **nevím, jak ~ má pravdu** не зная доколко е прав(а); **jak ~ tomu rozumím, ...** доколкото разбирам, ...; **tak ~** дотам, дотолкова; **já tomu tak ~ nerozumím** аз не съм дотам специалист; **vždyť se tak ~ nic nestalo** та нали досега не се е случило койкак

daleko I нар. **1.** далёко, далеч, надалеч(е): **bydlí ~** живее далече; **odtud je vidět ~** оттук се вижда

всё извън града **б)** далече съм от центъра на града; **mám to ~ do práce** работата ми е далече; **nejde pro odpověď ~** веднага намира отговор, веднага е готов(а) да отговори; **pro příklad nemusíme chodit ~** примерът ни е под носа, под ръка; **neměla ~ k slzám, k pláči** тя едва не се разплака, малко остана да се разплаче, всеки момент можеше да се разплаче; **jak ~ jste s prací?** докъде стигнахте с работата? **jsou ~ za námi** далеч(е) зад нас са; **zašel příliš ~** той прекаля, той отиде твърде далеч; **tak ~ jeho vliv nesahá** влиянието му не стига (чак) дотам; **došlo to tak ~, že ...** стигна се дотам, че ...; **přivedl to ~** той постигна много, много се издигна, отиде много напред; **ty to přivedeš ~!** ирон. нищо няма да постигнеш! по тоя път далеч няма да стигнеш! **nejste ~ od pravdy** не сте далеч от истината; **ten má ~ k dokonalosti** той е далеч от съвършенството; **jak jsou spolu ~?** докъде са стигнали в отношенията си? **jablko nepadá ~ od stromu** пословица крушата не пада по-далеч от дървото; **lež má krátké nohy, ~ neujde** пословица на лъжата краката са къси;

bůh vysoko, car ~ пословица бог високо, цар далёко; **široko ~** надлъж и нашир **2.** далёко, далеч (за време): **do jara není ~** пролетта не е далече; малко остава до пролетта **3. в съчет. със сравн. ~ než** много по- ...; далеч по-...: **nemocnému se daří ~ lépe než včera** болният е много по-добре от вчера; **je ~ mladší než já** той е много по-млад, по-малък от мене; **to je ~ lepší** така е много по-добре

dalek|o II, -a ср. обикн. в съчет. **do ~a** надалеч; **z ~a** отдалеч

dalekohled, -u м. далекоголлед, бинокъл; **hvězdářský ~** телескоп; **polní ~** бинокъл

dalekonosný, -á, -é воен. далекободен

dalekosáhlý, -á, -é грандиозен, мащабен; който е с далечни последици: **~é následky** съдбоносни, сериозни, важни последици; **~é změny** дълбоки изменения, коренни промени; **~é známosti** широки познания, много връзки; **~ý objev** важно откритие; **~é rozhodnutí** важно решение

dalekozrakost, -i жс. далекоголледство

dalekozraký, -á, -é далекоголлед

daleký, -á, -é, именна форма dalek, -a, -o **1.** далечен: **~é krajiny, země** далечни краища, земей, страни; **~á budoucnost** далечно бъдеще; **v ~é minulosti** в далечно(то) минало; **není ~á doba, kdy ...** не е далече времето, когато ...; **~ý příbuzný** далечен роднина; **být dalek něčeho** далеч съм от тази мисъл **2.** дълъг, широк, просторен: **~á cesta** дълъг път; **~á rovina** широка равнина, широко поле; **skok ~ý** спорт. скок на дължина

dál|ka, -ky жс. **1.** разстояние, далечина; дистанция: **řízení na ~ku** дистанционно управление; **poznat na ~ku** познай отдалеч; **v ~ce** в далечината; **z ~ky** отдалече; **to je ~ka!** колко е далече! какво разстояние! **ohnisková ~ka** физ. фокусно разстояние; **působící na ~ku** действащ на разстояние **3. в съчет. skok do ~ky** спорт. скок на дължина **3. обикн. мн. dál|ky, -ek** далечни хоризонти, далечни краища: **kouzlo ~ek** очарование на далечните краища

dálkař, -e м **1. спорт. жарг.** скачач, лекоатлет (в скок на дължина) **2. разг.** задочник

dálkařk|a, -y жс. **1. спорт. жарг.** лекоатлетка (в скок на дължина) **2. разг.** задочничка

dálkoměr, -u м. техн. далекомёр, телемётър, измерител на разстояние

dálkovod, -u м. телекопровод

dálkový, -á, -é **1.** далечен: **~á doprava** тран-

спорт на далёчни разстояния; **~á plavba** далёчно плаване **2.** дистанционен: **~é ovládání** дистанционно управление; **~é vytápění, topení** централно отопление; парно (отопление); **~é vedení** далекопровод **3.** задочен: **~é studium** задочно обучение, задочно следване; **posluchač ~ého studia** студент-задочник

dálnice|e, -e жс. магистрала, автострада

dálnopis, -u м. телекс

dálnopisn|ý, -á, -é телексов: **~á ústředna** телексова централа; **~é spojení** телексова връзка

dáln|ý, -á, -é книж. далечен: **Dálný východ** Далечният Изток

dalš|í, -í, -í 1. по-нататъшен, следващ; нов: **~í události** следващи(те) събития; **přišli ~í hosté** дойдоха нови гости; **~í, prosím!** следващият, моля! **2. остар.** по-далечен: **ze sousedství blízkého i ~ího** от близо и далече

daltonizm|us, daltonism|us [-zm-], -u м. мед. далтонизъм

dám|a, -y жс. 1. дама; госпожа: **~y a pánové!** дами и господа! госпожи и господа! **dvorní ~a** придворна дама; **dělá ze sebe ~u, hraje si na ~u** прави се на голяма дама, преструва се на дама; **~a jeho srdce** избраница на сърцето му **2. в съчет. piková ~a картоигр.** дама пика **3. шахм.** царича **4. дама (игра): hrát ~u** играя на дама

damaš|ek, -ku м. текст. дамаска

damaškov|ý, -á, -é който е от дамаска, от жакардов плат

dámsk|ý, -á, -é дамски; който е за жени: **~á konfekce** дамска конфекция (облекло и магазин); конфекция за жени; **~é hodinky** дамски часовник; **~á volenka** дами канят (при танц); **~ý gambit** шахм. дамски гамбит

damping, dumping [dam-], -u м. дъмпинг

da|ň, -ně жс. данък, налог: **dědická ~ň** наследствен данък; данък върху наследство; **~ň ze mzdy, ~ň z příjmu, ~ň důchodová** подоходен данък, данък върху доход; **~ň z obratu** данък върху оборота; **příznání k ~ni** данъчна декларация; **přímá, nepřímá ~ň** пряк, косвен данък; **válečná ~ň** контрибуция; **splácet ~ň a)** плащам данък **б) прен.** плащам данък на нещо; **uvalit novou ~ň na poplatníky** наложа нов данък на данькоплатците

daňč|í, -í, -í който се отнася до елен-лопатър: **~í maso** месò от елен-лопатър

da|něk, -ňka м. зоол. елен-лопатър (Dama)

daněprost|ý, -á, -é който не подлежи на облагане с данък; необлагаем

daňov|ý, -á, -é данъчен: **~á soustava** данъчна система; **~é nedoplatky** недобори; **~ý výměr** данъчно нареждане; **~é přiznání** данъчна декларация; **~á sazba** данъчна тарифа; **~ý výkaz** данъчно удостоверение

dan|ý, -á, -é 1. даден: **~é slovo** дадена дума; **zastavit na ~é znamení** спрã по даден сигнал, по даден знак; **~á veličina** дадена величина **2.** даден, определен: **v ~é chvíli** в даден, в определен момент; **v ~ém případě** в даден(ия) случай; **za ~é politické situace** при дадена(та) политическа обстановка

dar, -u м. 1. подарък, дар, дарение: **dát, dostat** ~ дам, получа подарък; **dát ~em** подаря; направя дарение; **~ k vánocům** коледен подарък; **~y země, přírody** дарове, блага на природата; **~y** щен; насъщният; **danajský** ~ данайски дар, неискрен дар **2.** дар, дарба, талант: **mít ~ výmluvnosti, mít řečnický** ~ имам дар слово, имам ораторски талант; **mít dar(y) ducha (svatého)** остар. умен съм, надарен съм

dárc|e, -e м. дарител: **~e krve** кръводарител **dárcovstv|í, -í ср.** дарителство, даряване: **dobrovolné ~í krve** доброволно кръводаряване **dareb|a, -y м. 1. пейор.** нехранимайко, негодяй, вагабонт(ин), мерзавец, безобразник **2. експр.** палавник, уличник, калпазанин (за дете): **malý ~a** калпазанин

darebáck|ý, -á, -é 1. пейор. нехранимайковски, негодяйски, вагабонтски, безобразен: **~é překrucování pravdy** мошеническо, безобразно извъртане на истината **2. експр.** калпазански: **~ý kousek** калпазанщина

darebáctv|í, -í ср. 1. пейор. негодничество, мошеничество, негодяйство, нехранимайковщина, подлост, безобразие: **to je neslýchané ~í** това е нечувано безобразие; **je schopn každého ~í** той е способен на всякакво безобразие **2. експр.** калпазанщина: **šijí jím všechna možná ~í** голям калпазанин е; все го избива на бели; дай му бели да прави; какви ли не бели сервира

darebák, -a м. пейор. вагабонтин, мерзавец, негодяй, нехранимайко, безобразник

darebnost, -i, жс. пейор. 1. мерзост, негодяйство, безобразие **2.** мерзавщина; негодяйска, недостойна, безобразна постъпка: **myslím jen na ~i** мисли само за безобразия

darebn|ý, -á, -é 1. мръсен, безобразен, вагабонтски, лош: **~ý kousek** безобразна, лоша постъпка; **vést ~ý život** живее лошо, раз-

пўснато **2.** напразен, безполёзен: **~á paráda** излишни труфила

dár|ek, -ku *м. умал.* подарък: **štědrovečerní ~ek** коледен подарък; **boží ~ek a)** *дуал.* хлябът насъщен **б)** *експр.* паднал от небето, найвник

daremnost, daremný *вж.* **darebnost, darebný**

dárvov|ý, -á, -é който се отнася до подарък, до сувенир: **~é zboží** стòки за подарък; сувенири; **~é balení** пакетиран комплект подаръци

dárvyn|ě, -ě *жс.* дарителка: **~ě života** жената, дарителка на живот(а); **~ě krve** кръводарителка

darmo *нар.* **1.** напразно, излишно, напўсто; без полза: **~ prosit** мòля напразно; **~ tu překážíš** сàмо прèчиш тўк; **~ mluvit, ~ povídat!** *разг.* няма смýсл да приказваме! **~ se zlobíte!** напразно се ядòсвате! **2.** даром, безплатно

♦ **akčndarvov|ý** *жс.* не прави даром; приятелството си е приятелство, а сýренето е с пари

darmošlap, -a *м. експр.* бездёлник, лентяй, хайманà, денгўбец

darmožrout, -a *м. експр.* дармоед, тунейдец, паразит, готован

darovac|í, -í, -í дарителски: **~í listina** дарителски документ, документ за дарение

dar|ovat, -uji/разг. -uju *св., по-рядко несв.*

1. даря/дарявам, подаря/подарявам, дам/давам; направя/праща дарение: **~ovat dítěti život** дам живòт на детè, родя детè; **~ovat odsouzenci život** подаря живòта на осъден, помишòе

♦ **darvov|ý** *жс.* **~í nehled!** пословица на харизан кòн зьбите не **~í**

~ne~uji! товà (нйкога) нйма да ти го простя

3. разг. опростя/опрощàвам: **~ovat zbytek dluhu** опростя/опрощàвам остàтък от дьлг

darwinist|a [-ny-], **-y** *м.* дарвинист

darwinizm|us [-ny-], **darwinism|us** [-nyzm-], **-u** *м.* дарвинизъм

dař|it se, третол. безл. -í se **1.** вирее, растè добре, развива се добре (*за растения, животни и под.*): **víno se ~í na jihu** грòздето вирее на юг; **drůbež se jim ~í** тм вирее добре им върви; **cukrovce se tam ~í** там вирее добре захарно цвеклò; там йма услòвия за отглèждане на захарно цвеклò **2. (со кому)** (*нещо*) спорй, върви, удава се, върви òтрьки (*на някого*): **práce se mi ~í** работата ми се удава, работата ми спорй, върви; **jemu se všechno ~í** всйко му се удава, вьв всйчко му върви;

v práci se mu ~í тòй йма успèх в слўжбата **3. (кому, jak)** (*някой*) се чўства, е, живее (*някак*): **jak se ti, vám ~í?** как си, как сте? как живèеш? как живèете? **~í se mi dobře, špatně** добрè сьм, злè сьм; **~í se mu již lépe** тòй е вèче пò-добрè; сьстоянието му се подобрява

♦ **darvov|ý** *жс.* **~í** **жб**

práce jako ~ експр. работи като лўд, като бèsен; **ať táhne k ~u!** да върви по дяволите! **vem ho ~!** дявол да го взèме! по дяволите!

dás|eň, -ně *жс. анат.* венèц: **krvácení ~í** кървèне на венцйте

dásňov|ý, -á, -é венèчен: **~é souhlásky** *език.* алвеолàрни сьглàсни

dát, dám *св. 1. (со кому)* дам, предостàвя (*нещо на някого*): **~ peníze, dárek, spopitné** дам парй, подарък, бакшиш; **~ (někomu) najíst** дам (*на някого*) да ядè; нахрàня (*някого*); **~ pacientovi injekci** направя инжèкция на пациент; **~ žákovi dobrou známku** постàвя, напиша на ученик хўбава оцèнка, хўбава белèжка; **~ (někomu) možnost, příležitost** дам, предостàвя (*на някого*) вьзмòжност; **~ přednost (komu, čemu před kým, čím)** дам предимство (*на някого, на нèщо пред някого, пред нèщо*); предпòчетà (*някого, нèщо пред някого, нèщо*); **~ auto k dispozici** дам, предостàвя на разпòложèние колà; **~ (někomu) čas na rozmyšlenou** остàвя (*някого*) да си помисли, дам (*на някого*) врèме да си помисли; **~ na vědomí** осведомя, сьобщя; **~ najevo, na srozuměnou** дам да се разберè; **~ za pravdu (někomu)** сьглася се (*с някого*); **~ otázku** задам вьпрòс; **~ zprávu** сьобщя; **~ sbohem (někomu)** сбòгўвам се, простя се (*с някого*); **~ dobrou noc** пожелàя лèка нòщ; **~ výpověď (někomu) a)** предупредя (*някого*), че ще бьде уволнèн **б)** предупредя (*някого*), че ще напўсна рàбота **в)** напўсна (*някого*); **~ na dluh** дам на крèдит; **~ (někomu) pokoj** остàвя (*някого*) на мйра; **~ ránu (někomu)** удàря (*някого*); **~ pohlavek, políček** удàря плесница, шамàр; **~ branku, gól спорт.** вкàрам гòл; **~ šach, mat шахм.** дам, обявя шàх, мàт; **~ ránu** *лвòтмйрòс*

♦ **darvov|ý** *жс.* **~í**

veničko (s někým) уговоря си срèща (*с някого*); **~ za vyučenou, na pamětnou (někomu)** дам (добьр) урòк (*на някого*), накажа (*някого*); **nedal si ani ránu** *пен. разг.* тòй нйщо не свьрши, нйщо не направи, остàна си сàмо с приказките; **~ si pozor** внимàвам, внимàтелен сьм; **dej si pozor na jazyk!** дрьж си

езика! внимавай в приказките! **dej si na něho pozor!** внимавай с него, по отношение на него! **ten si dal!** ама и той добре се подреди, изложи се като кифладжия; **tys tomu dal!** ама че го оплѣска! *чрон.* голяма работа свърши и ти! **dali mu na frak a)** хубаво го наредиха **б)** напереддиха го; **to dá rozum** това е ясно; ясно е, разбира се, че е така; ~ **něco k dobrému, k lepšímu** кажа нещо весело, остроумно; ~ **si (s něčím) práci a)** заема се (с нещо) **б)** положи доста усилия, за да направи нещо; отворя си работа (с нещо); ~ **si na čas (s něčím)** не бързам, не се съспивам от бързане (с нещо); **dali jsme jim to (šest nula) спорт. жарг.** смачкахме им фасона, добре ги наредихме (с шест на нула); **ten mi dal co proto!** той хубаво ме нареди! той ми даде да разбера! **co je psáno, to je dáno поговорка** казана дума, хвърлен камък **2. (со, рядко čeho)** създам, струвам, изисквам, отворя: **to dá mnoho práce, starostí** това изисква много труд, много грижи; ще ни се отвори много работа, ще имаме много грижи; **to dá fušku! разг.** ще ни се отвори много работа! с това ще видим голям зор! **3. (koho, co kam, odkud)** сложа, поставя, тюра (някого, нещо някъде): ~ **květiny na stůl** сложа цветя на масата; ~ **šaty do skříně** поставя, сложа, приберя, окача дрехи в шкаф, в гардероб; **kam jsem to jen dal?** къде ли може да съм го сложил? **dej to pryč!** махни го! ~ **si klobouk na hlavu** сложа си шапка на главата; ~ **ruce do kapes** сложа (си), пхна (си) ръце(те) в джобовите; ~ **psaní na poštu** занеся писмо в поща; ~ **dopis do schránky** пусна писмо в пощенска кутия; ~ **nohu do sádry** гипсирам крак, поставя крак в гипс; ~ **do oběhu** пусна в обръщение; ~ **na pořad jednání** включа, сложа в дневен ред; ~ **do výslužby** пенсионирам; ~ **do pořádku** приведа в ред; подрежда; ~ **do provozu (stroj)** пусна в ход, в експлоатация (машина); ~ **do provozu (továrnu)** открива (фабрика); пусна в експлоатация (фабрика); ~ **(někoho) na starost (někomu)** оставя (някой) да се грижи (за някого); ~ **do novin oznámení** дам, публикувам обява във вестник; **dali ho do novin прен.** разкритикуваха го, името му попадна във вестник; **dali ho do Prahy прен.** смислягов **Prága** **na něho moc nedám** не държа особено на неговото мнение; **kam jsi dala oči!** къде ти бяха очите! **kam jsi dal hlavu! kam jsi dal rozum!**

къдѣ ти бѣше умѣт? къдѣ ти бѣше акълѣтъ?
nohu si proto za krk nedám *разг. експр.* пѣтъ
 парѣ не давам за товѣ; **tohleto si nedám za
 rámeček!** *разг. експр.* товѣ не ѣ за хвалбѣ;
to si můžeš dát za čepici! *разг. експр.* дрѣж
 си го! халѣл да ти е! ~ (**někomu něco**) **po
 lopatě a)** правѣ кѣме, та в очѣ **б)** объяснѣ
 прѣстичко, достѣпно (на нѣяко, коѣто трудно
 схваца); ~ **na buben** *разг.* разорѣ, докарѣм
 до фалѣт **4.** *обикн. отриц. с инф., с aby* (не)
 позволѣ, (не) допѣсна (да...): **bolest mu
 nedala spát** от болка тоѣ не мѣжеше да заспѣ;
 болката не му даваше да заспѣ; **nedat ně-
 komu domluvit** прѣкъсна нѣякого; не дам на
 нѣякого **осуд** **aby ...** не даѣ бѣже да ..., да не дава
 господ да ...; **nedalo mu to, by se nezeptal**
 тоѣнеможадасестѣрпиданепопѣта; **dejž
 to pánbůh ...** даѣ бѣже...; **dejme tomu** да
 предположим, да речѣм; **nedala jinak, musel
 to udělat** тѣ не гѣ оставѣ на мѣра, докато
 (тоѣ) не направи товѣ; **já tě nedám** нѣма да
 те изостѣва; ѣз съм с тѣбе; ~ **klesnout hlavě**
 клѣмна глава; **nedat na sobě nic znát** не дам
 да проличѣ **5.** *с вѣзвр. инф.* ~ **se/si** оставѣ (се),
 допѣсна, позволѣ: ~ **se ošidit, oklamat** до-
 пѣсна, позволѣ да ме измѣмѣят; оставѣ се да
 бѣда излѣган, да бѣда измѣмен; ~ **si něco
 namluvit** позволѣ да ме излѣжат; оставѣ се
 да бѣда излѣган; допѣсна да ме баламѣсват
 ◆ **всѣмъ, всѣмъ**
 нѣма да падне по грѣб; не сѣ грижѣ, нѣма
 опѣсност за нѣго, ще се опрѣви; **dá si říci**
 велѣшва се в свѣтѣ, разбѣра от дѣма; сго-
 ворчѣв е; **nedá si říci** дѣма не мѣже да му се
 кѣже, дѣма не дава да му се кѣже; **dá si
 všechno líbit** тоѣ е мѣка Марѣя; позволѣва
 да му се качѣт на главѣта; **nedá si do něčeho
 mluvit** не дава да му се бѣркат в рѣботата;
dejte si chutnat! да ви е слѣдко! наздрѣве!
 добѣр апетѣт! ~ **si zajít chuť na něco** откѣжа
 се от нѣщо; ~ **se prosit** оставѣ се да ме мѣлят;
 ~ **se vidět a)** показѣ се като добѣр домакин
 б) *прен.* проявѣ щѣдрост, показѣ се, изтѣкна
 се в) отбѣя се при нѣякого
dát se, dám se *св. 1.* (*do čeho, na co*) заѣма се,
 заловѣ се, захвѣна се (*с нѣщо, за нѣщо*);
 запѣчна (*нѣщо*): ~ **se do práce** заловѣ се за
 рѣбота; ~ **se do řeči** поведѣ рѣзговор; ~ **se do
 smíchu** разсмѣя се; ~ **se do pláče** разплѣча
 се; ~ **se do běhu** хѣкна, тѣрта да бѣгам; по-
 бѣгна; ~ **se do pohybu** трѣгна, потѣгѣля, за-

движа се; ~ **se do hádky** започна кавга (с някого); ~ **se do karet** започна да играя карти; ~ **se na ústup** започна да отстъпвам; поема обратния път; ~ **se na útěk** и *прен.* побягна, обърна се в бяг; **dalo se do deště** започна да вали, завали (дъжд) **2.** (*do koho, do čeho*) нападна (някого, нещо), заема се, заловя се (с някого, с нещо): ~ **se do koláčů** заловя се със сладкиши, нападна сладкишите; **moli se dali křížku s někým** счепкам се, започна да се боря с някого; **dali se do sebe** напиха да се бият, започнаха да се карат, хванаха се за косите; ~ **se do někoho a)** започна да бия някого **б)** нападна някого; **dala se do něho zima** той премръзна, втресе го **3.** (*kudy, kam*) тръгна, насоча се (*нанякъде*): ~ **se první ulicí vpravo** тръгна по първата улица вдясно; ~ **se lesem** тръгна през гората; ~ **se tím směrem** тръгна в тази посока **4.** (*na co; ke komu, k čemu; do čeho*) постъпя (*някъде като някакъв*): ~ **se na vojnu a)** тръгна на война **б)** постъпя във войската; ~ **se na řemeslo** захвана занаят, стана занаятчия; ~ **se k divadlu** постъпя в театър; стана артист, актьор; ~ **se na jinou víru** приема друга вяра, сменя си вярата; ~ **se na pokání** покая се, отдам се на покаяние **5.** *третол. и безл.* **dá se s инф.** може, възможно е (*да...*): **to se dá spravit** това може да се поправи; **po staru se žít nedá** не може да се живее по старому; **ty knihy se dají ještě koupit** тези книги още се намират (по магазините), още не са изчерпани; **to se dalo očekávat** това можеше да се очаква; **to se nedá vypovědět** това не може да се опий-
 цъм
 то му попадне, откъдето може; **schovával to, kde se dalo** той го криеше където можеше **6.** *обикн. отриц.* **nedat se** не се предам **7.** *обикн. с инф.* поръчам, заповядам, наредя (*да...*): ~ **osedlat koně** поръчам да оседлает кон; ~ **něco poslat** наредя да се изпрати нещо; ~ **někoho pozdravovat** пратя поздрав на някого (*чрез някого, по някого*); помоля някой да поздравя някого **8.** ~ **se с инф.**, ~ **si (co)** поръчам (*да ми се направи нещо*): ~ **se oholit, ostříhat** обръсна се, подстрижа се (на бръснар, на фризьор); ~ **si ušít šaty** дам да ми ушийт дрехи, костюм; ~ **si spravit boty** дам си обулки(те) на поправка; ~ **si vytrhnout zub** извадя си зъб (при зъболекар) **9.** (*co*) взема, поръчам си (*нещо*) за ядене, пиене: **co si dáte?**

какво ще поръчате? ~ **si oběd, večeři** поръчам си обяд, вечеря

databáz|e, -e ж. комп. масив, база данни

dat|el, -la м. зоол. кълвач (Dryocopus)

dativ [-ty/-tý-], -u м. език. дателен падѐж; датив

dat|e, -e ж. фурма

datlovník, -u м. бот. финикова палма (Phoenix dactylifera)

datlov|ý, -á, -é който се отнася до финикова палма: ~ **á palma** финикова палма

dat|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (co) датирам (*визуално*)

в я , с л а г а м /

слòжа дàта на писмò

dat|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (odkdy) *книж.* датирам, започвам, вода началото си (*от някого*): **odkdy se to ~uje?** откога датира това?

dat|um, -a ср. 1. дàта: ~ **um narození, úmrtí** дàта на раждане, на смърт; **významné ~um** забележителна дàта **2.** *само мн.* **dat|a, dat** дàнни: **zpracování dat** статистическа обработка на дàнни; **osobní ~a** лични, биографични дàнни **дав, -u м. 1.** тълпà, мнòжество, мàса, навàлица: ~ **zvědavců** тълпà любопытни; **klestit si cestu ~em** пробивам си пѐг през тълпà, през мнòжество, през навàлица; **zmizet v ~u** изчèзна в тълпà, в навàлица **2.** *книж. пейор.* сган, тълпà

dáv|at, -ám неск. 1. (*komu, co*) давам, подарявам, предоставям (*нещо на някого*): ~ **at darem** давам като подарък; ~ **at věnem** давам за зèстра; ~ **at (někomu) pít, jíst** давам (на някого) да ядè, да пие; ~ **at žihadlo** ужилвам, жия (за *насекоми*); ~ **at na splátky** давам на изпàщане; ~ **at za příklad** давам за пример; ~ **at dobrý, špatný příklad** давам добър, лош

си, пийвам си, угаждам си, лапам; ~ **at košem (někomu)** откàзвам (на някого) женитба и *под.*; **blázen, kdo dává, větší, kdo nebere** *поговорка* дават ли ти – èж, гòнят ли те – бèж **2.** (*co komu; co nač*) слàгам, поставям, турям (*нещо на някого; нещо за нещо*): ~ **at na čaj** слàгам водà за чай; ~ **at dítěti kabátek** обличам палтèнце на детè; ~ **at dítě na studia** пращам детèто да учи, да слèдва; ~ **at peníze na křídlo** *плати*

dohromady a) събирам накуп **б)** правя, осъществявам (*нèщо*) **в)** сглобявам (*нèщо*): ~ **at na stůl** слàгам мàсата **3.** ~ **se с инф.**, ~ **si (co)** поръчвам, давам (*да ми се направи нещо*;

нещо): **~at si prát prádlo do prádelny** давам бельо на обществена пералня **4.** (*со*) давам, изнасям, представям (*нещо*) (*в театър и под.*): **~at koncert** давам, изнасям концерт; **~at večírek** давам вечеринка; **~at hostinu** давам угощение; устройвам пир, пиршество; **~at někomu hodiny** давам уроци на някого; **co dnes dávají?** какво дават днес (*в театър и под.*)

dáv|at se, -ám se *несв.* **1.** (*do čeho; na co*) заемам се, залавям се, захващам се (*с нещо, за нещо*); започвам (*нещо*): **dnes už se do toho ne~ej!** днес вече не сѐ залавяй с това! **2.** (*kudy, kam*) насочвам се, отправям се, тръгвам (*някъде*): **~at se nahoru, dolů** тръгвам нагоре, надолу **3.** (*na co, k čemu, ke komu, do čeho*) постъпвам (*някъде да върши нещо*), ставам (*някакъв*): **~at se k letectvu, k letcům** ставам летец, постъпвам в авиацията

dáv|ící, -í, -í *мед. фарм.* *вомитивен*; който предизвиква повръщане: **~í prostředek** средство за повръщане, *вомитивно* средство

dáv|í|o, -a *мед. фарм.* средство за повръщане, *вомитивно* средство

dáv|ít, -ím *несв.* **1.** (*–; co*) повръщам (*нещо*): **~it krev** повръщам кръв; **dítě celou noc ~ilo** детето повръщаше цяла нощ **2.** (*koho*) давя, удъшвам, душа (*някого*): **pes ~í slepice** кучето дави, души кокотки

dáv|ít se, -ím se *несв.* (*–; čím*) задавам се (*с нещо, от нещо*): **~it se kůstkou** задавам се с кокалче, с костичка; **~it se kašlem** задавам се, задушavam се от кашлица

dáv|iv|ý, -á, -é **1.** задавящ, задушаваш: **~ý kašel** задавяща, задушаваша кашлица **2.** който предизвиква повръщане: **~ý pocit** позив за повръщане

dáv|k|a, -u *ж.* **1.** доза, дажба, порция: **předepsaná ~a léku** предписана доза лекарство; **denní ~a chleba, masa** дневна дажба хляб, месò; **krmní ~a** порцион фураж; **smrtelná ~a** смъртоносна доза; **v tom je notná ~a sobectví** *прен.* в това йма голяма доза егоизъм **2.** такса, налог, данък, облагане: **obecní ~y** общински данъци; **daně, cla a ~y** данъци, мита и налози; **jednorázová ~a** еднократен данък, налог; **nemocenské ~y** болнични (парѝ); **nepodléhat ~ám** не подлежа на облагане; **~a za úřední výkon** такса за административна услуга, гербов налог

dáv|kovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*–; co*) дозирам (*нещо*): **správně ~ovat lék** правилно дозирам лекарство

dávno *нар.* **1.** отдавна, преди много време, много преди: **~ jsem ho neviděl** отдавна не сѐм го виждал; **velmi ~** много отдавна; **čekám na to již ~** отдавна очаквам, чакам това; **~ před válkou** много преди войната **2.** съвсѐм, изобщо, никак: **ještě ~ nejsme hotoví** изобщо не сѐм готови; **to je pro tebe ~ dobré** и това ти е много

dávno věk, -u *м.* древност, старина; отдавна минали времена: **v šerém ~u** в дълбока древност **dáv|ný, -á, -é** **1.** древен, старинен: **~é obyčeje** древни, старинни обичаи **2.** отдавнашен, далечен, отдавна изминал: **~á minulost** далечно минало; **před ~ými časy, za ~ých časů** в миналото; в стари времена; някога, много отдавна **3.** отдавнашен, отколешен, стар, дългогодишен: **~é přátelství** дългогодишно, старо приятелство

dávov|ý, -á, -é *масов:* **~é šílenství, ~á psychóza** масова психоза; **~é scény** *филм. театр.* масови сцени

dbal|ý, -á, -é **1.** (*čeho, o co, na co*) който съблюдава нещо; който държи на нещо, за нещо; загрижен за нещо; **~ý pořádku** съблюдаващ реда; **~ý své cti** който държи на честта си, на когото е скъпа честта му; **~ý svých povinností** който изпълнява добросъвестно задълженията си **2.** старателен, внимателен, грижлив, усърден: **~ý hospodář** грижлив стопанин

db|át, -ám *несв.* **1.** (*čeho, na co*) съблюдавам (*нещо*), следя, внимавам (*за нещо*): **~át svých povinností** изпълнявам задълженията си; **~át své cti, na svou čest** пазя честта си, държам на честта си; **nedbat lidských řečí, na lidské řeči** не обръщам внимание на хората приказки; **~át směrnice** придържам се към инструкция; изпълнявам, съблюдавам, спазвам инструкция **2.** (*o koho, o co; na koho, na co*) грижа се (*за някого, за нещо*): **~át o pořádek** грижа се за реда; **~á jen o sebe** грижи се само за себе си, интересува се само от себе си; **~á na sebe, na svůj zevnějšek** обръща внимание на външността си, на външния си вид

dcer|a, -u *ж.* дъщеря

dcerk|a, -u *ж. умал.* **1.** дъщеричка, щерка **2.** момиче: **městské ~y** градски момичета

dcerušk|a, -u *ж. умал.* дъщеричка

dceřin|ý, -á, -é *в съчет.* **buňky ~é** *биол.* дъщерни клетки

debakl, -u *м.* катастрофа, крах, разгром; пълно разорение: **skončit ~em** свърша с крах

debat|a, -u *ж.* **1.** разговор: **přátelská ~a** приятелски разговор **2.** дебат, дискусия, разиск-

dedik[ovat [-dy-], -uji] разг. **-uju** несов. и св. (со
конъюнктивом *повелительном*
 а) *обращением* *повелительном*
 стихотворение на майка си

dehtov|ý, -á, -é 1. катранен, гудречен: **~é bar-vivo** катранено багрило; **~é mýdlo** катранен сапун **2.** катраносан: **~á lepenka** катраносана покривна мушамà

покривна мушама

dehydratace, -e *ж. хим.* дехидратация, отводняване

dech, -u *м.* 1. дъх, дишане: **nabrat** ~/-u поема си дъх; **zatajit** ~ затая дъх; **lapat po** ~u задъхвам се; едва(м) си поемам дъх; **sotva popadat** ~ едва(м) дишам, задъхвам се, едва(м) си поемам дъх; **bez ~u, se zatajeným ~em** с притаен дъх, със затаен дъх; **jedním ~em** на един дъх; **už mu dochází** ~ той едва диша *и прен.*; **to vezme, to vyrazí člověku** ~ това изненадва, смайва, изумява; от това ти спира дъхът; **bránit se do posledního ~u** защитавам се, браня се до последен дъх; **ztratil** ~ не му стигнаха сили, умори се; **druhý ~ a)** *спорт.* кратка почивка, поемане на дъх **б)** втора младост 2. *прен.* лъх, полъх, дъх, дишане; ~ **smrti** дишане, полъх на смъртта; ~ **jara** дишане на пролетта, пролетен лъх

dech|nout, -nu *св.* 1. дъхна: ~**nout na sklo** дъхна върху стъкло 2. лъхна: **vítr mu ~l do tváře** вятърът му лъхна в лицето

dechovk|a, -y *ж. разг.* дъхова музика: **vojenská ~a** военна дъхова музика

dechov|ý, -á, -é 1. дишателен; който се отнася до дишане: ~é **ústrojí** дишателни органи; ~á **cvičení** дишателни упражнения 2. *муз.* дъхов: ~é **nástroje** дъхови инструменти; ~á **hudba** дъхова музика

dech|y, -ů *м. мн. разг. жарг.* (група) дъхови инструменти (*в оркестър*)

de jure [dé júre] *нар.* де юре; по право; юридически; съгласно правото

děj, -e *м.* 1. действие, процес: **chemický, fyzikální** ~ химически, физически процес; **přírodní** ~ естествен процес 2. деяние, събитие, случка: **líčení ~ů** описание на събития 3. *лит.* сюжет, фабула: ~ **dramatu** сюжет, фабула на драма 4. *в съчет.* **slovesný** ~ *език.* глаголно действие

dějepis, -u *ж.* 1. история: ~ **českého národa** история на чешкия народ; **všeobecný** ~ обща история; **literární** ~ история на литературата, литературна история 2. *учил.* история (*учебен предмет*): **hodina ~u** урок по история 3. учебник по история; история: **otevřít** ~ отворя учебник по история; отворя история(та)

dějepis|ec, -ce *м.* 1. историк, историограф: **literární ~ec** литературен историк 2. учител по история, преподавател по история, *разг.* историк

dějepisectv|í, -í *ср.* историография

dějepisn|ý, -á, -é исторически, историографски:

~á **práce** труд по история, историографски труд; ~ý **pramen** исторически източник, извор; ~ý **kabinet** кабинет по история

dějprav|a, -y *ж.* исторически разказ, историческо повествование: **biblická ~a** книга с библейски разкази

dějinn|ý, -á, -é 1. исторически; който се отнася до история: ~ý **vývoj** историческо развитие 2. исторически, който има историческо значение: ~ý **význam** историческо значение; ~é **poslání** историческа мисия

dějiny, **dějin** *ж. мн.* история: **starověké, novověké** ~y древна, нова история; **zapsat se, vejít do** ~ записи името си, вляза в историята; **otočit kolo** ~ **nazpět** *прен.* обърна колелото на историята; ~y **umění** история на изкуството; ~y **literatury** история на литературата, литературна история

dějišť|ě, -ě *ср.* място на действие; сцена, арена: ~ě **válečných událostí** арена на военни действия

dějov|ý, -á, -é 1. *лит.* сюжетен; който се отнася до сюжет, до действие, до фабула: ~á **kostra** сюжетна канавка 2. *език.* отглаголен: ~é **substantivum** отглаголно съществително име

dějstv|í, -í *ср.* 1. *театр.* действие, акт: **hra o jednom ~í** едноактна пиеса; **hra o třech ~ích** пиеса в три действия 2. *по-рядко* деяние, събитие

dek|a I, -y *ж.* 1. одеяло: **prošívaná ~a** юрган;

♦ **dek|a II**, -y *ж.* 1. одеяло: **prošívaná ~a** юрган;

да му вадиш думите с ченгел; **mazat ~u** *грубо* пия, гуляя 2. чул: **hodit ~u přes koně** наметна кон с чул 3. покривка за маса, легло *и под.*:

dát ~u na stůl постеля покривка на масата

deka II *нескл. ср.* десет грама, декаграм: **dejte mi deset ~ salámu** дайте ми сто грама салам

děkabrist|a, -y *м.* истор. декабрист

dekád|a, -y *ж.* декада, десетдневка

dekadenc|e, -e *ж.* 1. упадък, декаданс 2. декаданс, декадентство

dekadent, -a *м.* декадент

dekadentn|í, -í, -í декадентски, упадъчен: ~í **literatura** декадентска литература

dekagram, -u *м.* декаграм; десет грама

děkan, -a *м.* 1. декан: ~ **lékařské fakulty** декан на медицински факултет 2. *църк.* декан, свещеник

děkanát, -u *м.* 1. деканат 2. *църк.* деканство

děkansk|ý, -á, -é 1. декански 2. *църк.* декански

deklamac|e, -e *ж.* декламация, рецитация

dekla|movat, -uji/разг. -uju несв. декла|мирам, рецити|рам: **~ovat verše, básně** рецити|рам, декла|мирам стихове

deklarac|e, -e ж. 1. декларация, декла|риране, прокла|мация, прокла|миране: **Deklarace lid-ských práv** Декларация за правата на човека **2. адм.** декларация (формуляр): **celní ~e** мит-ническа декларация

deklar|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. **1. (koho, co)** декла|рирам, прокла|мирам, провъзглася-вам/ провъзглася, обявявам/ обявя (някого, нещо): **~ovat politickou linii strany** обявявам/ обявя политическата линия на партия **2. адм.** декла|рирам: **~ovat zásilku** декла|рирам пратка

deklas|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. декла-сирам

deklasovat se, -uji se разг. -uju se несв. и св. декла|сирам се

deklasovan|ý, -á, -é декла|сиран: **~é živly** декла-сирани елементи

deklinac|e, -e ж. 1. език. деклинация, склонение **2. физ.** деклинация, отклонение

deklinac|ní, -í, -í 1. език. склонител: **~í vzor** склонител тип **2. в съчет. ~í magnetka** физ. магнитна стрелка

dek|o, -a ср. разг. декаграм, десет грама: na ~o přesně точно, с точност до грам

dekód|ovat, -uji/разг. -uju св. и несв. деко-дирам, дешифрирам

dekolt, -u м. деколтѐ

dekoltáž, -e ж. разг. деколтѐ

dekoltovan|ý, -á, -é деколтѐран

dekorac|e, -e ж. 1. украса, декорация, офор-мление: **květinová ~e sálu** цветна украса, декорация на зала **2. обикн. мн. dekorac|e, -í** декори, кулиси: **divadelní ~e** театрални де-кори; **ateliérové ~e** филмови декори

dekorac|ní, -í, -í декоративен: **~í látka** декора-тивен плат

dekoratér, -a м. декоратор

dekorativn|í [-ty-/tý-], -í, -í декоративен: **~í styl** декоративен стил

dekor|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. **1. (co)** украсявам/ украся, декорирам (нещо): **~ovat stůl květinami** украсявам/ украся, декорирам маса с цветя **2. (koho)** награждавам/ награжда (някого) с орден, с медал; *остар.* декорирам: **~ovat nejlepší pracovníky** награждавам/ награжда най-добрите труженици

děk|ovat, -uji/разг. -uju несв. (коти, četu; koti, četu zač; zač) **1.** благодаря (на някого, на нещо за нещо): **~ovat za dárek, za pomoc**

благодаря за подарък, за помощ; **pěkně ~uju!** **~uji pěkně!** сърдечно благодаря! **2. (koti, četu zač)** благодарен съм, задължен съм (някому за нещо, на нещо за нещо): **za to můžeme ~ovat jen vám** за това сме задължени само на вас, това дължим само на вас; **~ujeme šťastné náhodě, že jsme vyvázli se zdravou kůží** благодарение на щастлива случайност оста-
н а х м е ж и в и и м а
mu co, zač ~ovat, že ... задължен му е за това, че ... **3. при отказ** благодаря, откъзвам с благодарност: **~uji, nepůjdu a)** благодаря, няма да вляза **б)** благодаря, няма да отида

♦ **přijímám** **lipcva!**

děk|ovat se, -uji/se разг. -uju se несв. (коти; koti zač) благодаря с поклон(и); кланям се, покланям се (на някого; на някого за нещо): **~ovat se za potlesk** благодаря (с поклони) (на сцената) за ръкопляскания, за аплодисменти **děkovn|ý, -á, -é** благодарствен: **~ý dopis** благо-дарствено писмо

dekret, -u м. 1. декрет, указ, постановление: **~o znárodnění průmyslu** декрет, постановле-ние за национализация на промишлеността; **Dekret o míru** Декрет за мир **2.** заповед, ордер: **jmenovací ~** заповед за назначение; **propouštěcí ~** заповед за уволнение; **přidě-lovací ~ na byt** настанителна заповед

dekret|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. **1. (co)** **директивно** **установявам** **2. (co) често нейор.** разпоряждам се само-вълно; заповядвам (нещо): **je třeba přesvěd-čovat, ne ~ovat** трябва да убеждаваме, а не да задължаваме

dělan|ý, -á, -é 1. изкуствен, неестествен; из-куствено направен: **~ý karafiát** изкуствен ка-рамфил **2.** нагласен, неестествен, престорен, неискрен, лицемерен: **~á zdvořilost** престò-рена, лицемерна учтивост **3. в съчет. být na něco jako ~ý разг.** като (че) ли съм роден за нещо: **na pořádek je jako ~á** много е под-редена

děl|at, -ám несв. 1. работя, служа, трудя се: **~at v továrně, na poli** работя във фабрика, на нивата; **~at na ministerstvu** работя, служа в министерство; **~at na dráze** работя, служа в железниците; **~at osm hodin denně a)** работя по осем часа на ден **б)** имам осемчасов ра-ботен ден; **~at tajemníka** работя като секре-тар, секретар съм; **~at za někoho** работя вместо някого; **~at na někoho** трудя се за

нищо
(и не работя), работи ми само устата **2.** правя, върша: **~at dobrou práci** върша добра работа; работя добре; **~á si svou práci** той/тя си гледа работата; **~at svou povinnost** изпълнявам дълга си, задълженията си; **~at zkoušku** държа, полагам изпит; **~at pokusy** правя, провеждам опити; **~at přípravy k něčemu** правя приготовления, готвя се за нещо; **~at do filmu** разг. занимавам се с кино; работя в киното; **~at literaturu** разг. а) занимавам се с литература б) държа изпит по литература; **~at konzervatoř** разг. уча, следвам в консерватория; **co bych s tím ~al?** за какво си мисля/каква работа!

tu ~áš? какво правиш тук? как попадна тук? **co stále, pořád ~áš?** как си? какво правиш? **co ~at?** какво да се прави? **nedá se nic ~at** нищо не може да се направи; **~ej!** хайде! поживо! **~ej, ať jdeme!** хайде, стягай се, приготвяй се да вървим! **~ej, ať jsi venku!** махай се по-скоро! по-бързо изчезвай навън! **~ej co ~ej ...** каквото и да правиш ...; **měl co ~at, aby uskočil** той едва(м) успя да се отдръпне **3.** (со) правя, произвеждам, извършвам, изработвам, създавам (нещо): **~at šaty** шия, произвеждам обущи; **~at boty** правя, произвеждам обувки; **~at oběd** готвя обяд; **~at ze starého nové** преправям старо на ново; **~at hluk** шумя, вдигам шум; **~at si poznámku** вода си белешки; **~at poznámky** правя белешки; **~at narážky** правя намеци; **~at vtipy** правя си шегичи; шегувам се; **~at ostudu, hanbu (někomu)** позоря, срамя (някого); **~at někomu starosti** създавам грижи на някого; **~at někomu těžkosti, potíže** създавам спънки, трудности на някого; **~at někomu radost** доставям радост на някого; **pohyb mu ~á dobře** движението му се отразява, влияе добре; **slané jídlo mu ne~á dobře** соленото ядене не му действа, не му влияе добре; **~at si naděje na něco** надявам се на нещо, правя си илюзии за нещо; **~at si nároky na něco** претендирам за нещо; ймам, предявявам претенции за нещо

~at si něco ~at съм; мирювам; **to nebude ~at dobrotu** това няма да върви така; това ще създава трудности; **~at okolky, drahoty** назлъндисвам се; **~at někomu pomyšlení** угаждам на някого; **~at si blázny z někoho, ~at si dobrý den z někoho**, подигравам се (с някого), правя си майтап (с някого), майтапя се (с някого); **~at si (z někoho) legraci** подигравам се (с някого),

майтапя се (с някого), правя си майтап (с някого); **~at si laskominy, zuby na něco** това си зъбите за нещо; **~at někomu laskominy** възбуждам апетита, правя скомина (на някого); **~at dlouhý nos na někoho** присмивам се на някого; **~at z komára velblouda** правя от мухата слон; **~at kříž nad někým** смятам някого за безнадежден, вдигам ръце от някого; **~at kříž nad něčím** слагам кръст на нещо, вдигам ръце от нещо; **to mi ~á čáru přes rozpočet** това осуетява плановете ми; **to nic ne~á** няма нищо! няма значение! не се безпокойте! **to ~á mnoho** това означава много; **~at někomu těžké srdce, těžkou hlavu** създавам грижи на някого; **ze všeho si moc ~á** всичко взема много присърце; **nic si z toho ne~ej!** не обръщай внимание на това! не се тревожи! **~at si z něčeho svědomí, hřích** упреквам се за нещо; **~at paseku** разг. създавам бъркотия, хаос; обръщам с краката нагоре; вдигам гюрултия, вдигам шум **4.** (*jak s kým; jak s čím; jak*) отнасям се, държа се (с някого, с нещо някак, по някакъв начин): **~at s někým dobře, špatně** отнасям се, държа се с някого добре, зле; **~ej s tím šetrně!** внимавай с това предпазливо!

tím nemá co ~at няма нищо общо с това; това са съвсем различни неща; **budeš mít se mnou co ~at** ще си имаш работа с мен; **s tím nemám co ~at** нямам нищо общо с това **5.** правя се на някакъв; преструвам се: **~á, jako by neviděl** той се преструва, че не вижда; **~al, jako by spal** той се преструваше, че спи; **~á, jako by nic** прави се като че ли нищо няма; преструва се, че не го засяга; **~at dámu** правя се на важна дама, на гранд-дама; **~at šaška** правя се на шут, на палачо; **~at něco jen naoko** правя нещо само привидно, проформа; **~at moudrého** правя се на много умен; **~at ze sebe hloupého** правя се на глупак, на ба лама **6.** разг. експр. държа се (по някакъв начин); ймам (някакво) поведение: **~ala jako smyslů zbavená** беше като луда, като безумна **7.** разг. грубо изпускам се; цапам, мърся; ходя по нужда; посирам се: **~á pod**

do vlastního hnízda черни, очерня най-близките си; вади крливите ризи на семейството си; **čert vždycky ~á na větší hromadu** грубо паря при паря отиват **8.** третол. **~á** разг. прави, струва, възлиза: **kolik to ~á?** колко струва? колко прави това? **to ~á sto**

korun товà стрѹва, товà прàви 100 крòни;
teplota ~á 18 stupňů температурàтa е 18
грàдуса

dě|lat se, -ám se *несв.* **1.** образѹвам се, появѹвам се: **před očima se mi ~jí mžítka, černá kola** причернява ми пред очите; пред очите ми играят цвѣтни крѣгове; крѣгове ми играят пред очите **2. безл. ~á se** стàва, запòчва да стàва: **~á se mi zle, špatně, nanic** стàва ми лòшо, злè; прилошàва ми; **~á se pěkně** врè-мето се опрàва; **~á se zima** (запòчва да) стàва студèно; **~á se vítr** излìза вѣтър; запòчва да дѹха; **~á se z ní hezké děvče** (тѹ) стàва хѹбаво момиче **3. (s čím) експр.** пипкам се, играя си (*с нещò*): **co se s tím tak ~áš?** защò си отвàряш тòлкова рàботà с товà? защò си играеш тòлкова с товà? **4. (jakým)** прàва се, престрѹвам се (*на някакѹв*): **~at se důležitým** вàжничà; придàвам си вàжен вìд, прàва се на вàжен; **~at se mladším** изкарвам се пò-млад; **~at se hloupým** прàва се на глѹпав, на бàлама; **~á se, jako by neslyšel** тòй си прàви оглѹшки; тòй се прàви, че не чѹва; **~á se horším, než je** тòй се прàви на пò-лòш, от-кòлкòто è **5. безл. ~á se** рàбòти се: **dnes se ne~á** днèс не сè рàбòти; **to se ne~á!** такà не бивà! такà не сè прàви! такà не сè постѣпва! **cožpak se to ~á?** бивà ли такà? мòже ли такà?

děl|b|a, -y жс. делбà, делèж, разделèние, раз-пределèние: **~a práce** *икон.* разделèние на трудà

déle *вжс.* dlouho

delegac|e, -e жс. делегàция: **vládní, obchodní ~e** правителствена, търгòвска делегàция; **člen ~e** члèн на делегàция

delegačenk|a, -y жс. жарг. делегàтска кàрта
delegačn|í, -í, -í в сѹчет. ~í lístek делегàтска кàрта

delegát, -a м. **1.** делегàт: **~ za ODS** делегàт на Гражданската демократическа пàртия **2.** пред-стàвитель: **~ cestovní kanceláře** предстàвитель на туристическа агèнция

delegá|tk|a, -y жс. **1.** делегàтка **2.** предстàвителька
d e l e g | o v a t , - u j i / изпрàт (кàто) делегàт, делегìрам: **být ~ován na kongres** изпрàтен сѹм кàто делегàт на конгрès

dělen|ec, -ce м. мат. делìмо

dělen|í, -í ср. **1. мат.** делèние **2.** делбà, делèж, разделèяне, делèние: **~í majetku** делбà на имòт **3. биол.** делèние: **~í buněk** делèние на клèтки **4. език.** пренàсяне на дѹми (*на нов ред*)

delfin, -a м. зоол. делфìн (Delphinus)

dělic|í разделителен, преграден: **~í bod** *геом.* тòчка на делèние; **~í hlava frézky** *техн.* делителна главà на фрèзмашìна; **~í stěna** *строит.* преградна стèнà

delikates|a, -y жс. хранит. деликатès, лà-кòмство

delikátn|í, -í, -í 1. фин, деликàтен, изтѣнчен; тактичен: **~í chuť jídla** фìн, приятен вкѹс на ястие; **~í člověk** деликàтен, тактичен чòвèк **2.** деликàтен, щекотлìв: **~í situace** деликàтно положèние; **~í otázka** деликàтен, щекотлìв вѣпрòс

delikt, -u м. юрид. делìкт, закононарушèние, правонарушèние, простѣпка, престѣплèние; нарушèние на закòн: **mravnostní ~** нарушèние на морàла; **dopustit se ~u** извѣрша престѣплèние, нарушèние на закòна

delikvent, -a м. юрид. закононарушител, за-кòнонарушител

delimitac|e, -e жс. делимитàция, разграни-чàване; определèяне на грàници

delimitačn|í, -í, -í разграничителен; кòйто се отнàся до разграничàване: **~í komise** комìсия по определèяне на грàници

delimit|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* разграни-чàм / *разг.* **~uji** *несв. и св.* разграни-чàм / *разг.* **~uji** *несв. и св.* разграни-чàм / *разг.* **~uji** *несв. и св.* разграни-чàм

ч à з а д à ч и ; ~ o v a t h

определя грàници на държàва

deliri|um [-lí-], -a ср. делириум, бълнѹване: **upadnout do ~a** изпàдна в делириум; **~um tremens** *мед.* делириум трèменс

dělitel, -e м. мат. делител: **společný ~** общ делител

dělitelnost, -i жс. и мат. делìмост

děliteln|ý, -á, -é делìм: **číslo ~é beze zbytku** *мат.* числò, делìмо без остàтѹк

dělit, -ím *несв.* **1. (co; со паč)** делѹ, разделѹм (*нещò; нещò на нещò*): **~it hlásky na souhlásky a samohlásky** делѹ звѹковете на сѹ-глàсни и на глàсни **2. (co čím) мат.** делѹ (*нещò на нещò*): **~it dvacet pětì** делѹ двàйсет на пèт; **~it graficky úsečky** *геометр.* делѹ графически разделѹм отсèчка **3. (co mezi koho, по-рядкò kòmu)** делѹ, разпределѹм (*нещò между някого*); **~it jablko dětem rovným dílem** раз-пределѹм ябълки по рàвно между децà; **~it pečenou husu** делѹ пèчена гѣска на пòрции, транжìрам пèчена гѣска **4. (co, koho; koho, со od čeho)** книж. делѹ, отдѹлам, разделѹм (*нещò, някого; някого, нещò от нещò*): **~í nás dálky** разделѹт ни разстояния; **~í nás**

и с в . и з п

různý světový názor *прен.* нѧс ни раздѣля разлика в мироглѣда, между нѧс ѧма мироглѣдни различия **5.** *в съчет.* **~it (slova)** *пренѧсям дѣуми (на нов ред)*

dělit se, -ím se *несв.* **1.** *(о со, оѣ с кѣм)* подѣлям си *(нещо с някого): ~it se s někým o chleba* сподѣлям с някого хляб; **~it se o starosti se ženou** раздѣлям, подѣлям си семѣйните задѣлжѣния с женѧ си **2.** *(več, v со; nač, na со)* дѣля се, раздѣлям се *(на нещо); kraj se ~í na okresy* областѣта се раздѣля на окѣлии

dělitk|o, -a *ср.* делѣтбен критѣрий, делѣтбен бѣлег, делѣтбен фѧктор: **politické ~o** политически делѣтбен критѣрий

dělk|a, -y *жс.* **1.** дължина *(пространствена): ~a sukně* дължина на полѧ; **na ~u** на дължина; **~a úsečky** *геом.* дължина на отсѣчка; **~a oblouku** *геом.* дължина на дѣгѧ; **zeměpisná ~a** географска дължина; **~a vlny, vlnová ~a** *физ.* дължина на вълнѧ **2.** протежѣние: **po celé délce řeky** по цѣлото протежѣние на рекѧта; **po celé délce hranic** по цѣлата грѧница **3.** дължина, времетраѣне, продължителност: **~a pracovní doby** продължителност на работен ден; **~a života** продължителност на живота **4.** *език.* дължина, квантитѣт: **~a samohlásky** дължина, квантитѣт на гласен звук **5.** разтѣгнатост, провлаѣченост: **únavná ~a přednášky** уморѣтелна протѣченост на лекция

dělkov|ý, -á, -é кѣйто се отнѧся до дължина; линѣен: **~ý metr** линѣен метър; **~á míra** линѣйна мѣрка, мѣрка за дължина

dělník|e, -e *жс.* **1.** работничка: **textilní ~e** текстилна работничка; **domácká ~e** надѣмничка **2.** *в съчет.* **včela dělnice** *зоол.* пчелѧ-работничка

dělnick|ý, -á, -é работнически: кѣйто се отнѧся до работници: **~á třída** работническа клѧса; **~é hnutí** работническо движѣние; **~ý dopisovatel** работнически кореспондѣнт; **~á stávka** стѧчка на работници

dělnictv|o, -a *ср.* събир. работници; работническа клѧса

dělník, -a *м.* **1.** работник: **stavební ~** строѣтелен работник; **průmyslový ~** работник в промишленостѧ; **pomocný ~** неквалифициран работник, общ работник; **sezónní ~** сезонен работник; **námezdní ~** надничѧр; **zemědělský ~** селскостопѧнски работник; **svazek ~ů a rolníků** съѣюз на работници и сѣляни **2.** *книж.* трѣженик

děln|ý, -á, -é *книж.* **1.** работен, работнически, трѣдов; трѣдѣщ се: **~á třída** работническа

клѧса; **~ý lid** трѣдов народ, трѣдѣщ се народ; **~é ruce** трѣдови рѣѣ, работни рѣѣ **2.** работен: **~é prostředí** работна атмосфѣра **3.** трудолюбѣв: **~ý člověk** трудолюбѣв чѣвѣк

dělj|o, -a *ср.* орѣдие; топ: **lehké ~o** лѣко орѣдие; **těžké ~o** тѣжко орѣдие; **protitankové ~o** противотѧнково орѣдие; **protiletadlové ~o** зенитно (противосамолѣтно) орѣдие; **dalekonošné, rychlopalné ~o** далекобѣйно, скорострѣлно орѣдие; **střilet z ~a** стрѣлям с орѣдие; **rány z ~a** орѣдѣйни ѣзстрѣли

děloh|a, -y *жс.* **1.** *анат.* мѧтка **2.** *бот.* плѣдник

dělostřelb|a, -y *жс.* артилерѣйска, орѣдѣйна стрѣлбѧ; канѣнада; орѣдѣен, артилерѣйски ѣгѣн: **zahájit ~u** открѣя артилерѣйски ѣгѣн

dělostřel|ec, -ce *м.* артилерѣист: **protiletadlový ~ec** бѣѣц от зенитната артилерѣя; зенѣтчик

dělostřeleck|ý, -á, -é артилерѣйски: **~á příprava** артилерѣйска подготѣвка; **~á palba** артилерѣйски, орѣдѣен ѣгѣн; артилерѣйска, орѣдѣйна стрѣлбѧ; канѣнада

dělostřelectv|o, -a *ср.* събир. артилерѣя: **těžké, lehké ~** тѣжка, лѣка артилерѣя; **protiletadlové ~o** зенѣтна артилерѣя

dělov|ý, -á, -é орѣдѣен, топѣвен, артилерѣйски: **~á koule** артилерѣйски снаряд; **~á palba** артилерѣйски, орѣдѣен ѣгѣн; орѣдѣйна, артилерѣйска стрѣлбѧ; канѣнада; **~á rána** орѣдѣен, топѣвен ѣзстрѣл; **~á lod'** *воен.* мор. крайцер; **~ý člun** канѣнѣрка

děložn|í, -í, -í **1.** *анат.* мѧточен: **~í svalstvo** мѧточна мускулатѣра **2.** *бот.* плѣдников

delta I *нескл.* *ср.* дѣлта *(грѣцка буква): paprsky ~* *физ.* дѣлта-лъѣй

delt|a II, -y *жс.* *геогр.* дѣлта: **nilská ~a** дѣлтѧта на Нѣл

deltov|ý, -á, -é **1.** *геогр.* кѣйто се отнѧся до дѣлта; дѣлтов: **~é ústí** дѣлта **2.** **~ý sval** *анат.* делтоѣд, дѣлтов мѣскул

demagog, -a *м.* демагѣг

demagogick|y *нар.* демагѣгски: **~ jednat** по-стѣпвам демагѣгски

demagogick|ý, -á, -é демагѣгски: **~á hesla** демагѣгски лѣзунги

demagogi|e, -e *жс.* демагѣгия

démant *вж.* **diamant**

demarkačn|í, -í, -í демаркаѣиѣнен: **~í čára** демаркаѣиѣнна линѣия

demask|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* *и св.* демаски-
~~рабѣнѧм~~ ~~рабѣнѧм~~ ~~рабѣнѧм~~

dementi *[-tu]* *нескл.* *ср.* юрид. опровержѣние: **podat ~** подѧм опровержѣние

dement|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. опровергам
опровергам
хове

demilitarizac|e, -e ж. демилитаризация

demilitariz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. демилитаризирам

deminutiv|um [-ty/-tý-], -a ср. език. деминутив, умалително име

demis|e, -e ж. демисия, оставка: ~e vlády оставка на правителство, правителствена оставка; **podat, přijmout ~i** (по)да́м, приема оставка

demožon [-on/-ón], -u м. дамаджана

demobilizac|e, -e ж. демобилизация

demobilizačn|í, -í, -í демобилизационен; който се отнася до демобилизация: ~í vyhláška прокламация, с която се обявява демобилизация

demobiliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. демобилизирам
2. демобилизирам, дезактивизирам: ~ovat stranu прен. демобилизирам партия

demokratic|e, -e ж. 1. демокрация (обществено устройство): buržoazní ~e буржоазна демокрация; země lidové ~e остар. народно-демократични страни 2. демокрация (принципи): porušování zásad ~e нарушаване на демократически принципи 3. в съчет. sociální ~e полит. социалдемокрация; социалдемократическа партия

demokrat, -a м. демократ: radikální ~ радикал-демократ; revoluční ~ революционер-демократ

demokraticky [-ty-] нар. демократично, демократически: ~ vládnout управлявам демократично

demokratick|ý [-ty-], -á, -é 1. демократически
остар. народно-демократична република; ~ý centralismus демократически централизъм; ~é zřízení демократичен строй; ~á mládež демократична младеж 2. демократичен, народен: ~é umění демократично, народно изкуство; ~ý člověk демократичен, народен човек

demokratičnost [-ty-], -í ж. демократичност, демократизъм: ~ literatury демократичност на литературата

demokratizac|e [-ty-], -e ж. демократизация: ~e školství демократизация на просвещателната

demokratiz|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju неск. и

св. (co) демократизирам (нещо): ~ovat volební řád демократизирам изборителна система; ~ovat pravopis демократизирам правопис

demolic|e, -e ж. събаряне, разрушаване: ~e starých domů събаряне на стари къщи; provádět ~i събарям, разрушавам (стари къщи)

demol|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (co) разрушам

~ovat budovu събарям /

разрушавам

~ovat byt

тамонт, жилище

démon, -a м. демон

démonick|ý [-ny-], -á, -é демоничен

demonstrac|e, -e ж. 1. демонстрация, манифестация (обикн. протестна): ~e proti válce демонстрация против войната; антивоенна демонстрация; došlo k protivládním ~ím стъгна се до антиправителствени демонстрации 2. колона, шествие на демонстранти 3. демонстрация, демонстративна постъпка, израз на протест: zdržet se jakékoli ~e въздържа се от каквото и да било демонстрации 4. демонстрация, демонстриране (на опити и под.): přednáška s ~emi лекция с демонстрации

demonstračn|í, -í, -í 1. който се отнася до демонстрация; протестен: ~í stávka протестна стачка; ~í průvod, pochod протестно шествие, протестна демонстрация 2. демонстративен, показан, нагледен: ~í metoda демонстративен метод

demonstrant, -a м. демонстрант, манифестант
demonstrativn|í [-ty/-tý-], -í, -í 1. демонстративен, предизвикателен; подчертано изразен: ~í potlesk демонстративни аплодисменти; ~í odchod демонстративно напускане, излизане 2. демонстративен, показан, нагледен: ~í forma vyučování метод на обучение с демонстрации; нагледен метод на обучение 3. език. показателен: ~í zájmeno показателно местоимение

demonstrátor, -a м. 1. демонстратор: ~ pro nový přístroj демонстратор на нов апарат 2. демонстратор (във висше учебно заведение, обикн. студент): dělat ~a демонстратор съм, използвам ме за демонстратор

demonstr|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. демонстрирам, манифестирам; участвам в демонстрация: ~ovat proti válce демонстрирам, манифестирам против войната;

участвам в антивоенни демонстрации **2.** демонстрирам демонстрациям **идя**
живым **извѣстиям** **идя**
s
изразя несъгласието си **3.** (со) демонстрирам, повам **показантѣм** **идя**
nový přístroj демонстрирам нов апарат; **апаратам** **идя**
нагледно, с примери
demontáž, -e ж. демонтаж, демонтиране, разглобяване: ~ **letadla** демонтиране, разглобяване на самолет; ~ **mostu** демонтаж на мост
demon|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. демон- **травятам** **равя**
demoralizace, -e ж. деморализация: ~ **e armády** деморализация на армията
demoralizační, -í, -í деморализиращ, разлагащ: ~ **í vliv** деморализиращо, разлагащо влияние
demonizovan|ý, -á, -é деморализиран: ~ **é vojsko** деморализирана войска
demoraliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (кого, **ахъ** **травятам** **равя**
вратя: **alkohol ~uje** алкохолът деморализира
den, dne м. 1. ден, денонощие: **pracovní** ~ работен ден; **úřední** ~ приемен ден в учреждение; **návštěvní** ~ ден за посещение; **všední** ~ делничен ден; **sváteční** ~ празничен ден; празник; ~ **pracovního klidu** почивен ден; **výroční** ~ годишнина; **týž ~, téhož dne** същия ден; **druhého dne, na druhý** ~ (на) следващия ден, на другия ден; ~ **nato** (на) следващия ден; **za dva dni/dny** след два дни; **o dva dni/dny dříve** два дена по-рано; ~ **před odjezdem** (един) ден преди заминаване; **ob** ~ през ден, всеки втори ден; ~ **co** ~ всеки ден; ежедневно; **každým dnem** с всеки изминал ден; **jednoho dne** един ден; някой ден; веднъж; **tyto dny/dni se vrátí** ще се върне тези дни, в близките дни; в **posledních dnech srpna** през последните дни на август; **do čtrnácti dnů** до две седмици; **ve čtrnácti dnech** в разстояние на две седмици; ~ **ode dne, ~ ze dne** от ден на ден, с всеки изминал ден; **ze dne na ~ to odkládá** отлага го всеки ден; ден за ден, от ден на ден все отлага; ~ **po dni, ~ za dnem** ден след ден, с всеки изминал ден; **dnes jsme měli špatný, černý** ~ днес имаме лош, черен ден; днес не ни вървеше; **dnes mám perný, horký** ~ днешният ден ми е тежък; днес имам много ра-

бота; **přijít na pořad dne** идвам на дневен ред; в **Praze dne 10. (desátého) dubna** на 10 април в Прага; **Štědrý** ~ Бъдни вечер; **Mezinárodní ~ žen** Осми март, Международен ден на жената; **Den vítězství** Денят на победата
♦ **hluboko ~** дълбоко
б) търся нещо напразно; **být živ ze dne na den** живя ден за ден; **nebude s tím hotov ani do soudného dne** и до второ(то) пришествие няма да свърши, да довърши тази работа **2.** ден (противопол. нощ): **dlouhý letní** ~ дълъг летен ден; **dne přibývá, ubývá** денят се увеличава, намалява; **už je bílý** ~ вече е съвсем светло, вече съмна; **vrátili jsme se domů ještě za dne** върнахме се в къщи още по светло, по видело; **jíst třikrát za ~** ям, храня се три пъти на ден, три пъти дневно; **přes ~ byl ve školce** той прекарваше деня си в детска градина; **ve dne (i) v noci** деном и нощем; постоянно; **dobrý ~!** добър ден!
♦ **čistý (čištěný) ~**
дигравам се, бия си шегă (с някого, с нещо); **to je (jako) ~ a noc** разликата от небето до земята; **věc je jasná jako ~** работата е ясна; ясно е като бял ден; **nechval dne před večerem** пилците се броят на есен **3. мн. dni, dny, dnů, dní** време, времена; дни: **za našich dnů** в наше време, в наши дни; **od dávných dob po naše dni, do našich dnů** от стари времена до наши дни, до днес; **postní dny** пости; **masopustní dny** месни заговезни **jeho dni jsou sečteny** дните му са преброени; **jeho dnové se naplnili** библ. допъл краят на дните му; **psí dni** експр. черни дни
denaturát, -u м. денатурат; денатуриран спирт
denatur|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. спец. денатурирам: ~ **ovaný líh** денатуриран спирт; денатурат
děň|í, -í ср. събития, живот: **hospodářské, kulturní ~í** икономически, стопански, културен живот; **sledovat politické ~í** следя политическите събития
denic|e, -e ж. зорница, денница; утринна звезда
deník, -u м. 1. дневник: **psát si ~, vést ~** пиша (си), водя (си) дневник; **pokladní** ~ касова книга; **lodní** ~ корабен дневник; **(školní) ~** учил. тетрадка (обикн. по писане); **dívčí** ~ лексикон на девойка **2.** вестник, ежедневник: **vydávát ~** издавам ежедневник
denně нар. **1.** дневно; на ден; за деня; през деня: **pracuje 8 hodin** ~ работи осем часа на ден; **jíst třikrát** ~ ям, храня се три пъти на ден,

dermatolog, -a *м. мед.* дерматолог
dermatolog|e, -e *ж. мед.* дерматология
děrn|ý, -á, -é *техн.* който се отнася до перфорирание: **~ý štítek** перфокарта
děrovac|í, -í, -í *техн.* пробивен, пробивачен; който служи за пробиване, за перфорирание: **~í stroj** перфоратор; пробивачна машина
děrovač, -e *м. техн.* перфоратор; пробивачна машина
děrován|í, -í *ср. техн.* 1. дупчене, продупчване, пробиване, перфорация, перфорация 2. напояване на данни върху перфокарта 3. перфорация, отвори, дупки (*обикн. на равно разстояние*)
děř|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со)* 1. перфорирам, пробивам, продупчвам (*нещо*) 2. напоям данни на перфокарта
des *неизм. ср. муз.* рѐ бемол: **~ dur** рѐ бемол мажор; **~ mol** рѐ бемол минор
děs, -u *м.* силен страх, ужас, кошмар: **~ před smrtí**, **ze smrti** ужас пред смъртта, от смъртта
desát|á, -é *ж.* десет часа: **odbila ~á** удари десет часа; **táhne na ~ou** приближава десет (часа); **půl ~é** девет и половина (часа)
desát|ek, -ku *м. истор.* десятък (*данък*): **odvážet ~ek** плащам десятък
desaterák, -a *м.* елѐн с десет израстъка на рогата
desater|o, -a *ср.* 1. десет: **~o pokolení** десет поколения 2. десет основни правила: **~o božích přikázání** *църк.* десетте божии заповеди; **~o slušného chování** основни правила за добро поведение
desateronásobn|ý, -á, -é десетократен, десеторен, десет пъти по-голям
desater|ý, -á, -é, **desater|ý**, -a *числ.* 1. който се състои от десет вида: **~ým způsobem** по десет различни начина 2. десет (*при същ. плуралия тантум, неброими, веществени, събирателни*): **~y dveře** десет врати; **~y boty, rukavice** десет чифта обувки, ръкавици; **~é nebezpečství** десет опасности
desátk|a, -y *ж. разг.* втора закуска (в 10 часа): **vzít si vejce na ~u** изям едно яйце на закуска в десет часа
desátník, -a *м.* младши сержант: **mít hodnost ~a** имам чин младши сержант
desát|ý, -á, -é *числ.* десѐти: **jde mu na ~ý rok** (тоѝ) кара десет години, кара десѐтата (го-

дина); **okolo ~é (hodiny)** около десет (часа); **dělat něco po ~é** правя нещо за десѐти път; **za ~é** десѐто (*при устно изброяване*); **rozumím každému ~ému slovu** *експр.* разбирам една десѐта от думите, на всеки десѐт думи разбирам (по) една **ani ~ý díl není pravda** в това има много малко истина, дори и една десѐта част от това не ѐ истина
deset, deseti/desíti *числ.* 1. десѐт: **~ kusů** десѐт парчета; **~ prstů** десѐт прѐста; **je ~ (hodin)** десѐт часа **tváří se, jako by neuměl do ~i počítat** прави се на света вода ненапита; **kupovat za ~ prstů** крада; **držet se všemi ~ (někoho, něčeho)** със зѐби и нѐкти се държѐ (за някого, за нещо); **brát (něco) všemi ~i a)** взѐмам (нѐщо) без колебѐние **б)** взѐмам, грабѐя (нѐщо) с двѐ ръцѐ; **hrabat všemi ~i** безоглѐдно, ненаситно трѐпам богатства; **hospodařit od ~i k pěti** рабѐтя на загуба; **jde to s ním od ~i k pěti** положѐнието му става все по-лошо, (тоѝ) върви към провѐл 2. десѐтина (*за близителност*): **bylo tam ~ dvacet lidí** там **имаше ~**
desetiboj, -e *м. спорт.* десѐтобѐй
desetibojař, -e *м. спорт.* десѐтобѐец
desetihalěr, **desetihaliř**, **desítihalěr**, -e *м.* монѐта от десѐт хѐлера
desetikorun|a, **desítikorun|a**, -y *ж.* банкнѐта или монѐта от десѐт крѐни
desetikorunov|ý, **desítikorunov|ý**, -á, -é който се отнася до десѐт крѐни: **~á mince** монѐта от десѐт крѐни
desetilet|í, **desítilet|í**, -í *ср.* десѐтилѐтие
desetiletk|a, **desítiletk|a**, -y *ж.* десѐтлѐтка (*десѐтгодишно училищно обучение*)
desetilet|ý, **desítilet|ý**, -á, -é десѐтгодишен: **~ý výrobní plán** десѐтгодишен производствен план
desetiměsíční|í, **desítiměsíční|í**, -í, -í десѐтмѐсечен: **~í dítě** десѐтмѐсечно детѐ; детѐ на десѐт мѐсеца
desetiminutovk|a, **desítiminutovk|a**, -y *ж.* пѐт-минутка, летучка; крѐтко съвѐщѐние
desetin|a, **desítin|a**, -y *ж.* 1. (една) десѐта (часть): **devět ~ obyvatelstva** девет десѐти от населѐнието 2. *мат.* една десѐта: **žádná celá osm ~ nůla** цяло и ѐсем десѐти
desetinásob|ek, **desítinásob|ek**, -ku *м.* десѐто-

кратно количество; величина десет пъти по-голяма от друга; десет пъти повече
desetinásobný, desítinásobný, -á, -é десетократно, десеторен; десет пъти по-голям
desetinný, -á, -é *мат.* десетичен: **~é číslo** десетично число; **~é místo** десетичен знак; **~ý zlomek** десетична дроб; **~á čárka** десетична запета, точка; **~á soustava měř a vah** десетична система на мерки и теглилки; **~é třídění** десетична класификация
desetkrát *нар. числ.* десет пъти; десеторно, десетократно: **~ deset** десет по десет; **~ více** десет пъти повече
desetník, -u *м.* монета от десет халера: **musím počítat s každým ~em** трябва да стискам всяка стотинка, да правя сметка за всяка стотинка
design [dɔzajn], **-u** *м.* дизайн
designovat [-si-], **-uji/разг. -uju** *св. (koho)* набелязва, определя (някого), издигна кандидатурата на някого: **~ovaný ministerský předseda** кандидат за министър-председател
děsít, -ím *несв. (koho; koho čím)* ужасявам, плаша (някого с нещо): **~ily ji těžké sny** измъчваха я кошмарни сънища
děsít se, -ím se *несв. (čeho, před čím, nad čím)* плаша се, ужасявам се (от нещо): **~it se války** страхувам се от война; **ničeho se ne~í** не се плаши от нищо; **~í se, co se stane** той/тя се плаши какво ще стане
desítka, -y *ж.* 1. десет, десетка (цифра): **římská, arabská ~a** римско, арабско десет; римска, арабска цифра десет 2. десетка, десеторка; това, което носи номер 10: **jet ~ou** пътувам с десетка, с номер десет (трамвай и под.); **bydlí v desítce** живее в стая номер 10; **vypil dvě ~y** той изпи две чаши десетградусова бира; **platit ~ou** плащам с банкнота от десет кро̀ни 3. *картигр.* десетка: **přebíjet ~ou** цакам с десетка; **nést ~u** тръгвам, излизам с десетка 4. влак, който тръгва в 10 часа 5. десетка, десетица, десеторка; десет парчета, броя; десет души: **~a cigaret** малка кутия цигари (с 10 цигари) 6. *спорт. жарг.* единайсетметров наказателен удар, дъзпа: **střílet ~u** бия дъзпа
desítkový, -á, -é *мат.* десетичен: **~á soustava** десетична система
děsivý, -á, -é страшен, ужасен, ужасяващ, кошмарен, зловещ: **~ý sen** кошмарен сън; **~é ticho** зловеща тишина
deská, -y *ж.* 1. плоча, дъска, табло: **kreslicí ~a**

чертожна дъска; **mramorová, kovová ~a** мраморна, метална плоча; **stolní ~a** плът на маса; **náhrobní ~a** надгробна плоча; **~a cti** почетно табло; **pamětní ~a** мемориална, паметна плоча; **gramofonová ~a** грамофонна плоча; **kompaktní ~a** компакт диск; **dlouho-hrající ~a** дългосвиреща плоча; **dlažební, obkládací ~a** паважна, облицовъчна плоча; **fotografická ~a** фотографска плоча; **rozvodná ~a** *електр.* разпределително табло 2. *мн.* **desky, desek** корици (на книга и под.), папки 3. *мн.* **desky, desk** *истор.* регистри, книжа; съдебни книги; поземлени, емлячни регистри: **~y zemské** регистър на крепостни актове
deskový, -á, -é 1. който се отнася до дъска, до плоча, до табло: **~ý fotoaparát** фотоапарат с плочи 2. който се отнася до регистри, до книжа и под.
deskriptivní [-ty-/tý-], **-í, -í** дескриптивен, описателен: **~í metoda** описателен метод; **~í geometrie** дескриптивна геометрия
děsný, -á, -é 1. ужасен, страшен: **~ý sen** страшен сън, кошмарен сън; **~é ticho** зловеща тишина 2. *разг. експр.* ужасен, страшен, адски: **~é horko** ужасна горещина; адска, ужасна жѐга; **~ý hlupák** ужасен глупак
despekt, -u *м.* презрение, пренебрежение: **dívat se na někoho s ~em** гледам някого с презрение, с пренебрежение, презрително, пренебрежително
desperace, разг. dišperace, -e *ж.* отчаяние, безнадеждност: **pije z ~e** той/тя пие от отчаяние
desperát, -a *м.* отчаян човек; човек, решен на всичко от отчаяние
despocije, -e *ж.* деспотизъм, тиранство
despotá, -y *м.* деспот, тиран и *прен.:* **je to sobec a ~a** той е егоист и деспот
despotický [-ty-], **-á, -é** деспотичен, тираничен: **~ý útisk** деспотичен, жесток гнѐт
despotismus, despotism|us [-tuz-], **-u** *м.* деспотизъм, тиранство, тирания
destička, -y *ж.* *умал.* пластинка, плочка, дъсчица: **břidlicová ~a** слюдена, аспидна плочка; **krevní ~a** *анат.* тромбоцит
destilace [-ty-], **-e** *ж. физ. хим.* дестилация, дестилиране: **suchá ~e, ~e za sucha** сұха дестилация; **~e vody** дестилиране на вода
destilační [-ty-], **-í, -í** *физ. хим.* дестилационен: **~í přístroj** дестилационен апарат; дестилатор, алабик

destilát [-ty-], **-u** *м.* дестилат

destilovan|ý [-ty-], **-á, -é** дестилиран: **~á voda** дестилирана вода

destil|ovat [-ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. 1. (со)* дестилирам: **~ovat vodu** дестилирам (вода и под.) **2.** получавам (нещо) чрез дестилация: **~ovat benzín z nafty** получавам бензин чрез дестилация на нефт

destrukc|e, -e *жс.* деструкция, разрушаване, разрушение, унищожаване, унищожение, разстрѝване: **~e hospodářství** разстрѝване, упадък на стопанство

destruktivn|í [-ty-/tý-], **-í, -í** **1.** деструктивен, разрушителен; **~í kritika** деструктивна, унищожителна критика **2. прен.** подрѝвен, врѝден, пагубен: **~í živly** подрѝвни елементи; **~í vliv** пагубно влияние

dešifrov|at, -uji/разг. -uju *св.* дешифрирам: **~ovat zprávu** дешифрирам съобщение

děš|í, dešit|e **1.** дъжд: **prudký ~ť** проливен дъжд; **drobný ~ť** ситен дъжд; **~ť je na spadnutí** *разг.* какъ се да вали, всеки момент ще завали (дъжд); **dalo se do ~tě, spustil se ~ť** завали, запѝчна да вали (дъжд); **je po ~ti** спря да вали; това му беше на дъжда (след кратък дъжд); **plášť do ~tě, proti ~ti** мушамъ за дъжд; **jít v ~ti, za ~tě** вървя в дъжда; **~ť jisker, květů, kulek** *прен.* дъжд от ѝскри, от цветя, от кули

okap (попадна) от трѝн (та) на глѝг; **z toho mračna nebude ~ť** няма страшно; дяволът не ѝ толково черен; **(roste to) jako houby po ~ti** (никнат) като гѝби след дъжд **2. в съчет. zlatý ~ бот.** форсития (Forsythia)

deštíček, -ku *м.* умал. дъждѝц: **májový ~ek** майски дъждѝц

deštivo *наб.* дъждовит: **je ~** дъждовно е, дъждовито е; **venku je ~** навѝн вали (дъжд)

deštiv|ý, -á, -é дъждѝвен, дъждѝвит: **~ý den** дъждѝвен ден; **~ý kraj** област, където чѝсто вали (дъжд); дъждѝвит край

deštník, -u *м.* чадър: **skládací ~** сгъваѝм чадър; **rozevřít, otevřít, zavřít ~** разтвѝря, затвѝря чадър

deštníkář, deštníkář, -e *м.* майстор на чадѝри, чадърджия

dešťoměr, -u *м.* метеорол. дъждомѝр

dešťovk|a I, -y *жс. разг.* дъждѝвна вода: **nachytat ~u** събера (в съд) дъждѝвна вода

dešťovk|a II, -y *жс. зоол.* дъждѝвен червей (Lumbricus)

dešťov|ý, -á, -é дъждѝвен: **~ý mrak** дъждѝвен ѝблак; **~é srážky** валѝжи от дъжд; **~á voda** дъждѝвна вода

detail [-tajl], **-u** *м.* **1.** детайл, подрѝбност: **pracovat do všech ~ů** разрабѝтя в детайли; **jít, zabíhat do ~ů** впѝскам се в подрѝбности; **to je ~!** *разг.* това е подрѝбност! това не ѝ важно! **2. остар. разг. търг. търговия на дрѝбно: **obchodovat v ~u** търгѝвам на дрѝбно **3. филм.** ѝдър, крѝпен план**

detailně [-tajl-] *нар.* детайлно, подрѝбно; в подрѝбности: **~ě vypracovaný návrh** най-подрѝбно разрабѝтено предложение

detailn|í [-tajl-], **-í, -í** **1.** детайлен, подрѝбен; с подрѝбности: **~í plán** подрѝбен плън **2. остар. разг. търг. **~í prodej** продажба на дрѝбно; **~í ceny** ценѝ на дрѝбно **3. в съчет. ~í záběr** филм. кадър в ѝдър, крѝпен плън**

detaš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* отдѝм (нещо): **~ované pracoviště** работна площадка, отделѝна от ѝсновното предприятие

děťátk|o, -a *ср. умал. експр.* детѝенце; бѝбе, бѝбче

detektiv [-ty-/tý-], **-a** *м.* детектив

detektivk|a [-ty- /tý-], **-y** *жс. разг.* криминалѝ, детективски ромън, разказ, филм

detektivn|í [-ty-/tý-], **-í, -í** детективски, криминален: **~í román, film** криминален ромън, филм; **soukromá ~í kancelář** чъстно детективско бюрѝ

detektor, -u *м. техн.* детектор

determinizmu|s [-ny-], **determinism|us** [-nyz-], **-u** *м. филос.* детерминизъм

determin|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* детерминирам

pojmy *нар.* детерминиръм: **~ovat pojmy** детерминирам понятия

dětič|ky, -ek *жс. мн. умал.* дѝчица: **hodné ~ky** добѝри, послушни дѝчица

dětin|a, -y *м. и жс. разг. експр.* детѝ, найвник/найвница: **ty si ~a!** кѝлко си найвен! **nebud' ~a!** не стъвай детѝ!

dětinsk|ý, -á, -é **1.** детински: **měl jsem z toho ~ou radost** радвах се на това като детѝ; **dědeček začíná být ~ý** дъдо запѝчва да се вдетинява **2.** найвен, детински

dětinstv|í, -í *ср. 1.* детинщина, найвност **2. порядко** дѝтство, дѝтска вѝзраст

dětinst|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* вдетинявам се: **staří lidé ~ějí** старите хѝра се вдетиняват

detonace, **-e** *ж.* детонация, експлозия, взрив, избухване; **~e traskavých plynů** детонация, експлозия, взрив на избухливи газове

dětský, **-á, -é** дѣтски: **~á láhev** бѣбешко шишѣ с бибѣрѣн; **~ý kočárek** дѣтска, бѣбешка количка; **~é představení** представлѣние за дѣцá; **~ý lístek** дѣтски билѣт (с намалѣние); **~é hřiště** дѣтска площадка; дѣтско игрище; **odborný ~ý lékař** специалист по дѣтски бѣлести, педиатр; **~ánní dějiny** **♦** **vyrůst z ~ých šatečků, střevíčků**; **vzout se z ~ých střevíčků** изляза от дѣтската възраст, вѣче не сѣм дѣтѣ

dětství, **-í** *ср.* дѣтство, дѣтинство; дѣтска възраст: **od útlého, raného ~í** от рãнно дѣтство; **znám ho od ~í** познавам го от дѣтинство

detto *нар.* същото

děv|a, -y *ж.* книж. дѣвица, дѣва, дѣвѣйка

devadesát, -i *числ.* дѣветдѣсѣт: **v ~i případech ze sta** в дѣветдѣсѣт на стѣ от слѣучайте, в дѣветдѣсѣт слѣучая от стѣ

devadesátiletý, **-á, -é** дѣветдѣсѣтгодишен

devadesátiny, devadesátin *ж. мн.* дѣветдѣсѣт-годишнина

devadesátk|a, -y *ж.* **1.** дѣветдѣсѣт(ка) (*цифрама 90 и означеното с нея*): **jede ~ou** разг. пѣтѣва с дѣветдѣсѣт километра в чãс; **bydlet v devadesátce** живеѣ в стãя № 90 **2.** дѣветдѣсѣт години: **dožít se ~y** тѣй доживѣѣ до дѣветдѣсѣт години, до дѣветдѣсѣтгодишна възраст; **táhne mu na ~u** тѣй приближãва дѣветдѣсѣт (години), приближãва дѣветдѣсѣтѣ

devadesátkrát *числ.* дѣветдѣсѣт пѣти

devadesátý, **-á, -é** *числ.* дѣветдѣсѣти: **~é narozeniny** дѣветдѣсѣтгодишнина, дѣветдѣсѣти рождѣн ден; **~á léta 19. (devatenáctého) století** дѣветдѣсѣтѣ години на 19-и (дѣветнайсѣти) вѣк

devalvac|e, -e *ж.* икон. девалвация, обезценãване и прен.

deval|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со; –)* девалвирам, обезценãвам/обезценã (нещо), понижãвам/понижã стѣйност на парѣ, кѣрс на валѣта

devastac|e, -e *ж.* книж. опустошѣние, опустошãване: **~e lesů** опустошãване на горѣ

devast|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* опустошãвам/опустошã, унищожãвам/унищожã; **~ovat půdu** изтощãвам пѣчва; **území ~ované válkou** теритѣрия, опустошѣна от война

devatenáct, -i *числ.* дѣветнайсѣт/дѣветнадѣсѣт: **je mu ~let** тѣй е на дѣветнайсѣт/дѣветнадѣсѣт (години)

devatenáctiletý, **-á, -é** дѣветнайсѣтгодишен/дѣветнадѣсѣтгодишен

devatenáctistý, **-á, -é** *числ.* хиляда и дѣвет-стѣтен: **rok devatenáctistý devadesátý devátý** 1999 година

devatenáctk|a, -y *ж.* дѣветнайсѣтка/дѣветнадѣсѣтка; дѣветнайсѣтѣрка/дѣветнадѣсѣтѣрка, дѣветнайсѣтка/дѣветнайсѣтица (*числото 19 и означеното с нея*): **jet ~ou** пѣтѣвам с дѣветнайсѣтка, с нѣмер 19 (*трамвай и под.*)

devatenáctkrát *нар.* дѣветнайсѣт/дѣветнадѣсѣт пѣти

devatenáctý, **-á, -é** *числ.* дѣветнайсѣти/дѣветнадѣсѣти

devatník, -u *м.* бот. желтãк (Helianthemum)

devatero I, -a *ср.* дѣвет; дѣвет вѣда; дѣвет сѣрпã

devaterý, **-á, -é, devater|o II, -a** *мн.* **devater|y, -a** *числ.* за вид **1.** дѣвет вѣда, дѣвет чѣфта; дѣвет: **za ~ými horami a ~ými řekami** зад дѣвет планинѣ, през дѣвет земѣ в дѣсѣта (*в приказките*) **2.** дѣвет (*при сãщ. плуралия тантум, веществѣни, абстрактни, сãби-рателни*): **~y nůžky** дѣвет нѣжици

devátý, **-á, -é** *числ.* дѣвѣти: **je půl ~é** часѣт е ъсем и половина; **za ~é** дѣвѣто (*при устно ипрен.*)

plácát páte přes ~é плѣщã като водѣница, дрѣнкам врѣли некипѣли; **být v ~ém nebi** на сѣдмото небѣ сãм; **bylo to slyšet za ~ou stěnou** чѣвашѣ се през дѣвет стѣнѣ

děvčátk|o, -a *ср.* умал. често експр. момѣченце, дѣвѣйче

děvče, -te *ср.* **1.** момѣче, момã, дѣвѣйка, експр. жã

mezi námi děvčaty (да си го кãжем) на чѣтири очѣ, междѣ нãс да си остане **2.** момѣче, приятелка, гãдже, *остар.* лѣбе: **namluvil jsem si ~** ймам си приятелка, ймам си момѣче; **běhá, chodí za děvčaty** тѣча по момѣчета, хѣди с момѣчета **3.** слугѣня, прислужница

děvečk|a, -y *ж.* **1.** умал. експр. момѣченце, дѣвѣйче: **moje zlatá ~o!** мѣѣ мѣло момѣченце! **2.** *остар.* слугѣня, ратайкѣня (*обикн. в чифлик, в сѣлско стопанство*): **~a ke kravám** кравãрка

děvenk|a, -у ж. *умал. експр.* момиченце, девойче

děvít|a, -y ж. *дѣвѣтъ* ♦ **lůk|a**, -mъ *лѣсъ*
čertů гледа навъсено, намръщено; jde to u nich od devíti k pěti работите им вървят от зле по-зле, от лошо към по-лошо

děvít|a, -y ж. *дѣвѣтъ*

сет и девет

devětkrát числ. девет пъти

devětšil, -u м. *бот.* лопуш, чобанка (Petasites)

deviace, -e ж. *физ. псих.* девиация, отклонение

devítilet|k|a, -y ж. деветкласно училище, основно училище до девети клас (в Чехия)

devítilet|ý, -á, -é 1. деветгодишен: ~é dítě деветгодишно дете 2. деветокласен: základní ~á škola основно деветкласно училище (в Чехия)

devítiměsíční|í, -í, -í деветмесечен: ~í dítě деветмесечно дете, дете на девет месеца

devítin|a, -y ж. деветина; една деветина; една девета (часть)

devítka, -y ж. деветка, деветорка, деветица (*цифрата 9 и означеното с нея*): bydlít v devítce живѣя а) в стая номер 9 б) в къща номер 9; jet ~ou пътувам с деветка номер 9 (*трамвай и под.*)

deviz|a, -y ж. *фин.* валута, девизи

devíz|a, -y ж. девиз, лозунг: životní ~a девиз в живота

devizov|ý, -á, -é валутен, девизен: ~á opatření валутни мѣрки; ~é suroviny суровини, внасяни срещу валута

děvk|a, -y ж. *пейор.* ѝличница, проститутка, развратница, кърва, пачавра

děvkař, -e м. *пейор.* женкар, курвар

devon, -u м. *геол.* девон; девонска ера

devótn|í, -í, -í 1. раболѣпен, сервилен, рѣбски прѣдан 2. прекалѣно религиѣзен

dezén, **desén**, -u м. *текст.* десѣн

dezerc|e, -e ж. дезертьѣрство, дезертьране

dezert, -u м. десѣрт

dezertér, -a м. дезертьѣр: vojenští dezertéři дезертьѣри от войската

dezertn|í, -í, -í десѣртен: ~í talířek чинийка за десѣрт; ~í víno десѣртно винѣ, десѣртно грѣзде

dezert|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* дезертьрам: ~ovat z armády дезертьрам от армията

deziluz|e, -e ж. 1. разочарѣвание: milostná ~e любовно разочарѣвание 2. прощѣване с илюзии, загуба на илюзии

dezinfekc|e, -e ж. дезинфѣкция, дезинфѣкти-

ране: ~e bytu дезинфѣкция, дезинфѣктиране на жилище

dezinfekc|n|í, -í, -í дезинфѣкциѣнен: ~í prostředek дезинфѣкциѣнно срдѣство

dezinfik|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* дезинфѣктира (*на нецо*): ~ovat místnost дезинфѣктирам помещѣние

dezolátn|í, -í, -í безнадежден, отчаѣващ, отчаѣн: byt byl v ~ím stavu жилищѣто бѣше в отчаѣващо състояние

dezorganizac|e [-ny-], -e ж. дезорганизаѣция, разстройване, обѣркване: ~e hospodářství разстройване на стопѣнство

dezorganiz|ovat [-ny-], -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* дезорганизирам (*на нецо*): ~ovat řadu dezorientaci дезориентирам (*на нецо*): ~ovat řadu dezorientaci дезориентиране

dezorientac|e, -e ж. дезориѣтаѣция, дезориентиране

dezortient|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* дезориѣнтирам; вкарвам / въведа в заблѣда: ~ovat masy дезориѣнтирам масите; politicky ~ovaný člověk политически дезориѣнтиран, заблудѣн чѣвѣк

diabetick|ý [dy-ty-], -á, -é *мед.* 1. диабѣтичен; кѣйто се отнася до диабѣт 2. кѣйто се отнася до диабѣтиѣи: ~á poradna консулѣтаѣция за диабѣтиѣи; ~ý chléb диабѣтиѣен хлѣб

diabetik [dy-ty-], -a м. *мед.* диабѣтик

diadém [-dy-], -u м. диадема

diafilm [dy-], -u м. *филм.* диафилм

diagnostik [dy-ty-], -a м. *мед.* диагностик

diagnóz|a, -y ж. *мед.* диагнѣза: určit, stanovit ~u слѣжа, постаѣва диагнѣза

diagonál|a [dy-], -y ж. *мат.* диагонал

diagram [dy-], -u м. диаграма, график: pracovní ~a работѣн график

diachronick|ý [dy-ny-], -á, -é *език.* диахрѣнен, диахронѣчен: ~ý popis jazyka диахрѣнно, истѣриѣеско описѣние на ѣзыка

diachroni|e [dy-ny-], -e ж. *език.* диахрѣния

diakritik|ý [dy-ty-], -á, -é *език.* диакритѣчен: ~á znaménka диакритѣчни знаѣи

dialekt [dy-], -u м. *език.* диалѣкт, нарѣчие, гѣвор: mluvit ~em гѣвѣря на диалѣкт; moravské ~y морѣвски диалѣкти, морѣвски гѣвори

dialektick|ý I [dy-ty-], -á, -é *език.* диалѣктѣн: ~é tvary диалѣктѣни фѣрми

dialektick|ý II [dy-ty-], -á, -é диалѣктѣески, диалѣктѣчен: ~ý materializmus диалѣктѣче-

dikobraz [dy-/di-], -а *м.* зоол. бодливец, дикобраз (*Hystrix, Erethizon* и др.)

diktafon [dy-], -u м. диктофон

diktát [dy-], -u м. 1. диктовка: **psát podle ~u** пиша под диктовка; **pravopisný ~** правописна диктовка 2. диктат, налагане на воля: **mnichovský ~** Мюнхенският диктат

diktátor [dy-], -a м. диктатор

diktátorský [dy-], -á, -é диктаторски: **~ý režim** диктаторски режим

diktatur|a [dy-tu-/dy-tú-], -y ж. 1. диктатура: **vojenská ~a** военна диктатура; **pokus o nastolení fašistické ~y** опит за установяване на фашистка диктатура; **~a proletariátu** диктатура на пролетариата 2. диктаторска държава, диктаторски режим: **porážka fašistických ~** поражение на фашистките диктатури, диктаторски режими

dikt|ovat [dy-], -uji/разг. -uju несов. 1. (кому, со) диктувам (нещо на някого): **~ovat písaře dopis do stroje** диктувам писмо на машинописка 2. (со) диктувам, заповядвам, налагам, предписвам, разпоряджам, повелявам (нещо): **~ovat podmínky míru** диктувам условия за мир

díkůvzdán|í, -í ср. книж. тържествено поднасяне, изразяване на благодарност

díl, -u м. 1. част, дял: **rozdělit jablko na čtyři ~y** разделя ябълка на четири части; **stejným, rovným ~em** поравно, на равни части; **práce je větším ~em skončena** работата е почти свършена; **ani desátý ~ není pravda** дори една десета (часть) не е истина; **náhradní ~** техн. резервна част; **~ světa** геогр. континент 2. том, част: **druhý ~ slovníku** втори том на речник; **první ~ filmu** първа част на филм 3. част, пай, дял: **určený ~ z dědictví** определен дял от наследство; **povinný ~** юрид. запазена, полагаща се законна част от наследство

♦ **dílč|í**, -í, -í частичен; отделен; частен: **~í plán** частичен план; **~í problém** частен проблем; **~í zkouška** семестриален изпит

díl|ec, -ce м. 1. книж. част, дял, парче: **maso rozkrájené na ~ce** месо, нарязано на парчета 2. част, дял, участък: **stanový ~ec спорт.** платнище на палатка; **pokusný ~ec сел. стоп.** опитен участък, опитно поле; **náhradní ~ec техн.** резервна част; **spojovací ~ec техн.** съединителна част; **plošný ~ec строит.** панел

díl|ek, -ku м. умал. 1. парченце, късче, резенче: **~ek pomeranče** парче портокал, резенче портокал 2. деление: **~ky na měřítku** деления върху мащабна линейка

dílem книж. 1. като нар. отчасти 2. като съюз обикн. в съчет. **dílem... dílem...** отчасти ... отчасти...; **tů... tů...;** или ... или ...: **nemocný ~ posedává, ~ leží** боленят тů седи, тů лежи **dilema** [dy-], -tu ср. дилема: **stát před těžkým ~tem** намирам се пред трудна дилема **dílensk|ý**, -á, -é цехов: **~ý mistr** цехов майстор; **~ý výbor** цехов комитет, цехово профсъюзно ръководство

diletant [dy-], -a м. дилетант и пейор.

diletantsky [dy-] нар. дилетантски и пейор.

diletantsk|ý [dy-], -á, -é дилетантски и пейор.

díln|a, -y ж. работилница, ателие, цех: **krejčovská ~a** шивашко ателие; **opravářská ~a** ремонтна работилница; **montážní ~a** монтажен цех ♦

човещина, школа за човещина

dílo, -a ср. 1. произведение, труд, съчинение, творба, дело: **vědecké ~o** научен труд; **umělecké ~o** художествено произведение; **mistrovské, vrcholné ~o** шедевър; **životní ~o a)** цялостно творчество **б)** творба на живота; **hudební ~o** опус 2. творчество: **Smetanovo ~o** творчеството на Сметана; **výběr z ~a** избрани произведения 3. строеж; съоръжение: **vodní ~o техн.** хидротехническо съоръжение; хидростанция; **důlní ~o** минно минно дело, минно съоръжение 4. работа, дело: **pustit se do ~a** заловя се, хвана се за работа; **hledět si svého ~a** гледам си работата ♦

♦ **dílo** **nechci brát na práci** запретнем ръкави! **nemá se k ~u** мързи го/я, не му/и се работи, не му/и се залавя с работа; **přiložit ruku k společnému ~u** участвам, взема участие в обща работа; **jak k jídlu, tak k ~u** поговорка какъвто е в яденето, такъв си е и в работата; **požár vykonal své zhoubné ~o** пожарът извърши разрушителното си дело; **to bylo ~em okamžiku** това стана в един миг, това беше въпрос на един миг; **to je tvoje ~o!** това е твоя работа! ти си причина за това! **ztracené ~o!** ама че работа! дявол да го вземе! дяволска работа!

dílovedouc|í, -í м. главен майстор, началник цех **díluviál|í** [dy-], -í, -í геол. дилувиален: **~í doba** дилувиум; дилувиална ера: **~í usazenina** дилувиален нанос

díluvi|um [dylú-], -a ср. геол. дилувиум; дилувиална ера

dimenz|e [dy-], -e ж. 1. геом. измерение: **čtvrtá ~e** четвърто измерение 2. обикн. мн. **dí-**

menze, -í *техн.* размери, калибър: **součástky různých ~í** части с различни размери, от различен калибър

dinosaur|us [dy-], -a *м. зоол.* динозавър

diod|a [dy-], -y *ж. електр.* диод

dioptrick|ý [dy-], -á, -é *физ.* диоптрически

dioptri|e [dy-], -e *ж. 1. физ.* диоптрия **2. мед.** диоптер

diplom [dy-], -u *м.* диплома, диплом, грамота: **doktorský ~** лекарска, докторска диплома; **sportovní ~y** спортни грамоти; **čestný ~** почетна грамота; **udělit ~ (někomu)** връча диплома, грамота (на някого)

diplomacie [dy-], -e *ж. 1.* дипломация: **studovat ~i** следвам дипломация **2. събир.** дипломация, дипломати: **na konferenci se sešla celá světová ~e** на конференцията беше представена цялата световна дипломация **3.** дипломация, дипломатичност; дипломатическо изкуство: **ženská ~e** женска дипломация

diplomat [dy-], -a *м.* дипломат *и прен.:* **sbor ~ů** дипломатически корпус, дипломатическо тяло ♦ **ujmout se** поема

дипломат, той е от хитър по-хитър

diplomack|ý [dy-tu-], -á, -é **1.** дипломатически, дипломатичен: **~é styky mezi státy** дипломатически отношения между държави; **~ý sbor** дипломатически корпус, дипломатическо тяло; **~ý zástupce** дипломатически представител **2. прен.** лъвък, незаангажиращ: **~á odpověď** дипломатичен отговор

diplomat|ka [dy-], -y *ж. 1.* женя-дипломат **2. прен.** дипломатка; женя, владееща изкуството на дипломацията **3.** лека чанта с цип без дръжка **4. обикн. мн.** **diplomat|ky, -ek** високи мъжки обувки

diplomn|í [dy-], -í, -í дипломен; който е получил диплома (*по специалност*): **~í práce** дипломна работа

diplomovan|ý [dy-], -á, -é дипломиран, завършил специално училище: **~ý lékař** дипломиран лекар; **~á sestra** медицинска сестра; **~á porodní asistentka** дипломирана акушерка

diplomov|ý [dy-], -á, -é дипломен: **~á práce** дипломна работа; **~é zkoušky** държавни изпити

dír|a, -y *ж. 1.* дупка; скъсано, пробито, прокъсано място: **~a v punčošě** дупка, скъсано (място) на чорап; **zašít ~u** зашия, закръпя дупката ♦ **udělat ~u**

извърша нещо изключително; смая светя; напраща голям удар **2. яма, трап:** **~a v zemi** дупка в земята; яма; **~a ve kmeni stromu** хра-

лупа; **vzdušná ~a** въздушна яма; **byl samá ~a** беше много окъсан, много дрипав; целият беше в дрипи **3. разг. експр.** празнота, непълнота (*в паметта, в знанията*) **4.** дупка, лежница, блато, кърпаша

tradiční традиционен

jako syseľ v díře живее като лалугер в дупката си **5. нейор.** дупка; мръсно малко помещение; глухо, затънтено място: **bydlet ve sklepní díře** експр. живее в сутерен, мазе;

v e n k o v s k á ~ a глѹха, затѹнтена провинция **strčit do ~y (někoho)** грубо прѹта (някого) в затвѹр, в занѹан, в дрангѹлник

direktiv|a [dy-tý-], -y *ж.* директива, указание, наредѹане, наставлѹение: **podle ~** съгласно директивите; **dostat od lékaře ~y** полѹча наставлѹения от лекар

direktor [dy-], -a *м. остар. разг. експр.* директор, управител

dirigent [dy-], -a *м. муз.* диригѹент *и прен.:* **~ pěveckého sboru** диригѹент на хѹр, хѹров диригѹент

dirigentsk|ý [dy-], -á, -é диригѹентски: **~á taktoťka** диригѹентска пѹлка

dirig|ovat [dy-], -uji/*разг.* -uju *несв. 1. (со) муз.* дирижѹрам (*нещо*): **~ovat symfonii, operu** дирижѹрам симфония, ѹпера **2. (кого, со) експр.** дирижѹрам, управлявам, ръководѹа, регулирам (*някого, нещо*): **~ovat pouliční dopravu** регулирам ѹличното двиѹение; **~ovat práci** ръководѹа работа

dír|ka, -y *ж. умал.* дѹпчица, дѹпка: **knoflíková ~a** илик; бутониѹра; **klíčová ~a** ключѹлка; **nosní ~y** нѹздри

dírkovac|í, -í перфорациѹнен

dírkovač, -e *м.* перфорѹатор

dírkovač|ka, -y *ж.* перфорѹатор

dírk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* перфорѹрам, дѹпча, продѹпчвам: **~ovaná krabička se zá-sypem** надѹпчена кутѹйка с дѹтска пѹдра

disciplín|a [dy-], -y *ж. 1.* дисциплина, ред: **udržovat ~u** спѹзвам дисциплина, пѹзя рѹд **2.** дисциплина, специѹлност (*в науката, в спорта*)

disciplinárn|í [dy-], -í, -í дисциплинарен: **~í řízění** дисциплинарно слѹдствие; **~í řád** дисциплинарен правилник; **~í trest** дисциплинарно наказѹание, дисциплинарна сѹнкция

disciplinovan|ý [dy-], -á, -é дисциплиниран: **~ý občan** дисциплиниран граѹджанин

disharmonick|ý [dy-ny-], -á, -é дисхармоничен

disharmoni|e [dy-ny-], -e *ж.* дисхармония

disk [dy-], -u *м. 1. спорт.* диск: **hod ~em** хвѹряне на диск **2. техн.** диск, шѹйба

diskař [dy-], -е *м. спорт.* дискохвъргач
disket|a, -у *ж.* дискета
diskoték|a [dy-], -у *ж.* дискотeka
diskredit|ovat [dy-dy-], -uji/разг. -uju *несв. и св. (koho, co)* дискредитирам, лишавам/лиша от доверие (*някого, нещо*)
diskredit|ovat se [dy-dy-], -uji/se *разг. -uju* *несв. и св.* дискредитирам се, загубвам/загубя доверие пред някого
diskrétn|í [dy-], -í, -í **1.** деликатен: **~í věc** деликатна работа **2.** дискретен: **~í člověk** дискретен човек
diskrétnost [dy-], -i *ж.* **1.** деликатност, тактичност, коректност **2.** дискретност
diskriminac|e [dy-], -e *ж.* дискриминация: **rasová ~e** расова дискриминация
diskriminačn|í [dy-], -í, -í дискриминационен: **~í politika** дискриминационна политика; политика на дискриминация
diskrimin|ovat [dy-], -uji/разг. -uju *несв. и св.* дискриминирам; подлагам/подложна на дискриминация
diskurz [dy-], -u **1.** *лит. език.* дискурс **2.** *книж.* разговор, дискусия: **vést ~ o něčem** водя разговор за нещо
diskus|e, diskuz|e [dy-], -e *ж.* дискусия, разискване, обсъждане, беседа, среща: **~e k referátu** дискусия по доклад; **zahájit ~i** открива дискусия, открива разисквания; **přihlásit se do ~e** изявя желание да участвам в дискусия; **to je mimo ~i** това не подлежи на обсъждане; **celonárodní ~e** всенародно обсъждане
diskusn|í, diskuzn|í [dy-], -í, -í **1.** дискуссионен, спорен **2.** който се отнася до дискусия, до разискване, до обсъждане, до беседа, до среща: **~í příspěvek** изказване; **~í večer se spisovateli** среща, беседа с писатели
diskutér [dy-], -a *м.* **1.** участник в дискусия, в разисквания **2.** човек, който обича да дискутира
diskut|ovat [dy-], -uji/разг. -uju *несв. (o čem, k čemu)* **1.** дискутирам, водя дискусия (*за нещо*); разисквам, обсъждам (*нещо*), споря (*за нещо*) **2.** изказвам се, правя изказване (*за нещо, по нещо*): **~ovat k prvnímu bodu pořadu** изказвам се по първа точка от дневния ред; **~ovat o rozpočtu** обсъждам бюджет
diskvalifikac|e [dy-], -e *ж.* **1.** дисквалификация: **~e ženské práce** дисквалификация на женския труд **2.** *спорт.* дисквалификация
diskvalifik|ovat [dy-], -uji/разг. -uju *несв. и св. 1. (koho, co)* дисквалифицирам, подценявам/подценя способностите (*на някого, нещо*):

kritik ~uje autora критикът не оценява достатъчно способностите на автора **2.** ~~критикувам~~ ^{изобличавам}
~oval celé hnutí един непочтен член дискредитира цялото движение **3.** *спорт. (koho)* дисквалифицирам (*някого*)
dislokac|e [dy-], -e *ж.* **1.** воен. дислокация **2.** разпределение: **~e absolventů** разпределение на абсолвенти
dislokačn|í [dy-], -í, -í **1.** воен. който се отнася до дислокация **2.** който се отнася до разпределение: **~í komise** комисия по разпределение
disonanc|e [dyso-], -e *ж.* **1.** муз. дисонанс **2.** *прен.* дисхармония, дисонанс, несъгласие, неразбирателство: **~e mezi manžely** дисхармония, неразбирателство между съпрузи
dispečer [dy-], -a *м.* диспечер
dispečink [dy-], -u *м. спец.* диспечеризация
dispenz [dy-], -e *ж.* диспенсация, освобождаване от задължение
disponovan|ý, -á, -é разположен, предразположен; който е във форма: **být, nebýt ~ý** в добра форма съм, в лоша форма съм; **je hlasově ~ý** гласът му е в добра форма
dispon|ovat [dy-], -uji/разг. -uju *несв. (kým, čím)* ймам на разположение (*някого, нещо*), разполагам (*с някого, с нещо*), разпоредям се свободно (*с някого, с нещо*)
dispozic|e [dy-], -e *ж.* **1.** диспозиция, разположение: **mít k ~i** ймам на разположение; **dát k ~i** дам на разположение; предоставя: **jsem vám vždy k ~i** винаги съм на вашите услуги, на ваше разположение **2.** разпореджане, указание: **dát, učinit příslušné ~e** дам, направя съответните разпореджания, съответните указания; разпоредя се **3.** (*k čemu, pro co*) склонност, диспозиция, наклонност, предразположение (*към нещо*): **~e k matematice** математическа дарба; **~e k určitě chorobě** предразположение към определена болест
disproporc|e [dy-], -e *ж.* диспропорция, несъразмерност, несъответствие: **~e mezi výrobou a spotřebou** диспропорция между производство и потребление
disputac|e [dy-], -e *ж.* *малко остар.* диспут, дискусия
distanc|e [dy-], -e *ж.* **1.** *книж.* дистанция, разстояние: **časová ~e** промеждутък, отрязък от време; разстояние във времето; **zachovávat ~i** спазвам дистанция, спазвам разстояние **2.** различия, разлики: **názorová ~e mezi dvěma generacemi** разлики във възгледите

между две поколения **3. разг. dištanc** [dyš-] в съчет. **držet někoho na** ~ държа някого на (пoчетно) разстояние; **být, stát na ~i** държа се почитателно; **mít dvouměsíční ~ sport. жарг.** отстранен съм от игра за два месеца
distanc|ovat [dy-], **-uji/разг. -uju** неск. и св. *(о)дистанцирам* *отстранявам*
нещо **2. спорт. жарг. dištanc|ovat** [dyš-] от-
странявам *отстранявам*
hráč byl ~ován pro opakovaný přestupek
 играчът беше отстранен заради повторно
 нарушение
distanc|ovat se [dy-], **-uji se/разг. -uju se** неск.
 и св. *(od koho, od čeho)* **1.** дистанцирам се,
разнявам се *разнявам се*
от нещо: **~ovat se od nesprávných názorů**
разнявам се *разнявам се*
винително *отстранявам* *отстранявам*
(от някого, нещо): **~ovat se od politiky** на-
поям *напоям*
distingovan|ý [dysty-], **-á, -é** деликатен, фин, нe-
 жен, изтънен; изтънчен, изискан: **~é chování**
 изискани обноски
distinkc|e [dysty-], **-e ж.** **1.** отличителен знак
 за чин: **~e kapitána** отличителни знаци на
 капитан **2. книж.** разлика; отличителен бe-
 лег; различие
distribuc|e [dy-], **-e ж.** **1.** дистрибуция, разпре-
 деление, разпределение **2.** разпространение:
filmová ~e разпространение на филми **3.** зве-
 нo за разпространение, *разг.* разпростране-
 ние: **pracovat v ~i** работя в разпростране-
 нието
distribučn|í [dy-], **-í, -í** дистрибутивен, раз-
 пределителен: **~í síť** разпределителна мрежа;
 мрежа за разпространение
distribuv|ovat [dy-], **-uji/разг. -uju** неск. и св. *(со)*
разпредям *разпредявам*
отстранявам *отстранявам*
произведения *произвеждам*
distributivn|í [dy-ty-/dy-tý-], **-í, -í** **1.** език. ди-
 стрибутивен: **~í číslovka** дистрибутивно
 числително (име) **2. мат.** **~í zákon** дистри-
 бутивен закон
distributor [dy-], **-a м.** **1.** дистрибутор, разпре-
 делител **2.** разпространител, пласъор
diškrec|e, diškerec|e [dy-], **-e ж. разг.** бакшийш:
dát, dostat ~i дам, получа бакшийш
dít, díť, мин. деят. прич. děl неск. и св. *книж.*
отдавам *отдавам*

že ... легендата разказва, че ...; **ba co díť** дори,
 даже, нещо повече
dít se I третол. děje se, мин. деят. прич. dál
se, děl se неск. **1.** става, случва се: **co se to s**
tebou děje? какво става с тебе? **zázraky se**
nedějí чудеса не стават; **co se tam dělo?** какво
 стана там, какво се случи там? **děje se mu**
křivda с него се отнасят несправедливо; то-
 ва не е справедливо по отношение на него
 ♦ **pročboudějí**
 въпреки всичко; ще бъде неговата (воля), ка-
 квото и да стане; **kampak se děje, kampak**
by se dělo *разг.* и дума да не става, в никакъв
 случай **2.** извършва се, провежда се, става:
rozvázení zboží se děje auty разнасянето на
 стоки става с автомобили **3. книж. в съчет.**
dějí se pokusy (о со) правят се опити
dít se II, третол. děje se, мин. деят. прич. děl
отдавам *отдавам*
 и з ч е з в а м /
kam se ty peníze jenom dějí? къде се даят
 парите? къде отиват тия писти пари?
dítě, -te ср., мн. děti, děti ж. **1.** дете, гальов.
 рожба, чедo: **větší, starší děti** голeми деца;
vlastní ~ собствено, своe дете; **nevlastní ~**
 доведено, заварено дете; **nemanželské ~** из-
 вънбрачно, незаконно дете; **vzít si ~ za vlastní**
определям *определям*
2. дете (противопол. възрастен): **záračné ~**
 вундеркинд, дете-чудо; **proteční ~** *прен.*
 протежe; **~ své doby** *прен.* рожба на своето
 време; **~ ulice** *прен.* уличник; дете на улицата;
~ přírody *прен.* дете на природата; **~ štěstěny**
прен. галеник на съдбата **3. експр.** дете: **mé**
(milé) ~ мило дете! (обръщение); **ten člověk**
je učiněný ~ тоя човек е същинско дете
dít|ko, -ka ср., мн. dít|ky, -ek ж., dít|ka, -ek
ср. книж. дете, рожба; **~ko fantazie** *прен.*
 рожба, плод на фантазията
div I, -u м. чудо: **dělat ~y** правя чудеса и *прен.*;
obilí dělá ~y *експр.* (сегà) житото е фанта-
 стично; **osmý ~ světa** осмото чудо на светà;
není ~u, že onemocněl не è чудно, че той се
 разболя; **to je ~, že jsi přišel** *разг.* ти дойде,
като чудо *като чудо*
 на чудесата
div II, divže част. в отриц. изр. едва (не...);
 по чудо (не...), за малко (не...): **~ se neutopil**
 той едва не сe удави; **div(že) ho z toho**
neranila mrtvice той едва не получи удар;
 цяло чудо e, че не получи удар от това
diváck|ý, -á, -é зрителски
divadeln|í, -í, -í театрален; който се отнася до

загубя се (някъде)

театър: **~í představení** театрално представление, театрален спектакъл; **~í soubor** театрална трупа; състав на театър; **~í hra, kus** пиеса, драматично произведение; **~í budova** сграда на театър; **~í kukátko** бинокъл (за театър); **~í gesto** *прен.* театрален жест

divadelnictví|í, -í *ср.* 1. театрално дело; театър: **ochotnické ~í** театрална самодейност, самодейен театър 2. театрознание

divadelní, -a *м.* театрал; театрален дец

divadlo, -a *ср.* 1. театър: **loutkové ~o** куклен театър; **přírodní ~o, ~o v přírodě** театър на открито, летен театър; **ochotnické ~** любителски театър; **zájezdové ~o** пътуващ театър; **jít do ~a** отивам на театър; **jít k ~u** *прен.* ставам артист(ка); **lístek do ~a** билет за театър; **hrát na ~e** играя на сцената; **je u ~a** *прен.* артист е, артистка е 2. представление, спектакъл: **kam půjdeme po ~e?** къде ще отидем **сценарий** ◆ **hátovrat** гравам театър, играя комедия 3. театрално изкуство, драматично изкуство; театър: **moderní české ~o** съвременен чешки театър 4. *експр.* гледка, зрелище; **spatřili strašné ~o** те видяха страшно зрелище

divák, -a *м.* 1. зрители: **televizní diváci** телевизионни зрители; **filmoví diváci** кинозрители 2. наблюдател: **nezaujatý ~** безпристрастен наблюдател

divan [dy-/di-], -u *м.* кушетка, диван, канапé

div[á]t se, -ám se *несв. (-; na koho, na co; ro kot, ro čet; za kým, za čím; do čeho)* гледам (някого, нещо; към някого, към нещо; след някого, след нещо): **~at se do zrcadla** гледам се в огледало; **~at se na televizi** гледам телевизия; **~at se z okna** гледам от прозорец; **~at se se zalíbením na někoho, na něco** люблювам се на някого, на нещо; **~at se úkradkem (po někom)** гледам крадешком (някого); **~at se po ženách** заглеждам се по жени; **z očí se mu ~ala radost** очите му излъчваха радост; **je ~** **nemohu ~at** не мога вече да търпя, да понасям това; **~at se z vysoka, svrchu, spatra, přes rameno, skrz prsty (na někoho)** гледам някого отвисоко, пренебрежително; пренебрегвам някого; презирам някого; **~at se na prsty (někomu)** наблюдавам, контролирам (някого); **~at se pánu bohu do oken** лапам мухи, зяпам, блея, безделничам

divč[í], -í, -í момичешки, момински, девически: **~í šaty** момичешка рокля, рокля за момиче; **~í škola** девическо училище; **~í jméno** мо-

мийско име, фамилия по баща, бащино име (за жена)

divčín|a, -y *ж. експр.* момиче, девойка, *остар.* мома

divenk|a, -y *ж. умал. експр.* момиченце, девойче

divergenc|e [dy-], -e *ж.* 1. *спец.* дивергенция 2. (*mezi kým, mezi čím*) *книж.* несъгласие, различие, дисхармония: **~e mezi dvěma názory** несъгласие, различие, дисхармония между два възгледа

diverzant [dy-], -a *м.* диверсант

diverz|e [dy-], -e *ж.* диверсия: **provádět ~i** правя диверсия

dividend|a [dy-], -y *ж. фин.* дивидент

div[í]t se, -ím se *несв. (-; kоти, čети)* чудя се, учудвам се, удивлявам се (*на някого, на нещо*): **~ím se, že ...** чудя се, че ...; **není se čemu ~it** няма нищо за чудене; **není se mu co ~it** няма какво да му се чудиш

diviz|e [dy-], -e *ж.* 1. *воен.* дивизия 2. *спорт.* *остар.* „Б“ група, „Б“ отбори: **sestoupit do ~** премина в „Б“ група

divizn|í [dy-], -í, -í 1. *воен.* дивизионен: **~í velitel** дивизионен командир, командир на дивизия 2. *спорт.* който се отнася до „Б“ група, до „Б“ отбори: **~í zápas** мач между „Б“ отбори

divizn|a, -y *ж. бот.* лопен, овча опашка (Verbascum)

divk|a, -y *ж.* 1. момиче, девойка, *остар.* мома 2. момиче, любима, *разг.* гадже, *остар.* либе

divně *нар.* странно, чудно, чудновато, особено, необикновено: **~ oblečený** странно, неподходящо облечен; **je mi nějak ~** не се чувствам добре

divn|ý, -á, -é 1. чуден, странен, чудноват, особено, необикновен: **~é tušení** особено предчувствие; **je mi ~é, že ...** чудно ми е, че ...; **to není nic ~ého** в това няма нищо чудно 2. странен, подозрителен: **vést ~é řeči** говоря странно неща, приказки; **mít ~é spolky** имам подозрителни връзки, познания

divoce *нар.* 1. диво; на воля, на свобода: **~ růst** раста на воля; **~ žít** живее на свобода (*за животни*) 2. лудо, бясно, буйно, стремително, силно; страшно, страстно, эксцентрично, крещящо: **~ tekoucí bystřina** буйно текущ поток; **~ nenávidět** дълбоко мразя, изпитвам бясна омраза; **~ milovat** лудо, страстно обичам

divočák, -a *м.* дива свиня, глиган

divoč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* 1. подивявам (*за животни и растения*) 2. дивея, луду-

вам, беснѣя: **děti ~ejí se psem** децата лудуват с кучето; **~el a klel** той беснѣеше и ругаеше

divočin|a, -у *ж.* 1. диво място; място, отдалечено от цивилизация **divý** **divý** зовѣ 2. дивеч: **maso je cítit ~ou** месото има тежък дѣх на дивеч 3. дива растителност 4. дивотія; дивашка постѣпка: **provedl ně-jakou ~u** той извърши някаква дивотія

divočit|it, -ím *несв.* 1. (*koho*) подлудявам (*някого*) 2. дивѣя, лудувам, буйствам, беснѣя: **koně se plašili a ~ili** конѣте се плашеа и буйстваха

divoch, -a *м.* 1. *прен.* дивак: **australští divoši** австралийски диваци 2. *прен.* необуздан човек; немирник, палавник, диванѣ: **kam letíš, ty ~u!** къде си хукнал, диванѣ такѡва! 3. дивак, чудак, особняк, темерут; див петѣл

divok|ý, -á, -é 1. див, примитивен, дивашки (*за човек*): **divocí Indiáni** диви индиански племена **divý** **divý** е голѣм дивак 2. див (*противопол.* питомен, култивиран): **~á zvířata, zvěř** диви, неопитомѣни животни; **kočka ~á** *зоол.* дива котка; **~é rostliny** диворастящи растѣния; **úprava masa na ~o** *готв.* месѡ по ловджийски, приготвено като месѡ от дивеч 3. див, дѣвствен, нецивилизован (*за природа*): **~ý západ** дивият Запад 4. *прен.* див, бѹен, луд, бѣсен, необуздан, стремителен, неукротим, силен, страстен, нейстов: **~é dítě** бѹино, лѹдо, палаво детѣ; **~á jízda** бѣсно препускане, каране; **~á povaha** необуздан, бѹен характер; **~á řeka** бѹйна, стремителна река; **~ý vítr** бѹрен вѣтр 5. *прен.* странен, чудновѣт, ексцентричен, причудлив: **~é nápady** причудливи, странни, чудновѣти хрумвания; **~á móda** ексцентрична мода 6. *в съчет.* **žít v ~ém manželství, žít spolu na ~o** живѣя в незаконно съжитѣлство, в конкубинѣт

divošk|a, -у *ж.* 1. дивѣчка 2. *прен.* дивѣчка; женѣ с бѹен, необуздан характер

divošsk|ý, -á, -é дивѣшки: **~é kmeny** дивѣшки племена

divošstv|í, -í *ср.* дивѣчество

divotvorn|ý, -á, -é чудотвѡрен, вѣлшѣбен, чудѣсен, чудодѣен: **~á moc** чудодѣйна, чудотвѡрна сила; **~ý obraz** чудотвѡрна икѡна; **~á příroda** чѹдна, чудѣсна природа

divý **divý** чудесѣта

divous, -a *м. експр.* 1. дивак; див, необуздан, немирнен чѡвѣк 2. чудак, дивак; див петѣл; темерут

divoženk|a, -у *ж.* самовила, самодива

divukrásn|ý, -á, -é дивно хѹбав; вѣлшѣбен

divupln|ý, -á, -é *книж.* 1. чудотвѡрен, чудодѣен, вѣлшѣбен 2. чѹден, чудѣсен

div|ý, -á, -é 1. див: **~á zvěř** диви животни; **~ý muž** гѡрски дѹх; **~á žena, žínka** самовила, самодива 2. див, бѹен, луд, бѣсен, необуздан, неукротим, стремителен, бѹрен, нейстов, свирѣп, страшен: **~ý vítr** бѹрен вѣтр; **~ý příval** порѡй; **~ý vztek** лѹд, бѣсен гняв; **komáři štípali jako ~í** комѣрите се скѣсаха да хѡпят 3. (*do koho, do čeho; po kom, po čem; na koho, na co*) *разг. експр.* кѡйто жадува, копнѣе, силно се стреми (*към нещѡ*); жаден, страстен, силно стремящ се (*към нещѡ*): **je do práce celý ~ý** работи като лѹд; **je ~ý po penězích** ѡлчен е, жаден е за пари; **je na děvčata, po děvčatech celý ~ý** голѣм женкар е, не може без женѣ

dizertac|e, disertac|e [dy-], -e *ж.* дисертация: **kandidátská, doktorská ~e** кандидатска, докторска дисертация; **obhájit ~i** защитѣ дисертация

dizertačn|í, disertačn|í [dy-], -í, -í дисертациѡнен: **~í práce** дисертациѡнен трѹд, дисертация

dlá|ha, -y *ж.* **dláha** **dláha** главѣта ми е като шиник

dízk|a, -у *ж.* 1. *умал.* нѡщвички 2. ведрѡ

dlab|at, -u/-ám *несв.* (*со*) 1. дѣлбѣя (*с длѣтѡ*), издѣлбѣвам (*нещѡ*): **~at otvor do dřeva** дѣлбѣя ѡтвѡр в дѣрвѡ; **~at písmena do kůry stro-mu** издѣлбѣвам букви, инициѣли в корѣта на дѣрвѡ 2. дѣлбѣя, издѣлбѣвам, изработвам с дѣлбѣене (*нещѡ*): **~at lodičku ze dřeva** дѣлбѣя, издѣлбѣвам дѣрвена лѡдчица

dláha, dlaha, -у *ж.* 1. *мед.* шина: **mít zlomenou ruku v dlahách** счѹпенѣта ми рѣка е в шини 2. подова дѣска, гредѣ

dlá|ň, -ně *ж.* 1. длан, рѣка: **mozolnatá ~ň** мозолѣста длан; **svírat v ~ni** стискам в рѣка, в **пѣнѣ**

nastavit ~ň подложѣ длан, прѡтѣгна рѣка; **plivnout si do ~ní** плѹя си на рѣцѣте; **leželo to na ~ni** (*товѣ*) бѣше съвсѣм ѣсно, съвсѣм ѣвно, очевѣдно; **obrací každou korunu, každý groš na ~ni** трѣпѣри над стѡтинката, трѣпѣри за всѣко лѣвче; **svědčí, svrbí mě ~ň** *разг.* сѣрби ме (*лѣвата*) длан, (*лѣвата*) рѣка: **а)** ще полѹча пари **б)** ще набѣя някого; **mít srdce na ~ni** с ѡткрито сѣрцѣ съм; сѣрдѣчен, ѡткрѡвен чѡвѣк съм; **hledat chlup na ~ni** тѣрся под вѡла телѣ

dlanit|ý, -á, -é дланѡвиден; кѡйто прилича, има

форма на длан; **~ý list** *бот.* длановиден лист
dlask, -a *м. зоол.* дъбондоска (Coccothraustes)
dlát|o, -a *ср.* длетò: **sochařské ~o** скулпторско
 длетò

dláždění *ср.* павиране, настїлане **2.** паваж,
 настїлка
dlážděný, -á, -é павиран
dláždě|e, -e *ж.* плòча, плòчка (за облицоване,
 за настїлка): **obkládací ~e** облицòвчна плòч-
 ка; **vana obložená ~emi** вана, облицòвана с
 плòчки; **chodník dlážděný betonovými ~emi**
 тротоар от бетòнни плòчки

dláždě|č, -e *м.* пѣтно-паважен рабòтник
dláždě|č|a, -y *ж.* умал. плòчка (за облицоване,
 за настїлка)

dláždě|č|ovat, -uji|разг. -uju *несв. (со)* обли-
 цòвам с плòчки (нещо)

dláždě|t, -ím *несв. (со)* павирам (нещо): **~it**
penězi *ср.* червясал, гбѣсал е от
 парї; вѣшлив е с парї
dláže|bn|í, -í, -í паважен, настїльчен: **~í kámen**
 паважен камѣк; **~í kostka** павѣ

dle *предлог с род. книж.* по, спорèд, сѣгласно:
osolit ~ chuti слòжа сòл, посоля на вѣс; **~**
radý lékaře по сѣвет на лѣкар, по лѣкарски
 сѣвет; **~ zákona** сѣгласно закòна; **~ nařízení**
 сѣгласно нарѣждане; **jednejte ~ vlastního**
uvážení! дѣйствуйте по сѣвòе усмотрѣние!

dlít, dlím, 3. мн. dlejí/dlím *несв. книж.* стоя, пре-
 бивавам, прекарвам, престоявам, намирам
 се, бавя се: **královna dlela na modlitbách**
 кралицата прекарваше врѣмето в молїтви;
dlel mimo domov тòй се намираше продѣл-
 жїтелно врѣме извѣн домà си

dloub|at, -ám/-u *несв. 1. (koho; komu do čeho; do koho, do čeho čím)* рѣгам, мѣшкам, рѣчкам
 (някого; някого някъде; някого, нещо с
 нещо): **~at někoho do žeber** рѣгам някого в
 ребрàта **2. в сѣчет. ~e ho v koleně, má**
dloubání *безл.* (тòй) їма бодѣжи в колянòто,
 бòлки в колянòто **3. (со)** дѣлбàя, чòпля, из-
 вàждам (нещо) чрез изрàвяне: **~at mech**
 изрàвям мѣх **4. (do koho)** *експр.* закачам се,
 заяждам се (с някого), дрàзня (някого),
 пѣскам стрелї (по някого)

dloub|at se, -ám se/-u *сe* *несв. 1. (v čem)* чòпля,
 чòвѣркам (в) (нещо), бѣркам (нещо): **~at**
se v nose чòпля си, чòвѣркам си носà;

бѣркам си в носà **2. (v čem, s čím)** *експр.*
 чòпли, чòвѣркам (нещо); чòвѣркам се (в
 нещо с нещо): **~á se v jídle** чòвѣрка, чòпли
 ядене **3. s čím)** *експр.* тѣткам се, пїпкам се
 (с нещо): **~á se s tou prací** пїпка се, тѣтка се
 с тàя рàбота

dloub|nout, -nu *св. 1. (koho; komu do čeho; do koho, do čeho čím)* рѣгна, мѣшна, срѣчкам
 (някого; някого някъде; някого, нещо с не-
 що): **~nout loktem (někoho)** рѣгна, мѣшна,
 срѣчкам с лàкѣт (някого) **2. (do koho)** *експр.*
 закача, займ, подрàзня, бòдна, жѣгна (някого)

dlouhán, -a *м. експр.* дѣлгѣн, дѣлгѣч, дангалàк,
 вѣрлїна, крачѣн

dlouhanánský, dlouhatánský, -á, -é *експр.*
 дѣлгѣ-прѣдѣлгѣ; прѣдѣлгѣ, мнòго дѣлгѣ;
 мнòго-мнòго дѣлгѣ

dlouho *нар.* **1.** дѣлго; дѣлго, продѣлжїтелно
 врѣме: **~ nejde** дѣлго (врѣме) не їдва, не сѣ
 врѣща; **~ do noci** до кѣсно през нощà; **spal**
~ do poledne тòй спà почтї до обяд; **do**
odjezdu vlaku je ještě ~ до трѣгване на влàка
 їма òще мнòго врѣме; **nemohu již déle čekat**
 не мòга пòвече да чàкам; вѣче не мòга да
 чàкам; **čekal, jak nejdéle mohl** тòй чакà,
 докàто мòжеше **2. в сѣчет. jak dlouho** от-
 когà: **jak ~ jsme se neviděli!** откогà не смѣ се
 вїждали!

dlouhodobý, -á, -é дѣлгосрòчен, дѣлговрѣ-
 менен: **~ý plán** дѣлгосрòчен плàн; **~ý úvěr**
 дѣлгосрòчен крѣдит

dlouhohrající, -í, -í дѣлгосвїрещ: **~í gramo-
 fonová deska** дѣлгосвїреща грамофòнна
 плòча

dlouholetý, -á, -é 1. дѣлгогодишен, много-
 годишен: **~é zkušenosti** дѣлгогодишен òпит
2. дѣлгосрòчен: **~ý plán** дѣлгосрòчен плàн

dlouhometrážní, -í, -í *филм.* пълнометрàжен,
 дѣлгометрàжен

dlouhotrvající продѣлжїтелен, дѣлготрàен: **~í**
potlesk продѣлжїтелни аплодисмѣнти

dlouhý, -á, -é 1. дѣлгѣ (пространствено): **~é**
vlasý дѣлги косї; **~é vlny** *техн.* дѣлги вѣлнї

♦ **udělat ~ý nos (na někoho)** направа

(дѣлгѣ) нòс (на някого); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с прѣст в устàта; **dělat něco na ~é**
lokte протàкам, бàвя нѣщо; **natáhl se jak ~ý**
tak široký прòсна се, плѣсна се в цѣлата си
 дѣлжїна, в цѣлия си рѣст; **je širší než delší**
 кòлкòто висòк, тòлкова и ширòк **2.** дѣлгѣ (за
 врѣме), продѣлжїтелен: **~á léta** дѣлги годї-
 ни, мнòго годїни; **na ~ou dobu** за дѣлго

време, за продължителен срѣк; **~á samo-hlásk a** *език*. дълга гласна не обича много да приказва, но действа; **bez ~ých řečí** без много приказки, без излишни приказки; **mít ~ou chvíli** скучая, скучно ми е; **z ~é chvíle** от скука; **nejde tam, jak je rok ~ý** не се вестява там по цяла година; **do nejdelší smrti** до края на живота, до грѣб; **má ~é vedení** *разг. експр.* бавно загрѣва

dlouze *нар.* дълго, продължително: **~ hvízd** (тѣй) изсвѣри продължително; **vypravovat ~ a široce** разказвам надълго и нашироко

dluh, -u *м.* дълг; *прен.* морално задължение: **na ~** на кредит; **upadnout, zabřednout, zapadnout do ~ů** затѣна, потѣна в дългове; **nevyjít z ~ů** не мога да се отърва от дългове

♦ **po krk, po uši** до гѣша съм затѣнал, потѣнал в дългове; **má ~ů jako kvítí** тѣне в дългове

dluhopis, -u *м. фин.* облигация

dlužit, -ím *несв.* (кѣмѣ со; –) **1.** дължа, ймам да давам (нещо на някого): **~í mi 100 korun** дължи ми, йма да ми дава 100 крѣни; **kolik ~ím?** колко ви дължа? колко трябва да ви платя? **2.** дължа: **~í mi vysvětlení** (тѣй) ми дължи обяснение

dlužit se, -ím se, dlužit si, -ím si *несв.* (со) **1.** взѣмам на заѣм (парѣ): **~it se ve spořitelně** взѣмам заѣм от спестѣвна каса **2.** взѣмам на заѣм, заѣмам (нещо): **~it si knihy** заѣмам книги

dlužní, -í, -í кѣйто се отнася до облигация: **~í úpis** парѣчно задължение, писмена декларация за задължение

dlužnice, -e *ж.* длѣжница

dlužník, -a *м.* длѣжник: **zůstávám vaším ~em** оставам ваш длѣжник; аз съм ви задължен

dlužno *нар. книж.* необходимо е, трябва: **~ říci, že ...** необходимо е, трябва да се каже, че ...

dlužný, -á, -é, обикн. в именна форма **dlužen** **1.** в съчет. **být ~en** дължа (парѣ), ймам да давам (парѣ): **je mi ~en mnoho peněz** тѣй ми дължи много парѣ; **být ~en za byt** дължа наѣм, ймам да плащам за жилище; **kolik, co jsem ~en?** колко дължа? колко трябва да платя?

♦ **dlužen** *нар. книж.* дължен, задължен: **nikdy nezůstane ~en odpověď** никога не остава длѣжен, винаги намира отговор **3.** дължим, незаплатѣн: **~á částka** дължима сѣма

dmout, dmu *несв. книж. (со)* надѣвам (нещо) **dmout se, dmu se** *несв.* издѣвам се, надѣвам

се: **rozbouřené moře se dmulo** развълнуваното морѣ се надѣгаше; **prsa se jim dmou pýchou** гърдите им се издѣват от гѣрдост **dmýchadl|o, dmychadl|o, -a** *ср.* духало **dmých|at, -ám** *несв.* дѣхам, вдѣхвам, раздѣхвам: **~at do ohně** раздѣхвам ѣгѣн

dmých|nout, -nu *св.* дѣхна

dn|a, -y *ж. мед.* подѣгра

dnes, разг. dneska *нар.* **1.** днес: **~ ráno** тѣзи сѣтрин, тѣа сѣтрин; сутринтѣ, днѣс сутринтѣ; **~ večer** тѣзи вѣчер; вечертѣ; довѣчера; **~ v poledne** днѣс на обѣд; **kolikátého je ~?** кѣй дѣта сме днѣс? каквѣ дѣта сме днѣс? **pamatuji se na to jako ~** като сегѣ си спѣмням; **~ a denně** всѣки дѣн, ежеднѣвно, всекиднѣвно; **~ týden, ~ rok** *разг.* тѣчно преди еднѣ сѣдмица, тѣточно преди еднѣ година

~, neodkládej na zítřek *пословица* не оставай днѣшната рѣбота за ѣтре; **~ mně, zítra tobě** *пословица* ако щѣстието се е усмѣхнало днѣс на мѣне, ѣтре мѣже да се усмѣхне на тѣбе **2.** понастоящем, сегѣ, днес: **~ je to jiné** сегѣ е дрѣго

dnešek, -ka *м.* **1.** днѣшний дѣн; днес: **do ~ka** до днѣс, до дѣн днѣшен: **ode ~ka za týden** (тѣчно) след еднѣ сѣдмица; **v noci na ~ek** тѣзи ноц; мѣналата ноц; (днѣс) през ноцтѣ; **pro ~ek končíme** за днѣс свѣршваме; **na ~ek připadá výročí ...** днѣс се пѣда годишнината от ... **2.** нѣше врѣме, днѣшно врѣме, нѣши дѣни, настоящият момент: **hrdinové ~ka** герѣи на нѣшето врѣме; **od antiky po ~ek, do ~ka** от древносттѣ до днѣс, до нѣши дѣни, до дѣн днѣшен; **dívat se na něco očima ~ka** глѣдам на нѣщо от днѣшна глѣдна тѣчка

dnešní, -í, -í **1.** днѣшен: **~í večer** тѣзи вѣчер, днѣшната вѣчер; **~í noviny** днѣшен вѣстник; **~ího dne** днес **2.** сегѣшен, сѣврѣменен, днѣшен: **~í mládež** сегѣшна(та), сѣврѣменна(та) младѣж; младежтѣ днѣс; **~í společnost** сѣврѣменнѣ общѣнство ♦ **opíjet se?** *разг.* от стѣра козѣ яре съм! да не съм вѣчерашен? **nejsem ~í** не съм вѣчерашен, не съм порѣснал за едѣн дѣн

dmout, dmu *ср.* дѣно **prán(a); dívat se džbánkům, sklenicím na ~o** пѣяница съм; кѣркам; пѣдам си по чѣшката; **je na ~ě a)** тѣй/тѣ е на края на силите си **б)** разорѣ се, разорѣн(а) е **в)** провали се; **řemeslo má zlaté ~o** *поговорка* кѣйто йма занѣйт, без парѣ не ѣ останѣл

do I *нескл. ср. муз.* до (нѣта)

do II *предлог с род.* **1.** в, за, на, кѣм, по, до (за посока, за цел): **jít do města** ѣтѣвам в градѣ;

jít do školy a) отивам на училище **б)** отивам в училището; **jet do Prahy** отивам в Прага, заминавам за Прага; **strčit do kapsy** пъхна, мърсна в джоба; **přiložit do kamen** добавя гориво в пещка; **dívat se někomu do očí** гледам някого в очите; **vžít se do role** вживя се, вляза в роля; **zamilovaný do dívky** влюбен в момиче; **upadnout do bídy** изпадна в нищета; **padnout do mdlob** изпадна в безсъзнание; **úvod do literatury** úvod в литературата; **vlak do Brna** vlak за Бърно; **jít do práce** отивам на работа; **sednout si do chladku** седна на сянка; **vběhnout do cesty** изпреча се на пътя; **růst do výšky** раста на височина; **skok do dálky, do výšky** скок на височина, на дължина; **šeptat do ucha** шепна на ухото; **okna vedou do ulice** прозорците гледат към улицата; **stoupat do schodů** изкачвам се по стълби(те); **přivést (někoho) do rozpaků** ◆у(и)що ◆у(и)що

на заден план; **skákat někomu do řeči** пресичам, прекъсвам някого (като говори); **bručet si do vousů** мърморя си под нос(а); **vzít si něco do hlavy** набия си нещо в главата, втъпня си нещо; **jde do tuhého** работата става сериозна; играта загубва; положението става напечено; **nahnat někoho do úzkých** натикам някого в миша дупка; поставя някого натясно; **mluvit do někoho (půl hodiny)** приказвам, говоря на някого (половин час); **mluvit do větru** говоря на вятра; **hrom do toho!** гръм и мълния! дявол да го вземе! **jak se do lesa volá, tak se z něho ozývá** пословица каквото повикало – таква се обадило **2.** за, в, на (за цел, за предназначение): **šaty do práce** работно облекло; **plášť do deště** мърсам за дъжд; **lístek, vstupenka do divadla** билет за театър; **dát zboží do prodeje** пусна стока за продажба, в продажба; **schovat do zásoby** оставя за запас, в запас; **dát knihu do tisku** предам книга за печат; **dát do úschovy** дам на съхранение; **chodit do práce** ходя на работа; работя **3.** до, в; в разстояние на (за предел): **svléknout se do pasu, od půl těla** съблека се до кръста; **pracovat od rána do večera, od tmy do tmy** работя от сутрин до вечер, работя от тъмно до тъмно; **počítat do sta** броя до сто; **~ roka a do dne** точно след една година; **~ týdne se uzdravil** той оздравя в разстояние на една седмица; **dvakrát do týdne** два пъти седмично; **~ jaké míry?** до каква степен? в каква степен? **opálený do** ◆у(и)що ◆у(и)що

růžova хубаво се насия; **zpít se do nemoty**

напия се до смърт; **do třetice všeho dobrého (i zlého)** поговорка трети път може и да успееш, да имаш късмет **4.** в съчет. **co do předlog s rod.** що се отнася до; по отношение на; колкото до; що се касае до: **co do velikosti** на големината; **to dítě je celá matka (co) do podoby i do povahy** детето се е метнало на майка си; **to něco do sebe** в това има нещо интересно, нещо хубаво; **co je ti do toho?** каквò те засяга? **co je mi do tebe?** не сè интересувам от теб **5.** на, по (за резултат от действие): **stočený do klubíčka** свит на кълбò; **seřadte se do dvojstupu!** стрòйте се по двàма! **6.** за начало на действие често в съчет. **dát se, dostat se do (něčeho)** запòчна да правя (нèщо); **dát se do jídla** запòчна да ям; **dát se do smíchu** разсмèя се, запòчна да се смèя; **dostat se do varu** запòчна да кипя, кипна и прен.; **neví, jak do toho** не знàе откèдè да запòчне **7.** до (за желание или нежелание за нецò): **není mi do smíchu, do žertu** не мй е до смях, не мй е до шегà; **je mi do pláče** плаче ми се **dobla, -у ж.** **1.** врèме (в изрази за врèме): **první ~u** на пèрво врèме; **jednu ~u** (по) еднò врèме; извèстно врèме; някога; **od té ~y, co ...** от-кàкто ...; откогàто ...; **do té ~y, až ...** дотогàва, докогàто ...; **tou ~ou** през товà врèме, по товà врèме; **po celou tu ~u** през цялото врèме; **s ~ou** вървя в крак с врèмето; **být, stát na výši ~y** на нивòто, на висотàта на съврèменните изисквания сьм; **to je ~a, co jsem tě neviděl!** експр. от стò годйни не сьм те виждал! **2.** врèме, период: **pracovní ~a** работно врèме; **poválečná ~a** следвоенен период; **čekatelská ~a** стаж; стажàнтски период; **~ ledová геол.** лèдников период; **inkubační ~a мед.** инкубационен период; **oběžná ~a астр.** период на обикòлка; **expoziční ~a фот.** експозиция; **~a trvání** времетраене **3.** истòр. èра, епòха, век, врèме: **~a kamenná, bronzová** кàменна èра, брòнзова èра; **osvěcenská ~a** епòха на Просвещèнието **4.** врèме, сезòн: **roční ~y** годйшни врèмена; сезòни; **~a žní** (врèме за) жьтва **5.** срок, период: **promlčecí ~a** срòк, период на давност **d'oblat, -ám/-u неск.** **1.** кьлвà, зòбам: **kuřata ~ou jáhly** пилетата кьлвàт просò **2.** и **d'oblat se (v čet)** експр. чòпля, човьркам (нецò): **~at se v jídle** чòпля, човьркам ядене **doběh, -u м.** **1.** спорт. финàл, фйниш **2.** техн. свобòдно, нефорсьрано спйране (на машина) **3.** авиац. прòбег, пòлет

doběh|nout, -nu св. 1. (*кат*) дотичам, пристигна с бягане (*някъде*): **~nout do cíle** дотичам, стигна до целта 2. (*со*) спорт. пробягам (*нещо*): **~nout zbývající část trati** пробягам останалата част от трасето 3. спрѝ, свърша: **stroj ~l** машината (свободно) спрѝ 4. *прен.* изтекѝ: **lhůta ~la** срѝкът изтѝче 5. (*кохо, со*) догѝня, достигна, настигна (*някого, нещо*): **~l ho na rohu ulice** тѝй го настигна на ѝгъла на ѝлицата 6. (*кат; pro кохо, pro со*) разг. изтичам (*някъде; за някого, за нещо*): **~nu k lékaři** ще изтичам до лѝкаря; **~nu pro lékaře** ще изтичам за лѝкар; **~nu si pro cigarety** ще отскѝча, ще изтичам за цигѝри, да си кѝпя цигѝри 7. (*кохо*) разг. експр. излѝжа, изигрѝя, мѝтна (*някого*): **ten mě ~l** тѝй ме изигрѝ

dobíh|at, -ám нескл. 1. (*кат*) дотичвам, пристигам с бягане (*някъде*): **~ají poslední** дотичват последни(те) 2. (*со*) пробягвам (*нещо*): **~á poslední úsek** пробягва последната отсѝчка 3. спѝрам, свършвам: **setrvačnick ~á** маховикът спѝра 4. *прен.* изтичам: **rok ~á** годината изтича 5. (*кохо, со*) догѝнвам, достигам, настигам (*някого, нещо*) 6. (*кохо*) разг. експр. изигрѝвам, излѝгвам, разг. премѝтам (*някого*): **~ají jeden druhého** те се мѝнтят помеждѝ си

dobíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (*кохо, со*) доубѝвам, довѝршвам (*някого, нещо*): **~et raněné zvíře** доубѝвам ранѝно живѝтно 2. престѝвам да бѝя (*за часовник*) 3. *електр.* дозарѝждам (*акумулатор и под.*)

dobír|at, -ám, нескв. (со) 1. изразхѝдвам (*остатък от нещо*): **~at zásoby** изразхѝдвам последните запѝси 2. взѝмам, получѝвам (*остатък от нещо*): **~at plat** получѝвам остатък от заплаѝта

dobír|at se, -ám se нескв. 1. (*ѝeho*) добѝрам се, достѝгам (*до нещо*): **~at se pravdy** добѝрам се до ѝстината 2. (*к ѝети*) вниквам, прониквам (*в нещо*): **~at se k jádru věci** прониквам, вниквам в същностѝта на нещѝта

dobír|at si, -ám si нескв. (*кохо*) закѝчам се (*с някого*), взѝмам на пѝдбив (*някого*)

dobír|k|a, -y ж. 1. *пош.* налѝжен платѝж: **poslat na ~u, poslat ~ou** изпрѝта с налѝжен платѝж; **dostat ~u** полѝча прѝтка с налѝжен платѝж 2. остатък от парѝ (*от заплаѝта и под.*) за взѝмане, за получѝване

dob|bít, -biji/разг. -biju св. 1. престѝна да бѝя: **srdce ~bilo** сърцѝто престѝна да бѝе 2. (*кохо, со*) пребѝя до смѝрт, доубѝя, довѝрша

(*някого*): **~bít zvíře** доубѝя живѝтно 3. *експр.* дозарѝдя (*акумулатор и под.*)

d'ob|nout, -nu св. 1. клѝвна, зѝбна 2. (*do ѝeho*) *експр.* чѝпна, почѝпля (*ядене*)

dobově нар. актуѝлно, съврѝменно; в духѝ на времето: **~ přizpůsobit** съобразѝя, приспособѝя в духѝ на времето; **~ podmíněný** обусловѝн от харѝктера на времето, на епѝхата

dobov|ý, -á, -é 1. актуѝлен, съврѝменен; кѝйто е в духѝ на времето: **~é požadavky** изѝсквания на времето 2. харѝктѝрен (*за дадена епѝха*): **~á móda** мѝда, харѝктѝрна за дадено време

dobr|á I, -é ж. *учил.* добѝр (*оценка*): **velmi ~á** мнѝго добѝр; мнѝго добра оцѝнка

dobr|á II, dobře част. добрѝ, хѝбаво (*за съгласие*): **no, ~á!** ѝ, добрѝ! ѝ, хѝбаво!

dobrácky нар. добродѝшно, добросърдѝчно **dobráck|ý, -á, -é** добродѝшен, добросърдѝчен **dobráctv|í, -í** ср. добродѝшие, добросърдѝчност

do|brat, -beru св. (*со*) 1. дообѝра, досѝбѝра (*нещо*); (*до*)изразхѝдвам, изразхѝдвам (*това, което е останало*): **~brat mouku** дообѝра, (*до*)изразхѝдвам брашнѝ 2. довзѝма (*нещо*), взѝма остатък (*от нещо*): **~brat plat** полѝча, взѝма остатък от заплаѝта

do|brat se, -beru se св. 1. (*к ѝети*) вниква, проникна (*в нещо*); добѝра се (*до нещо*): **~brat se k jádru věci** проникна, вниква в същностѝта на нещѝта, добѝра се до същностѝта на нещѝта 2. (*ѝeho*) достѝгна (*до нещо*): **~brat se pravdy** достѝгна до ѝстината, проумѝя ѝстината 3. (*кат*) стѝгна, достѝгна, добѝра се (*до някъде*): **~brat se stěží domů** дотѝтря се, домѝкна се, едѝвам се домѝкна (*до*) вкѝщи

dobr|é, -ého ср. добрѝ: **obrat k ~ému** обрѝт към

нѝщо б) създам настроѝние с духовѝтост и под.; **v/po ~ém** с добрѝ, по добрѝму; **když to nejde po ~ém, půjde to po zlém** *поговорка* като не щѝш мѝра, нѝ ти се кѝра

dobr|o, -a ср. 1. добрѝ: **konat ~o** вѝрша добрѝ 2. блѝго: **obecné ~o** общѝствено, ѝбщо блѝго 3. *в съчет.* **mít k ~u** *тѝрг.* ѝмам да взѝмам: **připsat k ~u (někomu)** задѝлѝжа смѝтката си (*към някого*), пѝша нѝщо в актив (*на някого*)

dobročinnost, -i ж. благотворѝтелност: **~i se meze nekladou** пѝмощи, дарѝния се приѝмат без ограниѝения

dobročinn|ý, -á, -é благотворѝтелен

dobrodin|ec, -ce м. благодѝтел, благотворѝтел

dobrodin|í, -í *ср. книж. остар.* благодеяние; добро дело; правене на добро: **dočkat se nevděku za své ~í** дочакам неблагодарност за своите добри дела; **smrt byla pro něj ~ím** смъртта беше за него избавление

dobrodruh, -a *м.* авантюрист

dobrodružk|a, -y *ж.* авантюристка

dobrodružn|ý, -á, -é **1.** авантюристичен: **~á povaha** авантюристичен характер **2.** приключенски: **~á četba** приключенско четиво **dobrodružstv|í, -í** *ср.* авантюра, приключение: **válečné ~í** военна авантюра; **milostná ~í** любовни похождения, любовни авантюри; **pouštět se do ~í** впускам се в авантюра, в приключение; **touha po cestování a ~í** страст към пътешествия и приключения

dobrodušn|ý, -á, -é *книж.* добродушен, добросърдечен, благодушен

dobromyslně *нар.* добродушно, добряшки, благодушно

dobromysl|ý, -á, -é добродушен, добряшки, благодушен

dobropis, -u *м. търг. фин.* **1.** записване в кредит; задължаване по сметка **2.** актив

dobrosrdečně *нар.* добросърдечно, добродушно, благодушно, искрено

dobrosrdečn|ý, -á, -é добросърдечен, добродушен, благодушен, добър, искрен

dobrot|a, -y *ж.* **1.** доброта, добрина: **příslowecná ~a** пословична доброта; **výchova šla jen po ~u**

to pytel ~y, on je učiněná ~a той е олицетворение на доброто; **dělat, sekat ~u** държа се добре; мирювам; **v tom manželství to nedělá ~u** този брак не върви; в този брак нещо скърца; **kamna nám nedělají ~u** печката ни прави номера; **oči mi nedělají ~u** не съм добре с очите **2. експр.** лакомство, вкусотия, нещо вкусно: **pečené sele, to je ~a!** печено прасенце, ах, каква вкусотия

dobrotisko, -a *ср. експр.* голям добряк (за мъж и за жена)

dobrotivě *нар.* **1.** добросърдечно, добродушно, благодушно, благо, любезно **2. остар.** благочестиво

dobrotiv|ý, -á, -é **1.** добросърдечен, добродушен, благодушен, добър, благ, любезен: **~ý spánek** благотворен сън **2. остар.** благочестив

dobrovolně *нар.* доброволно; без принуда; по собствено желание

dobrovolnick|ý, -á, -é доброволчески: **~ý oddíl** доброволчески отряд

dobrovolník, -a *м.* доброволец

dobrovoln|ý, -á, -é добровòлен: **~ý příspěvek** добровòлна помощ, добровòлна вноска; **~á smrt** самоубийство

dobrozdán|í, -í *ср.* мнение, заключение на специалист; експертиза: **~í o vědecké práci** заключение за научен труд; **lékařské ~í** медицинска експертиза

dobr|ý, -á, -é **1.** добър, хубав: **~ý člověk** добър човек; **~ý odborník** добър специалист; **~ý skutek** добро дело, добра постъпка; **~ý nápad** добра, хубава идея; добро хрумване; **~á hudba** хубава музика; **~é zaměstnání** добра, хубава работа, служба; **velmi ~ý prospěch** учил. много добър успех; **~ý vodič tepla** физ. добър проводник на топлината; **to je ~ý příklad** това е добър пример

~ý mýt ~ou pověst имам чиста съвест; **mít ~ou pověst** имам добра репутация; добро име; **jeho jméno má ~ý zvuk** той се ползва с добро име; **má pro každého ~é slovo** за всеки(го) намира добра, блага дума; **dát, ztratit ~é slovo (za/pro někoho)** кажа добра дума (за някого); **on je jeho ~ý duch** той е добрият му гений; **je jako ~á hodina** благ, кратък човек е; **mít ~ý nos** имам (добър) нòх; **píchá, pálí ho ~é bydlo** *поговорка* намèрил (е), та се (е) забравил; така се е оял, че не знае вече какво йска **2.** добър, доброкàчествен, вкусен, хубав: **chléb z ~é mouky** хляб от доброкàчествено брашно; **šaty z ~é látky** дрèха от доброкàчествен, от хубав плат; **~é jídlo** хубаво, вкусно ядене; **odvést, dát ~ou práci** свърша добра, кàчествена работа; **~é zdání** *юрид.* мнение, заключение на специалист; експертиза **3. (komu, pro koho, k čemu, na co)** добър, полèзен, изгòден, достàтъчен, подходящ (за някого, за нещо): **je mu každá koruna ~á** за него всàка кòна е добре дошла; **má pomoc bude k něčemu ~á** помощта ми всè ще свърши някаква работа, помощта ми няма да е напàзна; **ty šaty jsou pro mně docela ~é** като за мène рòклята, дрèхата е свьсèm добра; **ty boty jsou ještě docela ~é** тèзи обувки òще мòгат да се нòсят; **já jsem vám ~ý jen k práci** вие ме изпòлзвате сàмо зà работа **4. добър, приятен, благоприятен: ~é znamení** добър, благоприятен знàк; **~ý vítr** благоприятен вятър; **~ý konec** добър, благополучен край, завършек; **co nesete ~ého?** какви добри

всѣмъ (на) нѣмъ! ♦ **živěti s ním** живѣя в добрѣ разбирателство, в добри отношѣния съм (с нѣкого); **udělat si ~é oko (u někoho) a** заслужа благоволеніе (на нѣкого) **б)** подмѣжа се (на нѣкого); **dělat něco z ~é vůle** правя нѣщо добровѣлно, по собствено желаніе **6. в поздравіи и пожеланія: ~ý den!** добѣр дѣн! **~ou noc!** лѣка нощ! **~é chutnání!** добѣр апетит! наздравѣ! **5. за усилване в съчет. със същ. за количество: byl tam ~é půl hodiny** бѣше там нѣ по-мѣлко от половин чѣс, повече от половин чѣс; **byl to ~ý kus cesty** доста пѣт бѣше товѣ; **je to ~ý šedesátník** той е на повече, на нѣ по-мѣлко от шейсет години

dobře I нар. 1. добрѣ, хубаво: **~ jednat, pracovat, se učit** постѣпвам, работя, уча се добрѣ; **myslí to s ním ~** желѣе му добрѣто, има добрѣ отношѣние към нѣго; **šaty ~ padnou** дрѣзѣхъ ми добрѣ ♦ **námě** добрѣ съм; **měj se ~!** всѣчко хубаво! бѣди здрав! *остар.* останѣ със здравѣ! **není mi ~** не съм добрѣ, не ми е добрѣ, лошо ми е; **to mi dělá ~ a** товѣ ми влиѣе добрѣ **б)** товѣ ми достѣва удовѣлствие; **jsem na tom ~** добрѣ съм (материѣлно); **jsem u něho ~ zapsán** той има добрѣ мнѣние за мѣн, той е благоразположен към мѣн; **čert mi nedal ~ dělat** дяволѣт ме накѣра; **zkrátka a ~** накратно казано; с двѣ дѣми; **všude ~, doma nejlépe/nejlíp** поговорка у домѣ си е най-хубаво, най-добрѣ **2. за усилване в съчет. с изрази за количество: най-мѣлко, нѣ по-мѣлко, повече от, понѣ: pracuje tu už ~ dvacet let** той работи тѣк най-мѣлко, нѣ по-мѣлко от двѣйсет години; **je to ~ půl hodiny, co odešel** той си отидѣ преди повече от половин чѣс, преди нѣ по-мѣлко от половин чѣс **3. добрѣ, хубаво (за съгласіе): tak ~!** ѣ, добрѣ! ѣ, хубаво! **~, máš pravdu!** добрѣ, имаш правѣ!

dobře II вж. dobrá II

dobud|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) достроя, доизградя (нѣщо): **~ovat přehradu** достроя, доизградя язовѣр; довърша строеж на язовѣр

dobyťce, -te ср. добѣче, говѣдо

dobyťčí, -í, -í говѣжди; който се отнася до добѣче, говѣдо, добѣтък: **~í mor** мор по добѣтъка; **~í trh** говѣжди пазѣр

dobyťek, -ka м. 1. събир. добѣтък: **hovězí ~ek** ѣдѣр рогѣт добѣтък; **vepřový ~ek** свинѣ; **tažný ~ek** впрегѣтен добѣтък; **chov ~ka** скотовѣдство, животновѣдство **2. грубо**

говѣдо: **ty ~ku jeden!** ругатня говѣдо такѣва! говѣдо с говѣдо! говѣдо нѣдно!

dobyťka/ср. **доби́тько** вам, превзѣма, завзѣма, покоря (нѣщо): **~být něco útokem, ztečí** превзѣма, завзѣма, завоювам, завладѣя (нѣщо) с атака **2. и ~být si (čeho)** постигна, покоря, спечѣля (нѣщо): **~být úspěchu** постигна успѣх; **~být si něčího srdce** спечѣля, покоря нѣчие сѣрце **3. (со)** добѣя, изкопѣя, извѣдя (нѣщо): **~být uhlí** добѣя въглища; **~být brambory** извѣдя картѣфи **4. (со z koho)** изтрѣгна (нѣщо от нѣкого): **~být z někoho přiznání** изтрѣгна признаніе от нѣкого; **~být pohledávku** юрид. събера дѣлг, събера взѣмане

dobytkářství, -í ср. скотовѣдство, животновѣдство

dobytn|ý, -á, -é 1. превзѣмаем: **~ý hrad** превзѣмаема крѣпост **2. юрид.** събираем: **~á pohledávka** събираем дѣлг, събираемо взѣмане

dobyvačn|ý, -á, -é завоевателен, агресѣвен: **~á válka** завоевателна, агресѣвна война

dobyvatel, -e м. завоевател, покорѣтел: **~é kosmu** покорѣтели на космоса

dobyvatel/ср. **доби́вател** превзѣмам, завзѣмам, покорявам (нѣщо): **~at města/město** превзѣмам град **2. и dobýv|at si (čeho)** постигам, печѣля, покорявам (нѣщо): **~at si uznání** постигам, печѣля признаніе; **~at si srdcí** печѣля сѣрца **3. (со)** добѣвам, изкопѣвам, извѣждам (нѣщо): **~at uhlí, rudu, zlato** добѣвам въглища, рѣда, златѣ; **~at brambory** вѣдя картѣфи **4. (со z koho)** изтрѣгвам (от нѣкого нѣщо): **~at z někoho přiznání** изтрѣгвам признаніе от нѣкого; **~at pohledávku** юрид. събѣрам дѣлг, събѣрам взѣмане

dobýv|at se, -ám se неск. (kam, odkud kudy) проныквам (някъде); опытвам се да влѣза (някъде) (обикн. с взлом): **~at se do bytu** опытвам се, старѣя се, ѣскам да влѣза, да проникна в жилище (по недоволен начин)

docela нар. 1. напѣлно, съвсѣм, изцѣло, съвършено: **voda se ~ vypařila** водѣта съвсѣм се испарѣ; **~ nic** съвсѣм нѣщо **2. дѣже, дори: zapíral a ~ tvrdil, že ...** той отричаше и дѣже твърдѣше, че ...

docen|it, -ím св. (koho, co) оценѣя (нѣкого, нѣщо) **docen|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со)** оценѣявам (нѣщо)

docent, -a м. доцѣнт

docentk|a, -у ж. доцѣнтка, женѣ-доцѣнт

docentura [-tu/tú-], -у *ж.* доцентура: **dosáhnout** ~у получа доцентура, стана доцент
docil|it, -ím *св. (čeho)* книж. постигна, достигна (*нещо*): **~il rychlého vítězství** постигна бърза победа
docil|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (čeho)* книж. постигам, достигам (*нещо*): **vždy ~uje svého** винаги постига своето
dočasně *нар.* временно: **~ nepřítomný** временно отсъстващ
dočasn|ý, -á, -é временен, преходен: **~á pracovní neschopnost** временна нетрудоспособност
dočíst, -ětu *св. (co)* дочета (*нещо*): **~číst knihu** дочета книга
dočíst se, -ětu se *св. (o kom, o čem; čeho)* прочета, узная (*за някого, за нещо*) (чрез четене): **kde se o tom ~čel?** къде го е прочел? откъде го е научил?
dočista *нар.* съвсѐм, съвършѐно, напѐлно: **~ jsem na to zapomněl** съвсѐм забравих за това; съвсѐм съм забравил за това
dočít|at, -ám *несв. (co)* дочитам (*нещо*); довършвам четене (*на нещо*): **~ám dopis** дочитам писмо
dočít|at se, -ám se *несв. (o kom, o čem; čeho)* прочитам; научавам (*за някого, за нещо*) (чрез четене)
dočk|at (se), -ám se *св. (-; koho, čeho)* дочакам, доживѐя: **ten se jara ne~á** (той) няма да доживѐе до пролетта; **~al se vysokého věku** (той) доживѐ до дълбока старост; **nemůže se ~at léta** с нетърпение чака лятото; **ne~al se vděku** той не можѐ да дочака благодарност
♦ **~čivost** *нар.* търпѐние му е мѐйката; с търпѐние всѐчко се постига
dodac|í -í, -í *търж. в съчет.* **~í list** квитанция за доставка; товарителница; **~í lhůta** срок за доставяне, за доставка; **~í smlouva** дѐговор за доставка
dod|at, -ám *св. 1. (co)* добавѐя, допѐлня, придѐм, додѐм, приложѐ (*нещо*): **~at pětikorunu do stokorunu** добавѐя пѐт крѐни, за да се закрѐглят стѐ; **~at potvrzení k žádosti** приложѐ удостоверение към молба **2.** добавѐя, додѐм; кажа в добавка: **co k tomu ~áte?** каквѐ ще добавите? каквѐ ще допѐлните? **3. (co; komu co)** достѐвя (*нещо на някого*): **~at zboží** достѐвя стѐка, пѐсна стѐка в продажба; **~at zásilku** достѐвя прѐтка **4. (komu čeho, co)** придѐм, дѐм: **~at krásy (něčemu)** придѐм красѐта (*на неѐщо*); **~at váhy (něčemu)** придѐм тѐжест (*на неѐщо*); **~at někomu útechy** утѐшѐ

(*някого*); **~atsi odvahy** съберѐ смѐлост **to mu ~alo** това го довърши, това го съсѐпа, това го унищѐжи
dodatečně *нар. 1.* допѐлнително, добавѐчно: **~ schválit** одобря допѐлнително **2.** впоследствие: **~ jsem se dověděl, že ...** впоследствие узнах, наѐчих, че ...
dodatečn|ý, -á, -é допѐлнителен, добавѐчен: **~ý výklad** допѐлнително обяснѐние
dodat|ek, -ku *м.* добавка, допѐлнѐние, притѐрка: **~kem** в допѐлнѐние; **~ky (ke) slovníku** притѐрка, допѐлнѐние към рѐчник
dodáv|at, -ám *несв. 1. (co)* добавѐям, допѐлвам, притѐрям, придѐвам, додѐвам, приложѐм (*нещо*): **~at na stokorunu** добавѐям, за да се закрѐглят стѐ крѐни **2. (komu co)** достѐвам (*нещо на някого*): **~at zboží** достѐвам стѐка **3. (komu čeho, komu co)** придѐвам (*нещо на някого*): **~at síly a odvahy** придѐвам сѐла и смѐлост
dodavatel, -e *м.* достѐвчик, снабдител
dodavatelsk|ý, -á, -é кѐйто се отнѐся до достѐвки, до достѐвяне: **~á firma, ~ý podnik** фѐрма-достѐвчик, предприятие-достѐвчик
dodáv|ka, -y *ж.* **1.** достѐвяне, достѐвка, снабдяване, подаване: **omezit ~u plynu, elektrického proudu** огранича подаването на газ, на електроенѐргия, на електричество **2.** достѐвка, наряд, контингент: **státní ~y** държавни достѐвки; **plnění dodávek mléka, obilí** изпълнѐние на достѐвки от мляко, от зърнени храни **3. разг.** камионѐтка, пикап (*малък товарен автомобил*)
dodáv|kov|ý, -á, -é кѐйто се отнѐся до достѐвки, до достѐвяне: **~ý plán** план за достѐвки; **~é auto** камионѐтка, пикап (*малък товарен автомобил*)
dodě|l|at, -ám *св. 1. (co)* довърша, дорабѐтя, свѐрша (*нещо*): **přijdu, až všechno ~ám** ще дѐйда, слѐд като си свѐрша работата **2. (koho)** *разг. експр.* довърша, свѐрша, уморя (*някого*); взѐма здравѐто (*на някого*): **ty schody mě ~aly** тѐзи стѐлби ме довършиха; тѐзи стѐлби ми взѐха здравѐто **3.** умря, издѐхна, свѐрша: **pes ~al** кѐчето умря, свѐрши, издѐхна
dodě|l|áv|at, -ám *несв. 1. (co)* дорабѐтвам, довършвам, свѐршвам (*нещо*) **2. (koho)** *разг. експр.* довършвам, свѐршвам, уморявам (*някого*); взѐмам здравѐто (*на някого*) **3.** умирам, издѐхвам, свѐршвам
dodnes, по-рядко dodneška, do dneška до днѐс; досѐга, до днѐшно врѐме: **~ vzpomínám** спѐмням си до днѐс

dodržet, -ím св. (со) удържѝ, спѝзя (нещо): **~et slib** спѝзя обеща̀ние, удържѝ обеща̀ние; **~et slovo** удържѝ на дѹмата си; **~et lhůtu** спѝзя срок

dodrž|ovat, -uji/разг. -uju не св. (со) удѣржам, спѝзвам (нещо): **~ovat přesně stanovený čas** спѝзвам то̀чно определѣно врѐме; **~ovat předpisy** спѝзвам наредѣби

dogla, -y жс. дог (порода кучета)

dogma, -tu ср. филос. рел. до̀гма: **církevní ~ata** цѣркѹвни до̀гми; **boj proti ~atům ve vědě** борба̀ против до̀гмите в на̀у̀ката

dogmatický [-ty-], **dogmatičtí** [-ty-] до̀гматичѝ, до̀гматично

dogmatický [-ty-], **dogmatičtí** [-ty-] до̀гматичѝ, до̀гматичен: **~ý způsob myšlení** до̀гматичен на̀чин на мислѣне

dogmaticčnost [-ty-], **-í** жс. до̀гматичност, до̀гматизѹм

dogmatik [-ty-], **-a** м. до̀гматик

dogmatizm|us [-ty-], **dogmatismus** [-tyzm-], **-u** м. до̀гматизѹм: **strnulý ~us** за̀костѣнѣл до̀гматизѹм

dohad, -u м. 1. до̀га̀дка, предполо̀жение: **to jsou pouhé ~y** то̀ва са са̀мо предполо̀жения 2. спор, кавга̀, свѣда: **zbytečné ~y** излѝшни спѹрове

dohadován|í, -í ср. спор, спѹрене, свѣда, препирня̀; разг. пазарѣне, пазарлѣк: **po dlouhém ~í** след дѣлги спѹрове, след дѣлги препирни

dohad|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** не св. 1. (čeho) до̀га̀ждам се, до̀сѣщам се, изка̀звам предполо̀жение (за нещо): **~ovat se pravé příčiny** до̀сѣщам се за ѝстинската причѝна 2. (s kým; s kým o čem; oč; -) препи́рам се, спѹря (с ня̀кого за нещо) 3. (s kým; s kým o čem; oč) пазарѣ́ се (с ня̀кого за нещо): **~ovat se o cenách** пазарѣ́ се за цѐни

dohán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í 1. (koho, co) до̀гѹнѣвам, достига̀м, настига̀м (ня̀кого, нещо): **~ět vlak na poslední chvíli** в послѣдния мо̀мѣнт успѣвам да хва̀на вла̀к 2. (co) нава̀ксам (нещо): **má v učení hodně co ~ět** мно̀го нѐщо има да нава̀ксва в учѐнието; **~ět zpoždění** нава̀ксам за̀къснѣние, изоста̀ване 3. (koho) гѹня, дока̀рвам с гѹнене (ня̀кого): **~ět dobytek do ohrady** вка̀рвам, дока̀рвам (с гѹнене) до̀битѣк в за̀граждѐние 4. (koho k čemu) до̀вѣждам, дока̀рвам (ня̀кого до нещо): **bolest ho ~ěla k zoufalství** бо̀лката го до̀вѣждаше, дока̀рваше до отча̀йние

dohasín|at, -ám не св. 1. до̀га̀рям; прѣста̀вам да горя; уга̀свам 2. прѣн. уми́рам

dohas|nout, -nu св. 1. до̀гѹря; прѣста̀на да гѹря; уга̀сна 2. прѣн. умра̀

dohazovač, -e м. 1. сватѹвник, сват (посредник за же́нитба) 2. комисиѹнѣр, посрѐдник

dohazovačk|a, -y жс. 1. свѣха, сватѹвница (посредница за же́нитба) 2. комисиѹнѣрка, посрѐдница

dohaz|ovat, -uji/разг. -uju не св. 1. (komu koho) сватѹсвам (ня̀кого); посрѐдничѣ (на ня̀кого) за же́нитба: **~ovat děvčatům ženichy** сватѹсвам момичѣта 2. (komu co) посрѐдничѣ (на ня̀кого за нещо): **~ovat práci** спома̀гам, посрѐдничѣ за нами́ране на ра̀бота

dohléd, -u м. 1. зрѣтелно полѣ, ѹбсег на зрѣние:

být v ~u, být na ~ на̀близо сѹм, в зрѣтелно-то полѣ сѹм; **zmizet, ztratit se z ~u** изгѹбѣ се от по̀глед, изчѣзна от зрѣтелното полѣ 2. (nad kým, nad čím) надзѹр, контро̀л (над ня̀кого, над нещо): **mít ~ (nad něčím)** упражня̀вам контро̀л (над нѐщо); следѣ́ (за нѐщо); **být pod ~em** нами́рам се под надзѹр, под контро̀л; **nechat bez ~u** оста̀вя без надзѹр

dohléd|nout, -nu, разг. dohlíd|nout, -nu св.

1. (kam) стѣгна с по̀глед (до̀някъде): **kam oko ~ne** до̀къдѐто по̀глед стѣга 2. (na koho, na co; kam) упражня̀ надзѹр, контро̀л (над ня̀кого, над нещо); нагледѣ́м (ня̀кого, нещо): **~nout na děti** нагледѣ́м децѣ

dohlédn|ý, -á, -é скѹрошен, бѣзѣк: **v ~é době** в бѣзѣко врѐме

dohlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. (na koho, na co) надзира̀вам, нагледѣ́дам (ня̀кого, нещо)

dohlížitel, -e м. надзира̀тел

dohmát|nout, -nu св. (kam) до̀кѹсна (нещо); до̀стѣгна с рѣка̀ (до нещо, до ня̀къде): **~ne až na strop** то̀й мо̀же да до̀кѹсне та̀вана, да стѣгне с рѣка̀ (до) та̀вана

dohmát|nout se, -nu se св. (čeho) експр. до̀бера́ се (до нещо): **~nout se pravé příčiny** до̀бера́ се до ѝстинската причѝна

do|hnat, -ženu св. 1. (koho, co) настѣгна, до̀стѣгна, до̀гѹня (ня̀кого, нещо): **~hnal přítele na rohu** то̀й настѣгна приѣтеля си на ѱгѣла; **~hnat a předechnat nejvyšší státy** до̀стѣгна и надмѣна на̀й-развѣтитѣ стра̀ни 2. (co) нава̀ксам (нещо): **~hnat zpoždění** нава̀ксам за̀къснѣние, изоста̀ване; **~hnat zmeškanou práci** нава̀ксам изоста̀нала ра̀бота 3. (koho, co kam) дока̀рам, зака̀рам (ня̀кого, нещо ня̀къде): **~hnat husy domů** дока̀рам гѣските вѣщи 4. (koho kam) до̀веда́, дока̀рам (ня̀кого до нещо): **~hnat k sebevraždě (někoho)** дока̀рам до самоубѣйство (ня̀кого)

dohod|a, -y жс. 1. спѹразумѐние, сѣглашѐние,

do|hřát, -hřeji/разг. -hřeju *св.* 1. досгрѣя, до-
загрѣя, дозатòпля: ~**hřát mléko** досгрѣя

мляко **2.** (*koho*) *прен. експр.* разсърдя, вбеся (*някого*): **to ho ~hřálo** това го вбеся
**do|hřát se, -hřeji se/разг. -hřeju se св. прен. експр. разсърдя се, вбеся се
docház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (*kat; k čemu, ke komu*) идвам, отивам, приближавам се (*към нещо, към някого*): **~et k oknu** приближавам се към прозореца **2.** (*koho*) настигам, достига (*някого*): **~el jsem ho na rohu ulice** настигах го на ъгъла на улицата **3.** (*kat; ke komu*) ходя; идвам (*някъде, при някого*); посещавам, навещавам (*някого*); отбивам се (*някъде, при някого*): **~et denně k nemocnému** посещавам, навещавам ежедневно болен **4.** (*-; kat; komu*) идвам, пристигам, постъпвам, получавам се (*някъде, при някого*): **časopisy ~ejí pravidelně** списанията идват редовно, получават се редовно; **~ely dobré zprávy** идваха, получаваха се добри вестии, новини **5.** (*kat*) стигам, достига (*някъде, до нещо*): **~et k závěru** (до)стигам до заключение **6.** (*čeho*) *книж.* получавам, намирам, постигам (*нещо*): **~et uznání** получавам признание; **ne~et klidu** не намирам спокойствие **7.** *доузрявам (за плодове и под.), омеквам, втасвам:* **zimní hrušky pomalu ~ely** зимните круши бавно доузряваха, омекваха; **víno ve sklepe už ~í** виното в мазето вече втасва **8.** *обикн. третол. -í (komu co) привършва, свършва (се), изчерпва се:* **zásoby i peníze pomalu ~ely** припасите, а и парите бавно привършваха, изчерпваха се; **~í mi trpělivost** губя търпение; **~í mu dech** *прен.* не му стигат сили **9.** *спирам (за мотор, часовник и под.)* **10.** *безл. -í (na koho, na co) идва ред (на някого, на нещо):* **ted' ~í na tebe** сегà идва твоят ред; сегà ти си на ред; **už ~í na má slova** сегà се сбъдват моите думи; сегà ще стане това, което предвиждах **11.** *безл. -í (k čemu) възниква (нещо); (до)стига се (до нещо):* **u nich často ~í k hádkám** те често се карат; у тях често има кавги; у тях често се стига до кавги
docház|ka, -u ж. посещение, посещаемост: **kontrolovat školní ~u** контролирам присъствието на учениците; **povinná školní ~a a)** задължително посещение на училище **б)** задължително образование; **~a do zaměstnání** явяване на работа
dochovan|ý, -á, -é запазен, оцелял: **~ý rukopis** запазен ръкопис
dochov|at, -ám св. 1. (*koho, co*) отглеждам, възпитам (*някого*): **matka ~ala tři syny** майката**

отглежда трима сина **2.** (*koho, co*) грижа се до край (*за някого, за нещо*): **~ala rodiče do jejich smrti** тя се грижеше за родителите си до смъртта им **3.** (*co*) запазя, съхраня (*нещо*)
dochov|at se, -ám se св. запазя се, оцеля: **pod stavbou se ~aly staré základy** под сградата са се запазили стари основи
dochvilnost, -i ж. точност, акуратност
dochviln|ý, -á, -é точен, акуратен: **je vždy ~ý** той е винаги точен
dojačk|a, -u ж. сѣд, ведрò за доене
dojatě нар. трòгнато, развълнувано; с умиленост, с вълнение
dojat|ý, -á, -é трòгнат, развълнуван, покъртен: **byl ~ (tòй) бeше трòгнат**
dojedn|at, -ám св. 1. (*co s kým*) завърша, приключи преговори (*за нещо, относно нещо с някого*): **~at příměří** сключи примирие **2.** (*co s kým*) уговоря се, договоря се (*за нещо с някого*)
dojednáv|at, -ám нескв. (co s kým) уговарям, договарям (*нещо с някого*)
doj|em, -mu м. впечатление: **~my z dětství** впечатления от детството; **mám ~em, že ...** струва ми се че ...; **~ímam впечатление, че ...;** **působí ~mem slabocha** създава впечатление за слабохарактерен човек
dojemně нар. трогателно, прочувствено, затрогващо
dojemn|ý, -á, -é трогателен, прочувствен, затрогващ
dojen|í, -í ср. 1. доене **2.** *разг.* издоено мляко
doj|et, -jedu св. 1. (*kat*) стигна, пристигна, достигна (*някъде*) (*с превозно средство*): **~jet do cíle** пристигна до целта **2.** (*koho, co*) настигна (*някого, нещо*) (*за превозно средство*): **auto nás brzy ~jelo** колата скòро ни настигна **3.** (*kat; pro koho, pro co*) отида (*за някого, за нещо*), отида да взема (*някого, нещо*) (*с превозно средство*): **~jet pro lékaře** отида за лекар (*с превозно средство*)
dojet|í I, -í ср. достигане (*с превозно средство*)
dojet|í II, -í ср. вълнение, умиление, трòгнатост: **je přístupný ~í** той лесно се трòгва; **~ím nemohla ani promluvit** от вълнение (тя) не можà да каже (нìто) дýма
dojezd, -u м. 1. пристигане, идване до целта (*с превозно средство*) **2.** *спорт.* финал; място на пристигане; финална площадка (*на превозни средства*)
dojezdov|ý, -á, -é в съчет. ~á plocha спорт. финал; финална площадка (*на превозни средства*)

dojičk|a, -у ж. 1. дойчка 2. дойлка, дойчна ма-
шйна

dojíd|at, -ám нескв. 1. дояждам, доизяждам: ~**at**
poslední sousto до(из)яждам последния за-
лък 2. привършвам (с) храненето

dojíd|at se, -ám se нескв. (čím) дояждам си (с
нещо): ~**at se po večeri chlebem** дояждам си
с хляб след вечеря

dojím|at, -ám нескв. (koho - вин.) трогвам, въл-
нувам (някого): ~**at k slzám** трогвам до съл-
зи; **to mě ani trochu ne~á** това съвсем не ме
трогва

dojím|at se, -ám se нескв. (čím) трогвам се,
вълнувам се (от нещо)

dojímav|ý, -á, -é трогателен, вълнуващ

dojíst, -jím св. 1. (co) доям, доизям (нещо) 2. при-
върша с яденето

dojíst se, -jím se св. (čím) доям си (с нещо):
~**jíst se ovocem** доям си с плодове

dojista сигурно, навярно, непременно, не-
съмнено, положително: ~ **má pravdu** поло-
жително, сигурно е прав(а)

dojít, -ím нескв. 1. (koho) доя: ~**it krávu, kozu**
доя крава, коза 2. давам мляко (за крава и
под.): **ta kráva málo ~í** кравата дава малко
мляко

dojít, -jdu св. 1. (kam; k čemu, ke komu) до-
стигна (до нещо, до някого), стигна (до ня-
къде) (пеша): ~**jít včas na nádraží** стигна на-
време на гарата 2. (koho) настигна (пеша)
(някого): ~**šel mě až u domu** той ме настигна
чак пред къщата 3. (kam; pro koho, pro co)
отидя (някъде) да взема (някого, нещо): ~**jdí**
pro mléko! иди за мляко! 4. и **dojít si** (nač,
na koho) йда, отидя (някъде за нещо): ~**jít**

~**jdu** експр. ще му дам да разбере! 5. (kam,
komu) дойда, пристигна, получа се (някъде,
за някого): **včera mi ~šel balík** вчѐра при-
стигна, дойдѐ колѐт за мѐне; вчѐра полѐчих
колѐт; ~**šla ho zlá zpráva** до нѐго стигна лѐша
вѐст; той полѐчи лѐша вѐст 6. (kam; k čemu)
стигна, достигна (някъде, до нещо): ~**jít k**
závěru, že ... (до)стигна до заключение, че ...

♦ **dojít k úspěchu** чѐстност най-далѐче се стига 7. (čeho) книж.
получа, намѐря, постигна (нещо): ~**jít úspěchu**
постигна успѐх; ~**jít uznání** полѐча признáние;
~**jít klidu** намѐря спокойствие 8. доузрѐя,
омѐкна, втáсам (за плодове и под.): **bram-**
bory v páře ~šly картѐфите омѐкнаха на пара
9. обикн. трѐтол. ~**jde** (komu co) свѐрши се,

изчѐрпи се: ~**šly mu síly** сѐлитѐ му се изчѐр-
паха, сѐлитѐ го оствáвиха; ~**šla mu trpělivost**
тѐрпѐниѐто му се изчѐрпа, тѐй загѐби тѐр-
пѐние; ~**šel mu dech** прѐн. не мѐ достѐгнаха
сѐли 10. спрà (за машина, за часовник и
под.): ~**šly mu hodinky** часѐвникът му спрà
11. безл. ~**jde** (na koho, na co) щѐ дѐйде рѐд
(на някого, на нещо): **netlač se, na každého**
~**jde** не сѐ блѐскай, на всѐки щѐ му дѐйде
рѐд(ът); ~**jde na má slova** мѐитѐ дѐми щѐ се
свѐрши

dojivost, -í ж. 1. сѐл. стоп. млекодáйност, млѐч-
ност 2. млеконадѐй: **průměrná ~** срѐден
млеконадѐй

dojíždě|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. довѐршвам,
привѐршвам, пѐтуване (с превозно средство)
2. (kam) пристѐгам (някъде): **cyklista ~í k cíli**
колѐездáчът (при)стѐга до цѐлтà 3. (koho, co)
настѐгам (някого, нещо) (с превозно сред-
ство): ~**ěli přední jezdce** тѐ настѐгаха ездá-
читѐ пред тях 4. хѐдя, йдвам, отѐвам (с пре-
возно средство): ~**ět do zaměstnání, do školy**
vlakem отѐвам на рáбота, на учѐлище с влáк
dojlmout, -jmu св. (koho - вин.) трѐгна, раз-
вълнувам (някого): **hudba ho ~jala** мѐзиката
го развълнува; **to mě ~jalo a** товà ме трѐг-
на б) ирон. експр. товà ме ядѐса, товà ме
вбѐсà

dojlmout se, -jmu se св. (čím) трѐгна се (от
нещо)

dojnic|e, -e ж. дѐйна крава

dojnost, -í ж. сѐл. стоп. млекодáйност, млѐч-
ност

dojn|ý, -á, -é дѐнен, млѐчен: ~**á kráva** дѐйна кра-
ва и прѐн.

dok, -u м. док: **plovoucí ~** плáващ дѐк; **přístavní**
~ пристàнищен дѐк; **suchý ~** сѐх дѐк

dokař, -e м. дѐкер, пристàнищен рáбѐтник

dokařsk|ý, -á, -é дѐков, пристàнищен: **dokařští**
dělníci дѐкѐри; пристàнищни рáбѐтници

doká|zat I, -žu/книж. -ži св. (co) 1. докàжа
(нещо), дàм докàзàтелство (за нещо): ~**zat**

nevinu obžalovaného докажа невинността на обвиняемия; **~zat matematický vzorec** изведе математическа формула **2.** покажа, проявя (*нещо*): **~zat svou péčí** проявя грижите си **3.** и с инф. мога (да...) успя, сполуча, съумя, отдаде ми се (*нещо*): **~žeš mlčet?** ще можеш ли да мълчиш? **křikem nic ne~žete** с викане нищо няма да постигнете; **ne~žu se soustředit a** няма да успя да се съсредоточа **б)** не мога да се съсредоточа

dokáz|zat II, -žu/книж. -ži св. завърша проповед **dokazatelnost, -i** ж. доказуемост

dokazateln|ý, -á, -é доказуем

dokaz|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) **1.** (*нещо*) доказвам; давам доказателство (*за нещо*) **2.** проявявам, показвам (*нещо*): **~ovat svou statečnost** проявявам храбростта си

dokdy нар. **1.** като въпр. докога: **~ tam budeš?** докога ще бъдеш там? **2.** като отн. докато, докогато: **termín, ~ má být kniha vrácená** срок, в който трябва да бъде върната книгата **doklad, -u** м. **1.** документ: **osobní ~** документ за самоличност; **účetní ~y** счетоводни документи (*фактури и под.*); **~y k žádosti** приложения към молба документи **2.** доказателство, свидетелство: **uvádět jako ~** привеждам като доказателство **3.** пример, цитат: **najít ~ v literatuře** намеря пример в литературата

doklád|at, -ám несв. (со *čím*) **1.** прибавям, притурям, прилагам (*нещо към нещо*): **~at kamna uhlím** притурям въглища в печка; **~at žádost vlastnímu životopisem** прилагам към молба автобиография **2.** привеждам като доказателство; подкрепям (*с нещо*): **~at svá slova citáty z literatury** подкрепям думите си с цитати от литературата

dokladov|ý, -á, -é документален; който се отнася до документ: **~ý materiál** справочен, документален материал

dokola нар. в кръг: **kolem ~** надколо; навсякъде; **točit se ~** въртя се в кръг; **rozhlednout se ~** **klád** **vezme kolem ~** общо взето; **mluvit stále ~** повтарям все едно и също

dokolečka нар. в кръг: **točit se ~** въртя се в кръг **dokonale** нар. **1.** свършено, отлично, образцово, безупречно; до свършенство: **~ něco ovládat** владя нещо до свършенство **2.** свършено, съвсем, напълно, абсолютно: **~ překvapený** съвсем изненадан

dokonalost, -i ж. свършенство

dokonal|ý, -á, -é **1.** свършен, отличен, пре-

възходен, идеален, безупречен: **~ý pracovník** отличен работник; **~ý výrobek** свършен продукт, безупречно изделие; **~á čistota** идеална чистота **2.** пълен, абсолютен: **~é vítězství** пълна, абсолютна победа

dokonan|ý, -á, -é завършен, свършен, довършен и юрид.

dokon|at, -ám св. книж. **1.** (со) довърша, привърша, завърша, извърша (*нещо*): **~at započaté dílo** довърша, привърша, завърша започната работа **2.** свърша, почина, умра: **nemocný ~al** боленят почина

dokonavost, -i ж. език. свършеност, перфективност: **~ sloves** перфективност на глаголите

dokonav|ý, -á, -é език. свършен, перфективен: **~ý vid** свършен вид; **~é sloveso** глагол от свършен вид

dokonce нар. даже, дори: **~ ani nepoděkoval** той дори не (по)благодаря

dokonč|it, -ím св. **1.** довърша, привърша, завърша, приключва, свърша: **~it práci** довърша, привърша, завърша, свърша, приключва работа; **~it studie** завърша следване; **~it školu** завърша, свърша училище **2.** навърша: **~il dvacátý rok** той навърши двайсет години

dokonč|ovat, -uji/разг. -uju несв. довършвам, привършвам, завършвам, приключвам

dokop|nout, -nu св. (со *kam*) ритна (*нещо навсякъде*): **~nout daleko** успя да ритна (топка) надалеч: **~nout míč do branky** успя да ритна топка във вратата

dokořán нар. съвсем, напълно, широко: *обикн. в съчет. dveře ~ otevřené* широко отворена врата; *okna ~* широко отворени прозорци

dokoup|it, -ím св. (со) докупя, купя допълнително (*нещо*): **~it k sukni látku na kabátek** купя и плат за жакет към пола

dokouř|it, -ím св. **1.** престана да пуша **2.** (-; со) допуша, доизпуша, изпуша докрай (*нещо*): **~il a vstal** той (си) допуши цигарата и стана

dokresl|it, -ím св. (со) **1.** дорисувам (*нещо*): **~it portrét** дорисувам портрет **2.** дообрисувам, доопиша (*нещо*), допълня описание (*на нещо*): **~it postavu románu** дообрисувам образ в роман

doktor, -a м. **1.** доктор (*научна степен*): **~ filologických věd** доктор на филологическите науки; **udělit titul čestného ~a** присъдя титла „почетен доктор“ **2.** разг. лекар, доктор: **zavolej ~a!** повикай доктор!

doktorát, -u м. **1.** докторат: **čestný ~** почетен

докторат **2.** докторски изпити; защита на докторска дисертация
doktor|ka, -y *жс.* **1.** докторка, доктор (*научна, степен*) **2. разг.** лекарка **3.** жена на лекар
doktorsk|ý, -á, -é **1.** докторски: **obhajoba ~é práce** защита на докторска работа **2. разг.** лекарски, докторски
doktrín|a -y *жс.* **1.** доктрина **2. пейор.** догма
doktrínář, -e *м.* доктринер
dokud *нар.* **1.** докогато, докато: **rozmysli se, ~ je čas** помисли, докато е време; **pracuje, ~ mu síly slouží** работи, докато има сили **2. оспар.** (чак) докѐде: **podíval se, ~ sahá voda** той погледна докѐде стига водата
dokulh|at (se), -ám (se) *св. (kam)* **1.** докуцам, докуцкам (*до някъде*): **raněný ~al k lékaři** раненият докуца до лекаря **2. експр.** дотѣтря се, докуцкам, домѣкна се (*до някъде*): **sotva ~al domů** (той) едвам се дотѣтри (*до*) вѣщи
dokument, -u *м.* **1.** документ: **~ vlády** правителствен документ; **předložit ~y** представя документите (*си*) **2. книж.** документ, свидетелство: **~ doby** свидетелство за епохата
dokumentac|e, -e *жс.* документация, документирање: **technická ~e** техническа документация
dokumentačn|í, -í, -í документален; който се отнася до документация
dokumentarist|a, -y *м.* документалист, автор на документални филми
dokumentárn|í, -í, -í документален: **~í film** документален филм
dokumentátor, -a *м.* специалист по документация
dokument|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. докупвам, купвам допълнително (нещо)*
dokup|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. докупвам, купвам допълнително (нещо)*
doků|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* преставам да пуша **2. (со)** допушвам, доизпушвам (*нещо*): **~uji poslední cigaretu** тъкмо допушвам последната цигара
do|kvést, разг. do|kvíst, -kvetu *св.* прецѣфтя: **růže ~kvetly a opadaly** розите прецѣфтяха и опаха
dokvét|at, разг. dokvít|at, -ám *св.* прецѣфтявам
doladěn|í, -í *ср. техн.* допълнителна настройка
dolam|ovat, -uji/разг. -uju (*со*) дотрошвам, дочупвам (*нещо*)
dolar, -u *м.* долар

dolarov|ý, -á, -é доларов: **~á bankovka** банкнота от един долар
dolce [-če] *нар.* **1.** муз. дѐлче; с чѣство, про-чѣствено **2. книж. в съчет. ~ far niente** дѐлче фѐр ниѐнте; сладко бездѐлие
dole *нар.* **1.** долу (*пространствено*): **bydlíme ~** живиме долу
hned ~ той слѣзе бѣрзо; **hned měl šaty** ~ той бѣрзо се съблѣче, бѣрзо хвѣрли дрѣхите; **sníh už je** ~ снегѣт вѣче се стопи **2.** на пѐниско равнище, в пѐ-дѐлна инстанция, долу: **spis zůstal ležet** ~ дѐлото остана, книжѣта останаха в пѐ-дѐлната инстанция
doléc|it, -ím *св. (koho)* долекувам, доизлекувам (*някого*)
doléh|at, -ám *несв. 1.* прилягам: **dveře špatně ~ají** вратѣта не приляга, не сѣ затвѣря плѣтно **2. (na koho, na co)** налягам (*върху нещо*), притѣскам, мѣча, тормѐзя, преслѣдвам (*някого*): **~ají na něho starosti** налягат го, притѣскат го грижи **3. (na koho čím, aby)** настойчиво мѐля, настоявам (*пред някого за нещо; някого да...*): **~at na někoho otázkami** досѣждам на някого с въпрѐси; **matka ~ala na syna, aby se oženil** майката настоятелно кѣраше синѣ си да се ожѣни **4.** достѣгам, долитам, прониквам (*за звук*): **do bytů ~á křik dětí z ulice** в жилищата проникват вѣковете на децѣта от љлицѣта
doleh|nout, -nu *св. 1. (na koho, na co)* стовѣря се, падна с тежест (*върху някого, върху нещо*): **rána holí ~la na trestancova záda** удар с тояга се стовѣри върхѹ гѣрбѣ на кѣторжника **2.** лѣгна, стовѣря се, строполя се (*на леглѐ*): **těžce ~l na lože** той се строполи на леглѐто; **usne, jak ~ne** щом лѣгне, заспива **3. (na koho)** притѣсна, налѣгна (*някого*): **~l na něho strach** обзѣ го, обхѣана го стрѣх; **na rodinu ~la bída a hlad** семейството го притѣсна немотѣя и глѣд **4. (kam)** достѣгна, долетѣя, проникна (*някъде*) (*за звук*)
dolejš|ek, -ku/-ka *м.* дѐлна чѣст; дѐлнице
dolejš|í, -í, -í дѐлен
dolet, -u *м.* прѐбег; далечина на полѣт: **~ částice** прѐбег на чѣстица
dolét|at, разг. dolít|at, -ám, dolet|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (kam)* **1.** долитам, прилитам (*някъде*) **2. експр.** дотѣчвам бѣрзо, притѣчвам моментѣлно (*някъде*) **3.** долитам, достѣгам, прониквам (*някъде*) (*за звук и под.*)
dolet|ět, -ím, dolét|nout, разг. dolít|nout, -nu *св. (kam)* **1.** долетѣя, прилетѣя (*някъде*): **střela**

doma нар. вкъщи, у дома; **pracuje** ~ работи като надомник; **pozdravujte** ~! предайте поздрави вкъщи! поздравете вашите! **udalosti** ~ i ve světě събитията у нас и в чужбина; **všude se cítí jako** ~ той/тя се чувства навсякъде; **rozumím** разбираше от медицина; **už jsem** ~! ясно! разбрано! разбрàх! вече разбýрам! **co se ~ upeče, ať se ~ sní** къщните, семейните работи да не сè изнасят навън; **jez** ~, **co máš, u lidí, co ti dají** поговорка в къщи яж, каквото имаш, на чуждо място, каквото ти дадат; **všude dobře, ~ nejlip** пословица у дома си е най-добре; **domácí 1. -í, -í 1.** домашен: ~í práce домакин-

ска, къшна работа; **~í úloha** *учил.* домашна работа; **~í vězení** домашен арест; **~í šaty** дрехи за вкъщи; **~í pán, ~í paní** хазяин, хазяйка; **~í manželka** съпруга; **~í rodiče** родители; **~í státní** държавен; **~í obyvatelstvo** местно население; **~í výroba** родно производство (*противопол.* чуждо); **~í průmysl** родна индустрия; **~í odboj** вътрешноосвободително движение; съпротива; **~í válka** гражданска война; **~í prostředí** интимна среда

domácí II, -ího *м.* хазяин: **pane ~í!** хазяин(е)! **domácí III, -í** *ж.* хазяйка: **paní ~í!** хазяйке!

domácky *нар.* **1.** по домашному: **~ zpracovaná vlna** домашна вълна; домашна вълнена прѣжда **2.** просто, свойски, фамилярно

domácký, -á, -é **1.** домашен: **~ý člověk** домошар, домосѣд; **po ~u oblečený** облечен по домашному; **~é zaměstnání** надомна работа; **~ý dělník** надомник; **~ý průmysl** занаятчийска индустрия **2.** прост, свойски, интимен, задущевен, сърдечен, фамилярен: **~é chování** фамилярно държание; **~é prostředí** интимна среда; **~á povaha, ~é založení** характер на домосѣд, на домошар

domácnost, -í *ж.* домаќинство: **žena v ~i** домаќиня; **potřeby pro ~** домашни потреби; **pomocnice v ~i** домашна помощница, домашна прислужница; **vést ~** водѣ домаќинство; домаќинствам; **založit si vlastní ~** задомя се

domáhat se, -ám se *св. (čeho)* **1.** домоѓвам се (*до неџо*), стремя се (*към неџо*), предѣвѣвам права (*към неџо*): **~at se spravedlnosti** търся правосѣдие, търся си правѣта **2.** *юр.* предѣвѣвам ѝск (*за неџо*)

domaklat se, -ám se *св. (čeho)* *разг.* **1.** напѣпам, намѣря с пѣпане (*неџо*) **2.** *експр.* надѣша, налѣчкам, напѣпам, намѣря, разузнѣя, узнѣя, разберѣ (*неџо*)

domáknout se, -nu se *св. (čeho)* *разг.* **1.** напѣпам, намѣря с пѣпане (*неџо*) **2.** *експр.* надѣша, налѣчкам, напѣпам, намѣря, разузнѣя, узнѣя, разберѣ (*неџо*)

domeček, -ku *м.* *умал.* къщичка, къщѣрка, къщича

domlek, -ku *м.* *умал.* къща, къщича: **rodinný ~ek** еднофамилна къща, къща за едно семейство

~ky z karet стрѣя въздушни кѣли

domén|a, -u *ж.* **1.** *истор.* владѣние, домѣн **2.** до-

миниѣн **3.** специѣлност, ѡбласт, пѡприще

dominant|a, -u *ж.* **1.** *муз.* доминѣнта **2.** *книж.* доминѣнта, ѡснѡвен признак: **hrad tvoří ~u města** крепостѣа доминѣра над градѣа

dominantn|í, -í, -í доминѣнтен, госпѡдстващ, преѡбладаващ

dominikán [-ny-], **-a** *м.* доминикѣнец

dominikánsk|ý [-ny-], **-á, -é** доминикѣнски

domin|ium [-míny-], **-ia** *ср.* **1.** *истор.* феодално владѣние **2.** доминиѣн: **britská ~ia** бритѣнски доминиѣни

domin|o I, -a *ср.* **1.** маскарѣден костѣом „дѡмино“ **2.** маскѣрано лицѣ в костѣом „дѡмино“

domin|o II, -a *ср.* дѡмино (*игра*): **hrát ~o** играя на дѡмино

domin|ovat, -uji/разг. -uju (-; *čemu; kde; nad kým, nad čím*) **1.** доминѣрам, госпѡдствам (*над някого, над неџо*), издѣгам се, преѡбладавам (*над неџо*): **hrad ~uje kraji** крепостѣа доминѣра над околностѣа; крепостѣа се издѣга, възвишава се над околностѣа **2.** владѣя, комѣндавам (*някъде, неџо*)

domkář, -e, м. колибѣр; бѣден, малоимѣтен сѣлянин

domlouv|at, -ám *несв.* **1.** престѣвам да говорѣя, спѣрам да говорѣя; доизрѣчам **2.** (*кѡму*) увѣщавам, уговѣрям, убеждавам (*някого*): **~al mu, aby přestal kouřit** тѡй го убеждаваше да престѣне да пѣши, да ѡстаѣи пѣшенето **3.** *и* **domlouv|at si** (*s kým co*) уговѣрям се (*с някого за неџо*): **~ali si schůzku** уговѣряха си срѣща

domlouv|at se, -ám se *несв.* **1.** (*s kým o čem*) договѣрям се, уговѣрям се, споразѣвѣвам се (*с някого за неџо*) **2.** (*jak*) разбѣрам се, обѣснѣвам се (*на някакѣв език*): **~at se německy** разбѣрам се на нѣмски (*език*), говорѣя на нѣмски (*език*) **3.** (-; *s kým o čem*) разпрѣвам се, разговѣрям (*с някого за неџо, ѡтносно неџо*)

domluv|a, -u *ж.* **1.** увѣщаване, убеждаване **2.** упрѣкване, укорѣване, смѣряне **3.** договѣряне, уговѣряне, съгласѣе, сгѡвор, уговѡреност, договѡреност: **učinít něco po vzájemné ~ě** напраѣя нѣџо по взаимно съгласѣе, по взаимно споразѣмѣние

domluv|it, -ím *св.* **1.** изкажа се, доизкажа се; престѣна да говорѣя, спѣра да говорѣя: **nech mě ~it!** ѡстави ме да се доизкажа! **~il jsem!** ѣз свѣрших! **2.** (*s kým*) *експр.* престѣна да говорѣя (*с някого*); скѣрам се (*с някого*): **my dva jsme spolu ~ili** между нѣс двѣмата е свѣршено

3. u domluvit si (со s kým) уговоря се, услòвя се (с някого за нещо): **~it (si) schůzku s přítelem** уговоря си среща с приятел **4. (komu) поговоря (с някого)** (за да го убеди); посъветвам (някого): **já mu ~ím** аз ще поговоря с него; **~ila mu, aby si nekazil zdraví** тя се помъчи да го убеди да не вреди на здравето си

domluvit se, -ím se св. 1. (s kým o čem) договоря се, уговоря се, услòвя се, споразумя се (с някого за нещо) **2. (jak)** разбере се, обясня се (на някакъв език): **~í se několika jazyky** той/тя може да говори на няколко езика **3. оправа се, справя се: neumí se ~it** той/тя не може да се оправи, не е в състояние да се справи

domněle нар. мнимо, привидно, въображаемо: **~ mrtvý** привидно мъртъв

domnělý, -á, -é мним, привиден, въображаем: **~é nebezpečí** въображаема опасност

domnění, -í ср. 1. предположение, догадка: **klamné ~í** погрешно предположение **2.** мнение: **podle mého ~í...** по мое мнение...

domněnk|a, -u ж. предположение, догадка: **to jsou pouhé ~y** това са само предположения; **vyvrátit něčí ~u** разубежда някого, разсея предположението на някого; **vědecká ~a** научна хипотеза

domnívat se, -ám se несв. предполагам, мисля, смятам: **~ám se, že je to správné** смятам, че това е правилно

domobran|a, -u ж. 1. остар. опълчение **2.** народна милиция

domobran|ec, -ce м. 1. опълченец **2.** член на народна милиция

domoci se, разг. do|mocit se, -mohu se, разг. -můžu se св. (čeho) постигна, достигна (нещо); домòгна се (до нещо); спечèля (нещо); успèя да направи (нещо): **~moci se vyššího postavení** постигна по-високо обществено положение; **~moci se práva** издèйствам си правото

domorod|ec, -ce м. 1. туземец (в колония) **2.** местен жител; кореняк

domorodk|a, -u ж. 1. тузёмка **2.** местна жителка; коренячка

domorod|ý, -á, -é 1. тузёмен, местен: **~é barevné národy** цветнокожо местно население **2.** местен: **~é zvyky** местни обичаи; **~í občané** местни граждани, кореняци

domov, -a м. 1. роден дом, родно място, роден край; семейно огнище: **odejít z ~a** напусна дома си, замина някъде далеч от дома си; **lidé bez ~a a)** хора без дом, бездомни хора,

бездомници **б)** безотечественици; хора без родина; **stesk po ~ě** носталгия, тъга по родния дом, по родния край **2.** родина, отечество; родна страна: **zprávy z ~a a ciziny** вътрешни и външни новини; **Kde ~ můj?** Къде е моето отечество? (начало на чешкия химн)

3. дом, приют, пансион, интернат, общежитие: **dětský ~** дèтски дом; **učňovský ~** интернат към професионално-техническо училище; **~ důchodců** старчески дом, старчески приют; **studentský ~** студентско общежитие

domovin|a, -u ж. родина; родна страна; отечество; роден край: **touha po vzdálené ~ě** носталгия, копнеж по далечната родина

domovn|í, -í, -í къщен; който се отнася до дом, до къща: **~í dveře** входна врата, външна врата; **~í číslo** номер на къща; **~í řád** правилник за вътрешния ред (в жилищен дом); **~í klíč** ключ от къщи, от къщата; **~í prohlídka** обиск в жилище; **~í daň** данък сгради

domovnic|e, -e ж. 1. портиерка **2.** жена на портиер

domovnick|ý, -á, -é портиерски; който се отнася до портиер: **~ý byt** жилище на портиер, портиерско жилище; **~ý poplatek** портиерска такса

domovnictv|í, -í ср. портиерство; служба на портиер

domovník, -a м. портиер

domovsk|ý, -á, -é 1. домашен, роден: **~á půda** родна земя, родна почва; **~ý přístav lodi** база на кораб **2.** който се отнася до местожителство: **~á obec** местоживееене; **~é právo** остар. (право на) жителство; **~ý list** остар. удостоверение за жителство, за местожителство

domů нар. у дома, вкъщи (след гл. за движение и ем) **a ♦ l á v r ~ á t i t спорт. жарг.** връщане на топката на събствения вратар

domykavost, -í ж. мед. затваряне, долепване, прилягане: **dobrá ~ srdečních chlopní** плътно затваряне на сърдечните клапи

domysl, -u м. догадка, предположение

domysl|it, domysl|et, -ím, 3. мн. св. -í/-ejí (со; -) дообмисля, предвдйя, обмисля докрай: **ne~il následky činu** (той) не обмисли до край, не предвиди последиците от постъпката си; **bojím se ~it, co přijde** страхувам се да помисля за това какво може да се случи

domysl|it se, domysl|it si, domysl|et se, domysl|et si, -ím se/si, 3. мн. -í se, si/-ejí se, si

св. (*čeho*) досѣтя се, догадя се (*нещо*): **snadno se/si to ~iš** лесно ще се досѣтиш за това
domýšl|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (*со; —*) дооб-
 мислям, предвиждам, обмислям до край
domýšl|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск.
 (*čeho*) досѣщам се, догаждам се (*за нещо*);
 предполагам (*нещо*): **~el se nejhoršího** (тѳй)
 предполагаше най-лошото
domýšl|et si, -ím si, 3. мн. -ejí si/-í si неск.
 въобразявам си, имам прекалено високо
 мнѣние за себе си
domýšliv|ec, -ce м. сомнителен, самонадеян,
 самоуверен, надмѣнен, надѳт човѣк; фѳкльо
domýšlivě нар. сомнително, самонадеяно,
 високомерно, превзѣто, надмѣнно, надѳто,
 горделиво: **tváří se ~** прави надмѣнна физио-
 номия
domýšlivost, -i ж. сомнителност, самона-
 деяност, високомерност, превзѣтост, надмѣн-
 ност, надѳтост, горделивост: **přilíšná mužská**
 ~ прекалена мъжка самонадеяност
domýšlivý сомнителен, самонадеян, висо-
 комѣрен, превзѣт, надмѣнен, надѳт, горделив
do|mýt, -myjí/разг. -myju св. 1. (со) домия,
 доизмия (*нещо*) **2.** свѣрша с миенето, пре-
 стана да мия, спра да мия
domýv|at, -ám неск. 1. (со) домивам, доиз-
 мивам (*нещо*) **2.** свѣршвам с миенето, пре-
 ставам да мия, спирам да мия
donašeč, donášeč, -e м. 1. разносвач: **~ mléka**
 разносвач на мляко **2.** донѳсник **3.** клюкар,
 клеветник
donašeč|a, donášeč|a, -y ж. 1. разносвачка
2. донѳсница **3.** клюкарка, клеветница
donašečstv|í, donášečstv|í, -í ср. 1. донѳсни-
 чество **2.** клеветничество
donáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (koho, со kam)
 донасям, занасям, доставям, докарвам,
 закарвам (*някого, нещо някъде*): **~et noviny**
do domu донасям вѣстници вкъщи; **~et zboží**
domů доставям стоки по домовете, вкъщи
2. (komu; komu na koho) експр. донѳсника
 (*пред някого за някого*): **~et (na) policii**
 донѳсника в полицията **3. (kam)** бия (*за*
оръжие) на някакво разстояние: **děla ~ela na**
10 kilometrů орѣдията бйеха на 10 кило-
 метра **4. (со)** доизносам (*нещо*): **~et šaty po**
starším bratrovi доизносам дрѣхи на по-
 голям брат
donáš|k|a, -y ж. 1. доставка, доставяне, донá-
 сяне: **~a nákupu do domu** доставяне на по-
 купки вкъщи, по домовете **2. остар.** дѳнос,
 клевета

donedávna, do nedávna нар. доскѳро, до не-
 отдávна
donekonečna, do nekonečna нар. безконѣчно,
 безкрайно; до безкрайност, до безкрай: **opa-
 kovat něco ~** повтарям нѣщо до безкрайност,
 до безкрай
do|nést, -nesu св. 1. (koho, со kam) донесá, за-
 несá, доставя, закарвам, докарвам (*някого,*
нещо някъде): **kůň ~nesl jezdce až na místo**
 конь ~несл тѳй вървѣше, накъдѣто му видят
 очите **2. (komu со, čeho)** доставя, занесá, от-
 несá (*нещо на някого*): **~nes mi pivo!** донеси
 ми бйра! **~nést nemocnému lék do postele**
 занесá на бѳлен лекарство в леглѳто **3. (komu**
со; komu na koho) експр. направя дѳнос (*на*
някого за нещо; срещу някого); изклюкар-
 ствам, наклеветя (*някого пред някого*):
~nesla celou historii za tepla sousedce (тѳ)
 веднага изклюкарства цялата истѳрия на
 съседката си **4. (kam)** бйя (*донякъде, на*
някакво разстояние) (*за оръжие*): **děla až**
sem ne~nesou орѣдията не бйят чáк до тѳк
do|nést se, -nesu se св. (kam) долетя, донесá се,
 достйгна (*донякъде*) (*за звук*): **~neslo se nám**
k sluchu, že ... до нашите уши достйгна, че...
donchuán, -a м. донжуан
donkichot, -a м. прен. донкихѳт
donkichotstv|í, -í ср. донкихѳтщина
donucen|í, -í ср. принѳда: **jednat z ~í** действам
 по принѳда
donucovac|í, -í, -í принудителен: **~í prostředky**
 принудителни срдѣства; **~í pracovna** по-рано
 работилница, цѣх за принудителна работа
**donuc|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, со k čе-
 ти; с инф.)** принуждавам, заставям, карам
 (*някого, нещо да върши нещо*)
donut|it, -ím св. (koho, со k čети; с инф.) при-
 нѳдя, заставя, накарвам (*някого, нещо да*
извърши нещо): **~it někoho pracovat** заставя
 някого да работи
doopravdy нар. найстина, действително, се-
 риѳзно: **je to ~ on** това е найстина тѳй; **myslíte**
to ~? сериѳзно ли го мислите? сериѳзно ли
 говорите?
doosídl|it, -ím св. дозасѣля, донасѣля
doosídl|ovat, doosídl|ovat, -uji/разг. -uju неск.
 дозасѣлвам, донасѣлвам
dopad, -u м. 1. падане, приземяване: **střela vy-
 buchla při ~u** снарядѳт избухна при падането
 си на земята; **úhel ~u физ.** ѳгъл на падане;
měkký ~ спорт. мѣко приземяване **2. публ.**

жарг. ефект, въздействие, значение: **masový ~ filmu** масово въздействие на филм

dopad|at, -ám нескв. **1.** (на со) падам, стоварвам се, изсипвам се (на нещо, върху нещо): **ránu ~aly na jeho hlavu** удари се сипеха по главата му; **střely ~ají do cíle** снарядите, стрелите попадат в целта **2.** къцам, накуцвам, кривя: **~á na jednu nohu** накуцва с единия крак **3.** (кого, со při čem) улавям, хващам, залавям (някого на местопрестъпление) **4.** третол. **-á** (jak s kým, s čím) вървя, получава се, излиза, е (някак) (за работа и под.): **s ním to špatně ~á** работите му вървят лошо, зле; **jak ~ají zkoušky?** как вървят изпитите? **jak to ~á?** как вървя? как е? как са работите? **~á to tak, že ...** излиза, получава се така, че ...; **to to ~á!** амă че работа!

dopad|nout, -nu св. **1.** (на со) падна, стоваря се, изсипя се (на нещо, върху нещо): **první kapky už ~ly** капнаха вече първите капки; **~nout na všechny čtyři** падна на четири крака; **střela ~la do cíle** снаряд, стрела попадна в целта; **pomsta ~la na jeho děti** прен. отмъщението сполетя децата му **2.** (кого, со při čem) уловя, хвана, заловя (някого на местопрестъплението): **~nout (někoho) na útěku** заловя (някого) при опит за бягство; **~nout pachatele při činu** хвана винóвник на местопрестъплението **3.** третол. **-ne** (jak s kým, s čím) приключи, свърши, мине (някак) (за работа и под.): **zkouška ~la dobře** изпитът мина добре; **jak to ~lo?** как мина? как свърши? **všechno dobře ~lo** всичко свърши добре; **~lo to s ním špatně** той свърши зле

dopal, -u м. експр. яд, раздражение: **mít na někoho ~** яд ме е на някого

dopálen|ý, -á, -é (на кого, čím) експр. сърдит, ядóсан (на някого, от нещо): **~ý obličej** сърдито лице; **je na vás ~ý** той ви е ядóсан, той ви е сърдит

dopál|it, -ím св. **1.** (со) доизгоря (нещо) **2.** (кого) експр. разсърдя, ядóсам, раздражня (някого): **něčím ho ~ila** тя с нещо го ядóса

dopál|it se, -ím se св. (–; на кого, на со) експр. разсърдя се, ядóсам се (на някого, на нещо): **~il se a práskl dveřmi** той се ядóса и тръшна вратата

dopal|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) доизгарям, догарям (нещо) **2.** (кого) експр. разсърждам, ядóсам, раздраждам (някого): **pořád mě ne~uj!** не ме ядóсвай непрекъснато!

dopál|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (–; на

кого, на со) сърдя се, ядóсам се (на някого, на нещо)

dopátr|at se, -ám se св. (čeho) добера се (до нещо); издиря, открива (нещо): **~at se pravdy** добера се до истината

dop|éci, разг. dop|éct, -peču/книж. -peku св. (со) допека, опека, изпека (нещо)

dop|éci se, разг. dop|éct se, -peču se/книж. -peku se св. допека се, опека се, изпека се

dopék|at, разг. dopík|at, -ám нескв. допичам, опичам, изпичам

dopíd|it se, -ím se св. (čeho) добера се (до нещо); издиря, открива (нещо)

dopíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. (со) допивам, доизпивам (нещо): **~í už druhou sklenici** изпива вече втора(та) чаша

dopink, doping, -u м. спорт. допинг

dopis, -u писмо: **doporučený** ~ препоръчано писмо; **anonymní** ~ анонимно писмо; **letecký** ~ писмо пар авион, писмо по въздуха; **~ poste restante** писмо до поискване, пост рестант; **otevřený** ~ открито писмо; **schránka na ~y** пощенска кутия

dopisn|í, -í, -í който се отнася до писмо, до писма; писмовен: **~í papír** хартия за писма **dopisnice, -e** ж. пощенска картичка

dopisovatel, -e м. дописник, кореспондент: **vojenský** ~ военен кореспондент; **dělnický** ~ рабкòр

dopisovatelk|a, -y ж. дописничка, кореспондентка

dopis|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) дописвам, изписвам, напписвам докрай (нещо) **2.** (со) вписвам, дописвам (нещо); допълвам, попълвам (нещо) (с писане): **~ovat chybějící slova** вписвам липсващи думи **3.** (коти) и **dopis|ovat si** (s kým) пийша (на някого); пийша си, кореспондирам си (с някого) **4.** (кам) изпращам дописки (във вестници): **~ovat do Večerní Prahy** изпращам дописки във „Вечерни Прага“

d o | p í t, - p í j í / р а з г. - p í j u св. допийа, изпийа **kalich utrpení, hořkosti až do dna** изпийа горчивата чаша до дъно

doplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со) доплащам, доизплащам, заплащам, изплащам (нещо): **~et dluh** доизплащам дълг **2.** (на со) прен. ймам вреда (от нещо), търпя загуба (от нещо); плащам (си) (за нещо): **~í na svou důvěřivost** той страда, пати (си) от своята доверчивост

doplat|ek, -ku м. **1.** доплащане; допълнително

платена сума **2.** допълнителна такса: **~ek na první třídu** доплащане за първа класа
doplat|it, -ím св. **1.** (со) доплатя, доизплатя, (допълнително) заплатя, изплатя (нещо): **~it mzdu (někomu)** доплатя, доизплатя възна-
 граждение (на някого); **starý dluh zůstal nedoplačen** старият дълг остана неизплатен
2. (на со) остана със загуба, понесà, претърпя загуба (от нещо), заплатя (за нещо) и прен.: **~it na svou neopatrnost** платя за непредпазливостта си; **~it na něco zdravím** платя за нещо създравеето си
doplat|it se, -ím se св. (–; čeho) обикн. отриц. не съм в състояние да заплатя (за нещо): **šetři (elektrickým) proudem jinak se šetří** електричеството, защото иначе няма да можеш да платиш, няма да ти стигнат парите да го платиш!
doplatkov|ý, -á, -é ж.п. който се доплаща: **~á jízdenka** добавка към билет, допълнителен билет
doplav|at, -u св. (kam) доплъвам (някъде): **~at na druhý břeh** доплъвам до другия бряг
doplaz|it se, -ím se св. (kam) **1.** доплъзя (до някъде): **had se ~il ke kamenu** змията доплъзя до камъка **2.** прен. експр. домъкна се, дотърся се (до някъде): **sotva se ~il domů** той едвам се домъкна до вкъщи
doplést, -pletu св. **1.** спра, свърша да плетà **2.** (со) доплетà, доизплетà (нещо): **~plést svetr** доплетà пулôвер
doplét|at, разг. doplít|at, -ám несв. **1.** спирам, свършвам да плетà **2.** (со) доплитам, доизплитам (нещо)
doplíž|it se, -ím se св. (kam) доплъзя, приплъзя, прокрадна се, промъкна се (до някъде)
dopl|něk, -ňku м. **1.** (к četu) добавка, допълнение, прибавка, притурка, додатък (към нещо): **~ňky k návrhu ústavy** допълнения към проектоконституция **2.** (к četu) гарни-
 тура (към нещо): **módní ~ňky (k oblečení)** модни аксесоари (към облекло) **3.** език. сказуемоно определение, сказуемоно име
doplň|it, -ím св. (со; со čím) допълня, попълня (нещо; нещо с нещо), добавя (нещо; нещо към нещо): **doplňte chybějící slova** допълнете, попълнете липсващите думи; **~it sklad zboží** попълня, дозаредя склад със стоки; **~it si vzdělání** попълня празноти в образованието си
doplňkov|ý, -á, -é **1.** допълнителен, добавъчен, комплементарен: **kupovat na ~ou půjčku**

купувам на изплащане; **~é barvy** физ. допълнителни, комплементарни цветове; **~é úhly** мат. допълнителни, комплементарни ъгли **2.** език. сказуемоно-определителен: **~á věta** сказуемоно-определително изречение
doplňovac|í, -í, -í **1.** допълнителен, добавъчен: **~í volby** допълнителни избори; **~í zkoušky** допълнителни, приравнителни изпити **2.** в съчет. **~í otázka** език. въпрос, въпросително изречение, с въпросителна дума
doplň|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со; со čím) доплъвам, допълням, поплъвам, попълням, комплектувам (нещо, нещо с нещо): **~ovat zásoby** поплъвам припаси; **~ovat formulář** доплъвам формуляр
doplň|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (s kým) доплъвам се (с някого), подхождам си (с някого)
dopl|nout, -pluji/разг. -pluju св. (kam) доплъвам, стигна с плуване (до някъде) (за плавателен съд): **lod' ~plula do přístavu** корабът доплъва до пристанището
doplouv|at, -ám несв. (kam) плувам, стигам с плуване (до някъде)
doplov|at, -u св. (kam) доплъвам, стигна с плуване (до някъде) (за живо същество): **~at až k ostrůvku** доплъвам до островче
dop|nout, -pnu св. (со) **1.** дозакопча (нещо): **cestou si ~pjala blůzičku** по пътя тя си дозакопча блузката (нещо): **tloustne, nemůže ~pnout šaty** пълнее, не може да си закопчае дрехите
dop|nout se, -pnu se св. (do čeho) вмества се, поберà се (някъде) (в дреха и под.): **je tak tlustá, že se nedopne do kabátu** толкова е дебела, че не може да се поберè в палтото
dopo|číst, -čtu св. (со; –) доброя, допреброя, доизчисля (нещо), довърша смятане, завърша броене, довърша изчисляване
dopo|číst se, -čtu se св. (čeho) достига (до някакъв резултат) с броене, със смятане; пресметна (нещо): **nemohl se ~číst výsledku** той не можà да пресметне резултата; смята, смята и не можà да получи резултата
dopočít|at, -ám св. **1.** довърша броене; довърша изчисляване **2.** (со) доброя, допреброя, доизчисля (нещо), довърша смятане: **~at úlohu** сметна, решà задача
dopočít|at se, -ám se св. (čeho) достига (до някакъв резултат) с броене, със смятане, пресметна (нещо): **nemohla se ~at kuřat** тя все не можеше да преброй пилетата
dopočítáv|at, -ám несв. **1.** довършвам броене;

довършвам изчисляване **2.** (со) доброявам, допреброявам, доизчислявам (нещо); довършвам смятане

dopodrobna нар. подробно, обстойно, изчерпателно; до най-малки подробности

dopoledne I нар. преди пладне; преди обед; до обед; сутрин: **~ je otevřeno** преди обед, сутрин е отворено

dopoledn|e II, -e ср. предобед, сутрин: **prospal celé ~e** той спя до обед, той спя цяла сутрин; **během ~e** преди обед, до обед; в течение на предиобеда; сутринта

dopoledn|í предобеден, сутрешен, утринен: **v ~ích hodinách** преди обед; в сутрешните часове; сутринта: **~í vyučování** учил. занятия преди обед, сутрешна смяна

dopomáh|at, -ám несв. (кому, čemu k čemu) помагам, съдействам (на някого, на нещо в нещо, за нещо); подпомагам (някого, нещо за нещо, в нещо)

dopo|moci, разг. dopo|mocť, -mohu/разг. -můžu (кому, čemu k čemu) помогна (на някого, на нещо); съдействам (на някого, на нещо в нещо, за нещо); подпомогна (някого, нещо в нещо)

doporučeně нар. пощ. препоръчано: **podat, poslat listovní zásilku** ~ изпратя препоръчана пощенска пратка

doporučen|í, -í св. препоръка: **mít písemné ~í** ймам писмена препоръка; **na lékařské ~í** по препоръка на лекар

doporučen|ý, -á, -é пощ. препоръчан: **~ý dopis** препоръчано писмо; **~á zásilka** препоръчана пратка

doporuč|it, -ím св. (кого, со; кому кого, со) **1.** препоръчам (някого, нещо на някого): **~it knihu do tisku** препоръчам книга за печат **2.** посъветвам (някого за нещо, в нещо): **~it pacientovi operaci** посъветвам пациент да се оперира

doporuč|ovat, -uji/ разг. -uju несв. (кого, со; кому кого, со) **1.** препоръчвам (някого, нещо на някого) **2.** съветвам (някого за нещо)

doposavad нар. досега; до този момент: **~ jsem se s něčím takovým nesetkal** досега не съм срещал таква неща

doposledka, do posledka нар. докрай: **bít se ~** бия се докрай; бия се до последен дъх

doposud нар. досега; до този момент: **to se mu ~ nepřihodilo** това досега не му се е случвало

dopoušt|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. **1.** (со) допускам, позволявам (нещо): **ne~í, aby lhál**

(той, тя) не му позволява да лъже **2.** (со на кого) малко остар. прашам, донсям, нся (нещо на някого) (за нещастие и под.): **válka ~í na lidi kruté zkoušky** войната донся на хората жестоки изпитания; **ne~ěj Bože!** Боже опази!

dopoušt|ět se, -ím se несв. (čeho) допускам (нещо); извършвам, правя (нещо) (обикн. простъпка): **~ět se chyby** правя, допускам грешка; **~ět se násili (na někom)** извършвам насиле (над някого)

dop|ovat, -uji/разг. -uju спорт. (кого - вин.) давам допинг (на някого)

dopo|věděť, -vím св. **1.** (со) доизкажа, до-разкажа, доизрека (нещо): **~vím větu** ще доизкажа изречение **2.** доизкажа се, кажа всичко

dopovid|at, -ám несв. и св. (со; -) доизказвам/доизкажа, доразказвам/доразкажа, доизричам/доизрека (нещо): **právě ~á novinky** тъкмо доразказва новостите; **zítra to ~ám** утре ще го доразкажа

doprac|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со) доработя, доизработя (нещо) **2.** свърша работа; престаня да работя **3.** (кам) постигна с труд, с усилия (нещо); стигна с труд (до някъде): **~oval to daleko** той много се издигна; **~oval to až na ředitele** той се издигна до директор; **tys to ~oval!** ирон. докъде стигна! хубаво се нареди! **ten to ~oval!** ирон. той свърши лошо! хубаво се нареди той!

doprac|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** св. (čeho; k čemu) постигна (нещо); доберя се; домогна се (до нещо): **~ovat se úspěchu** постигна успех; **~ovat se uznání** получи признание

doprava I нар. надясно, вдясно и прен.: **dát se ~** тръгна надясно; **táhnout ~** прен. полит. клоня надясно

doprav|a II, -y жс. **1.** превозване, превоз, транспортване, транспорт: **~a raněného na nosítkách** транспортване, пренасяне на ранен с носилка **2.** транспорт (институция): **pracovníci v ~ě** работници от транспорта; **městská ~a** градски транспорт; **železniční ~a** железопътен транспорт; **automobilová ~a** автомобилен транспорт; **letecká ~a** въздушен транспорт; **námořní ~a** морски транспорт; **říční ~a** речен транспорт **3.** транспорт, движение, трафик: **pouliční ~a** улично движение; **zastavit ~u** спра движение, трафик

dopravc|e, -e м. превозвач

doprav|it, -ím (кого, со кам) пренеса, превозя, транспортирам (някого, нещо до някъде): **~it**

zboží vlakem транспортiram, превоза стока
кав с

(някого) на оня свят

dopravní, -í, -í транспортен, превозен: **~í pás** конвейер, транспортёр; транспортна лента: **~í prostředky** транспортни средства; **~í předpisu** правила за движение; **~í značky** пътни знаци; **~í nehoda** пътна злополука, пътно-транспортно произшествие; **~í kancelář** транспортно бюро, пътническо бюро; **~í úředník** чиновник от транспорта; **~í poplatky** превозни такси, такси за превоз

dopravník, -u м. техн. конвейер, транспортёр; транспортна лента: **pásový** ~ лентов конвейер, транспортёр, транспортна лента; **válečkový** ~ ролков конвейер, ролганг

doprav|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) пренасям, превозвам, транспортiram (някого, нещо)

doprod|at, -ám св. (co) допродам, разпродам (нещо): довърша продажба (на нещо): **~at zlevněný textil** разпродам преоценен текстил

doprodáv|at, -ám неск. (co) разпродавам (нещо); довършвам продажба (на нещо)

doprodej, -e м. разпродажба: **~ za snížené ceny** разпродажба с намалени цени

doprostřed I, разг. doprostředka нар. в средата (след гл. за движение): **umístit stůl** ~ поставя масата в средата

doprostřed II предлог с род. в средата на, сред, наред, посред (след глаголи за движение): **postupte ~ sálu** минете в средата на залата; **postavit stůl ~ místnosti** поставя маса наред, посред стая

doproš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (koho, čeho; oč; koho oč) изпращам (нещо от някого); домогвам се (до нещо); натрапвам се (на някого заради нещо): **~ovat se něčího přátelství** домогвам се до нечие приятелство; натрапвам приятелството си на някого; **nerad se ~uje** той не обича да се натрапва

doprováz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (koho) придружавам, съпровождам, изпращам (някого): **~et delegaci** съпровождам, придружавам делегация; **~et hosta ke dveřím** изпращам гост до вратата; **~et zrakem** прен. изпращам с поглед 2. (co čím) придружавам, съпровождам (нещо с нещо): **~et výklad obrázky** придружавам, илюстрирам лекция с картини 3. (koho, co) муз. акомпанирам (на някого, на нещо): **~et zpěv na kytaru** акомпанирам на китара

doprovod, -u м. 1. съпровождане, придружане (някого); **~ na nádraží** предложена гост да го изпрати до гарата 2. ескорт, конвой: **čestný** ~ почетен ескорт; **ozbrojený** ~ конвой 3. муз. акомпанимент, съпровод: **zpívat za ~u harmoniky** петь под акомпанимент на акордеон; **houslový koncert s ~em orchestru** концерт за цигулка и оркестър 4. в съчет. **~ k mapě** легенда към карта; **hudební ~ k filmu** музикално оформление на филм; **obrazový ~ k textu** илюстрация към текст

doprovod|it, -ím св. 1. (koho) придружа, съпровожда, изпрати (някого): **~it (někoho) kousek cesty** придружа, изпрати (някого) донякъде 2. (co čím) придружа, съпровожда (нещо с нещо): **~it hlášení statistickými údaji** придружа доклад със статистически данни

doprovodn|ý, -á, -é 1. съпътстващ, придружаващ, съпроводителен, придружителен, съпровождащ: **~ý list** съпроводително писмо; **~ý jev** съпътстващо явление; **~á vozidla** моторизиран конвой 2. муз. акомпаниращ, съпровождащ: **~ý nástroj** акомпаниращ инструмент

dop|řát, -přeji/разг. -přeju св. 1. (komu čeho, co) позволя, предоставя, разреша (на някого нещо): **~přát (někomu) času** дам, предоставя време (на някого); **~přát (někomu) sluchu** изслушам (някого); **nebylo mu ~přáno, aby ...** не му беше съдено, дадено да...; **~přej mi tu radost!** позволи ми това удоволствие! 2. само **~přát si (čeho)** позволя си (нещо) (което ми доставя удоволствие): **to si nemohu ~přát** не мога да си позволя това, средствата не ми позволяват това; **občas si ~přeje půllitr piva** от време на време си позволява да пийне (една) халба бира 3. в съчет. **rád si ~přál експр.** той обичаше да си хапва и да си пийва

dopřáv|at, -ám неск. 1. (komu čeho, co) позволявам, разрешавам, предоставям (на някого нещо) 2. само **dopřáv|at si (čeho)** позволявам си (нещо) (което ми доставя удоволствие) 3. експр. хапвам си, пийвам си

dopředu нар. 1. напред (след гл. за движение): **postupovat** ~ придвижвам се напред; напредвам

◆ **nějak** как

напредва 2. занапред; за по-нататък; за в бъдеще (за време): **stanovit (něco) několik let** ~ предвидя, определя (нещо) за няколко години напред; **myslit** ~ предвиждам; мисля за бъдещето

dopsat, -píšu/книж. -píši св. 1. допиша; изпиша, напиша докрай; довърша писане **2. (co)** впиша, допълня, допиша (нещо): **~psat chy-bějící data** впиша, допълня, допиша липсващи данни **3. (komu, komu oč)** напиша (писмо) (на някого за нещо)

doptat se, -ám se св. (na koho, na co; koho nač; čeho) допитам се, осведомя се, информирам се (от някого, при някого за някого, за нещо): **na nás se snadno ~áte** с питане може лесно да ни намерите, да намерите къде живеем

dopustit, -ím св. (co; komu, čemu; nač) допусна, позволя (нещо); дам съгласие (за нещо): **to ne~ím!** това няма да го позволя! **~il, aby šla sama** той допусна тя да си отиде, да си тръгне сама; **Bůh na nás ~il pohromu** Бог ни не даваше, не позволяваше косьм да падне от главата ѝ, не позволяваше дъма да се каже за нея; **když pánbůh ~í, i motyka spustí** по-словница ако е решил Господ, и мотиката може да проговори

dopustit se, -ím se св. (čeho) направя, извърша, допусна (нещо) (обикн. простѣпка): **~it se násilí, hřichu, chyby** извърша насилие, грях, грѣшка

dopuštěn[í, -í ср. обикн. в съчет. boží ~í нещастие, бедствие; напаст божия; хаос, бъркотия: **to bylo boží ~í а)** беше ужасно време, имаше буря **б)** страшно, ужасно беше **в)** страшна бъркотия беше

doraz, -u м. обикн. в съчет. на ~ докрай, до крайна степен

dorazit, -ím св. 1. (co) дозатворя (нещо), дозавия със силен удар (нещо): **~it zásuvku** затворя чекмедже с блѣскане; **~it hřebík** дозавия, дозачукам гвоздей **2. (koho, co)** доубия, убия (някого, прен. нещо): **~it postřelenou zvěř** доубия ранено животно **3. (koho, co) експр.** довърша, унищожа (някого, нещо): **to mě ~ilo** това ме довърши **4. (kat)** достигна, стигна, добера се (до някъде): **~it včas na nádraží** стигна навреме на гарата

dorážet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. (co) затварям (нещо), забивам със силен удар (нещо) **2. (koho, co)** убивам, доубивам (някого, прен. нещо) **3. (koho, co) експр.** довършвам, свършвам, унищожавам (някого, прен. нещо) **4. (kat)** достигам, стигам, добирам се (до някъде) **5. (na koho, na co)** атакувам, нападам, преследвам (някого, нещо); досаждам (на някого, на нещо): **pes ~el na příchozího**

кучето нападаше новодошлия; **děti ~ely na matku otázkami** децата досаждаха на майка си с въпроси

dorost, -u м. 1. събир. младеж; младо, подрастващо поколение; млади кадри: **učňovský ~** ученици от професионално-технически училища; **vědecký ~** млади научни кадри **2. спорт.** юноши **3. сел. стоп.** млади животни; млади дръвчета; млади зеленчуци

dorosten[ec, -ce м. спорт. юноша

dorosteneck[ý, -á, -é спорт. юношески: **~ý rekord** юношески рекорд

dorostenk[a, -y ж. спорт. девойка: **cvičení dorostenců a dorostenek** упражнения на юноши и девойки

dorostl[ý, -á, -é възрастен, зрял

dorot[a, -y ж. разг. пейор. остар. лека жена; кърва, пачавра

dorozum[ět se, -ím se, 3. мн. -ějí/-í се св. 1. (s kým o čem; mezi kým) уговоря се, разбере се, споразумя се (с някого за нещо): **chtěli se s vámi o všem ~ět** (тѣ) искаха да се споразумят с вас за всичко; **takhle se ne~íme!** така няма да се разберем! **~ět se pohledy** разбере се с поглед **2. (jak)** разбере се (на някакъв език): **~ět se maďarsky** разбере се на унгарски (език)

dorozumívac[í, -í, -í комуникативен; който слъжи за взаимно разбиране: ~í prostředek средство за общуване, комуникативно средство **dorozumív[at se, -ám se несв. 1. (s kým o čem; mezi kým)** уговарям се, разбирам се, споразумявам се (с някого за нещо) **2. (jak)** разбирам се (на някакъв език)

dórsk[ý, -á, -é дорийски: **~ý sloup** архитект. дорийска колона

dort, -u см. готв. торта; паста: **polárkový ~** сладоледена торта; **sníst dva ~y** изям две парчета торта, две паста

dortov[ý, -á, -é който се отнася до торта: **~á forma** форма за торта

doruč[ít, -ím св. (co) връча, доставя, предам (нещо): **~it zásilku, dopis** връча пратка, писмо

doručitel, -e м. приносител; (човек), който връчва, доставя, предава (нещо): ~ telegramu разносвач на телеграми

doručovatel, -e м. 1. приносител; (човек), който връчва, доставя, предава (нещо) **2. пош.** раздавач, пощальон: **poštovní ~** пощенски раздавач, пощальон, разг. пощаджия

doručovatelk[a, -y ж. 1. приносителка; жена, която връчва, доставя, предава (нещо) **2. пош.**

раздавачка, пощальонка: **poštovní ~a** пощенска раздавачка, разг. пощаджийка

doručovat, -uji/разг. -uju неск. (со) връчвам, доставям, предавам (нещо)

do|růst, -rostu св. 1. дорасна, подрасна, израсна, порасна: **děti už ~rostly a samy se živí** децата вече пораснаха и се изхранват сами; **vlasý mi už ~rostly** косата ми вече израсна; **dívka ~rostla v ženu** девойката се превърна в жена

♦ **~rostli svými úkoly** поумнѣя; дойде ми умът в главата 2. (koho, čeho na co) достигна на ръст (някого, нещо), изравни се по ръст (с някого, с нещо); (коти, чети) прен. дорасна (до някого, до нещо): **dcera ji nejen ~rostla, ale i přerostla** дъщерята не само я настигна, но я и надмина по ръст и прен.; **ještě jsme ne~rostli svým úkolům** още не сме дорасли до задачите си

dorůstajcí, -í, -í подрастващ: **~í pokolení, generace** подрастващо поколение

dorůst|at, -ám неск. 1. дораствам, подраствам, израствам, пораствам 2. (koho, čeho na co) достига на ръст (някого, нещо); прен. настига, достига (някого, нещо по нещо, в нещо); дораствам (до нещо)

doře|jit, -ím св. (со) доразреша, реша докрай напълно (нещо): **ne~ený problém** недоразрешен проблем

doře|zat, -žu/-zám/книж. -ži св. (со) дорѣжа (нещо), свърша рязане (на нещо), престана да рѣжа (нещо)

doře|zat se, -žu se/-zám se/книж. -ži se св. **блнзвѣт** ♦ **блнзвѣт** той побеля като платно, кръв не остана на лицето му

dořezá|vat, -ám неск. дорязвам; довършвам, привършвам рязане

dořící, разг. dořít, -řeknu св. (со) доизрека, доизкажа, кажа до край (нещо): **nestačil ~řící svou myšlenku** (той) не успя да доизкаже мисълта си; **zůstalo mezi nimi mnoho ne~řečeného, ne~řeknutého** между тях остана много недоизказано

dořík|at, -ám св. (со) доизрецитирам, доиздекламирам (нещо): **~at svůj proslov** довърша речта си

doříkáv|at, -ám неск. (со) доизрецитирам, доиздекламирам (нещо); довършвам реч

dosad|it, -ím св. 1. завърша садене 2. (со) посади, засади, допълнително (нещо) 3. (со čím, zač; co kam) допълня, попълня (нещо с нещо,

нещо някъде); добавя, притъря (нещо към нещо): **~it stokorunu ze své kapsy** добавя, допълня сто крони от джоба си; **nemít z čeho ~it** нямам откъде да взема пари 4. (со čím) мат. поставя (нещо) вместо (нещо); замества, подменя (нещо с нещо): **~it do rovnice čísla zvláštní za čísla obecná** замества букви в уравнение с цифри 5. (koho, co; koho, co kam) назнача (някого) на служба, на длъжност; прокарвам, наложа (нещо някъде): **~it někoho na vedoucí místo** назнача някого на ръководна длъжност

dosah, -u м. 1. досег, обсег, кръг, район, сфера на действие: **to je v ~u naší kompetence** това е в границите на нашата компетентност; **~ zákonů** юрид. сфера на действие на законите; **to není v ~u lidských sil** това е свръх човешките сили, това не е по силите на човек; **~ vysílání** техн. район, който се покрива от (радио)предаване; **~ dělostřelecké palby** воен. **досѣгѣтъ** ♦ **~m** ~ **ruky** под ръка, съвсѣм близо; **vítězství je na ~** победата е съвсѣм близо 2. значение, важност: **události velkého společenského ~u** събития с голямо обществено значение

dosáh|nout, -nu св. 1. (kam; čeho/co; k čemu) достигна (някого, нещо; до някого, до нещо): **dítě ne~ne na kliku** детето не може да достигне бравата; **kam oko ~ne** докъдето поглед стига; **rukávy ~nou jen k loktům** ръкавите стигат само до лактите 2. (čeho) достигна, пристигна, дойда, долетя, доплувам (до нещо, до някъде): **loď ~la druhého břehu** корабът доплува до другия бряг 3. (čeho) достигна, постигна (нещо): **~l vysokého věku** (той) достигна, доживя до пределна, до преклонна възраст, до дълбоки старини; **bylo dosaženo dobrých výsledků** бяха постигнати добри резултати; **~nout vítězství** спечеля, постигна победа; **~nout slávy, uznání** спечеля слава, признание; **~nout doktorátu** получа докторат, докторска титла; **~nout svého cíle** постигна целта си; **~nout prvenství** завоювам първо място, първенство; **~nout pravého opaku** постигна точно обратното

d (со) достига (до някъде, до нещо) 2. (čeho) достига, пристига, идвам, долятам, доплувам (до някъде) 3. (čeho) достига, постига (нещо)

dosavad нар. досега; до този момент

dosavadní, -í, -í досегашен: **~í způsob života** досегашен начин на живот

dosáz|et, -ím св. 1. завърша садене; посадя допълнително: **~el poslední zbytky brambor** той довърши саденето на картофите 2. *печат.* донаберà; завърша набор (на книга и под.): **~et rukopis** донаберà ръкопис

dosaz|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. завършвам садене; посаждам допълнително 2. *печат.* донабйрам; завършвам набор (на книга и под.) 3. (со čím, zač; со kam) допълвам, допълвам (нещо с нещо, нещо някъде); добавям, притърям (нещо към нещо): **~ovat na živobytí z ušetřených peněz** харча за прехрана от спестени пари 4. (со čím) мат. замествам, подменям (нещо с нещо): **~ovat v rovnici za x jinou hodnotu** замествам x в уравнение с друга величина 5. (koho, со; koho, со kam) назначавам на служба, на длъжност (някого); прокарвам, налагам (нещо някъде): **~ovat někoho na trůn** възкачвам някого на престол

dosažiteln|ý, -á, -é достижим, постижим: **~ý cíl** достижима цел

dose вж. **doze**

dosed, -u м. 1. приземяване, кацане 2. *техн.* плътно прилягане, пасване

dosed|at, -ám несв. 1. (kam) приземявам се, кац(в)ам (някъде): **letadlo ~á podvozkom na zem** колесникът на самолета се допйра до земята 2. (kam) заемам (длъжност), възкачвам (на престол и под.): **~á na uprázdněný knížecí stolec** възкачва се на освободения княжески престол 3. (nač, do čeho) *техн.* прилягам плътно, пасвам (към нещо)

dosed|nout, -nu св. 1. (kam) сядна, приземя се, кацна (някъде): **~nout těžce na židli** сядна тежко, тръшна се на стол; **letadlo ~lo na zem** самолетът се приземи 2. (kam) заема (вакантна длъжност), възкача се (на престол и под.): **~l na papežský stolec** сядна, възкачи се на папския престол 3. (nač, do čeho) *техн.* прилегна плътно, пасна (към нещо)

dosch|nout, -nu св. досъхна, доизсъхна

doská|kat, -ču/книж. -či св. (kam) доскачам (до **ptáče dál ~če** пословица рано пиле рано пее

doskoči|ť, -ě ср. спорт. трап за скачане, за скок на дължина

doskoč|it, -ím св. 1. (kam) доскоча, скоча (до някъде); достигна със скок (някъде): **~il nej-dál ze všech** той скочи най-далече от всички 2. (kam pro koho, pro co) разг. изтичам, отскоча (някъде за някого, за нещо): **~ pro no-**

viny! отскочи за вестник! изтичай за вестник!

doskok, -u м. 1. спорт. приземяване, стъпване на земята (крайна фаза при скачане): **pod-vrtnout si nohu při ~u** изкълча си крака при приземяване 2. един скок разстояние: **je to na ~** това е съвсем близо

doslech, -u м. 1. чуване, слухане, слух: **z ~u** по слух, от чуване, от слухане 2. разстояние, от което се чува: **dojít na ~** дойда, приближа се на разстояние, от което се чува

doslech|nout se, -nu se св. (o čem; čeho, со) чуя, науча, узная (за нещо, нещо)

doslouž|it, -ím св. (–; kоти, čети; со) доизслужжа, дослужа (нещо); завърша служба, престана да служи (на някого, на нещо): **~il a šel do důchodu** той доизслужи и се пенсioniра

doslov, -u м. послеслов, заключение, епилог **doslova** нар. 1. дословно, буквално, точно; думма по думма: **překládat ~** превеждам буквално 2. найстина; в точния смисъл на думата; буквално: **~ šlel** (той) в буквалния смисъл на думата беше полудял

doslovně нар. 1. дословно, буквално, думма по думма; точно 2. найстина; в точния смисъл на думата; буквално: **nesmíte to brát ~** не бива да го разбирате буквално

doslovn|ý, -á, -é дословен, буквален: **uvést v ~ém znění** цитирам дословно

dosluh|ovat, -uji/разг. -uju несв. доизслужвам, дослужвам; завършвам служба; преставам да служа, да върша работа: **staré hodiny již ~ují** старият часовник вече си изпйва песента **do|spat, -spím** св. 1. доспя си 2. (со) наваксам си (спане), отспя си: **~spat prohranou noc** отспя си след гуляйджийска нощ 3. (čeho) доспя (до нещо): **samou starostí nemohla ani rána ~spat** от грижи тя не можà да спи цяла нощ, не можà да спи до сутринта

do|spat se, -spím se св. отспя си, наспя се: **ze soboty na neděli si můžeme ~spat** в събота срещу неделя можем да си отспйм

dospáv|at, -ám несв. 1. (–; со) доспйвам си 2. (со) отспйвам си, наваксвам (спане)

dospěle нар. зряло; като възрастен: **vypadat ~** ймам вид на зрял, на възрастен

dospěl|í, -ých м. мн. възрастни (хора): **film jen pro ~é** филм само за възрастни

dospělost, -i ж. 1. зрелост, пълнолетие: **po-hlavní ~** полова зрелост; **zkouška ~i** зрелостен изпит; матура; **vysvědčení ~i** зрелостно свидетелство 2. фин. срок, падеж: **~ směnky** падеж на полица, на менителница

dospělý, -á, -é 1. пълнолетен, зрял, пораснал, развит: **~é děvče** пораснало, голямо момиче; **~ý stromek** израснало дръвче 2. зрял: **~ý věk** зряла възраст 3. фин. **~á směnka** полица, подлежаща на изплащане; полица с падѐж

do|spět, -spěji/разг. -spěju св. 1. (кат) книж. стигна, пристигна, достигна (до някъде): **výprava ~spěla na vrchol hory** експедицията достигна до върха на планината 2. (к četи; čeho) книж. постигна (нещо); достигна, стигна (до нещо): **~spět k závěru, k přesvědčení, k názoru** стигна, достигна до заключение, до убеждение, до мнение; **~spělo to tak daleko, že ...** нещата стигнаха дотам, че ...; **kam to s ním ~spělo!** докъде стигна! докъде я докара (той)! 3. узрѐя, съзрѐя, израсна, порасна; стана пълнолетен: **~spět v muže, v ženu** стана мъж, жена; **~spět rozumem, do rozumu** разви се умствено, стигна (до) интелектуална зрелост 4. в съчет. **směnka ~spěla** фин. падѐжът на полицата, на менителницата настѣпи

dospív|at, -ám несв. 1. (кат) книж. пристигам, достигам (до някъде): **zpráva ~á k uším posluchačů** вестта достига до ушите на слушателите 2. (čeho, k četи) книж. постигам (нещо), стигам, достигам (до нещо) 3. узрявам, съзрявам, израствам, пораствам; ставам пълнолетен: **léta ~ání** години на съзряване 4. в съчет. **směnka ~á** фин. падѐжът на полица, на менителница настѣпва

dospod, dospodu нар. дѐлу, отдѐлу; на дѐното (след гл. за движение): **dát kartu** ~ слѐжа карта отдѐлу

dost, книж. dosti нар. 1. достатъчно, доста, значително; доста много: **mám času** ~ имам предостатъчно време; **trvalo to ~ dlouho** това трая доста дълго; **umí ~ dobře česky** знае доста добре чешки; ~ **možné** твърде възможно; **dost a dost** предостатъчно; **až** ~ напълно достатъчно; **víc než** ~ повече от ~~дѐлно~~

състояние е безнадеждно; **už toho mám** ~ дойде ми до гуша; омръзна ми; **on nemá na tom ~, že ...** не му стига, че ...; не е доволен, че ...; ~ **na tom, že přišel včas** не е малко и това, че той дойде навреме; пак добре, че дойде на време; **je to na něho** ~ като за него не е малко; **to je ~, že už jdeš** най-после идваш; **nemohl se ~ vynadívát, ~ naposlouchat** той не можеше да се нагледа, да се наслуша 2. само **dost!** достатъчно! престани! престанете! стига: **už ~!** (хайде) стига вече!

~ těch řečí стига с тия приказки! **jsem tu a ~!**

никак; съвсѐм нѐ; ни най-малко

dostač|it, -ím св. стигна, достигна; окажа се достатъчен: **šest hodin práce ~í k vykonání úkolu** шест часа работа ще стигнат, ще са достатъчни, за изпълнение на задачата

dostač|ovat, -uji/разг. -uju несв. стигам, достигам; достатъчен съм: **byť již ne~uje pro celou rodinu** жилището вече не стига, не е достатъчно за цялото семейство

dostačujíc|í, -í, -í, малко остар. dostačitel|ý, -á, -é достатъчен: **~í důvod** достатъчна причина

dostán|í, -í св. получаване, намиране: **ta kniha není k ~í** тази книга не се намира; тази книга не може да се намери; **to zboží není k ~í** тези стоки не се намират на пазара; **lístky jsou ještě k ~í** билети още се намират, има още билети

do|stat, -stanu св. 1. (co, koho) полѹча (нещо, някого): **~stat darem** полѹча (като) подарък; **~stat (něco) k narozeninám** полѹча (нещо) за рождения си дѐн; **~stat honorář, plat, penzi, spropitné** полѹча хонорар, заплатата, пенсия, бакшиш; **kolik jsi (za to) ~stal?** колко ти платиха (за това)? колко (пари) ти дадох (за това)? колко полѹчи (за това)? **~stat místo** намѐря си работа, назначат ме на работа; **stromy ~staly listí** дърветата се разлистиха; **~stal hodnou ženu** падна му се добра жена; **~stal po dědečkovi jméno Karel** кръстиха го на дядо му Карел; **~stal většinu hlasů** (той) полѹчи повечето гласове; **náš život ~stal tempo** живѐтът ни доби пѐ-бързо темпо; **~stat výprask, bití** ям бой, ям пердѐх; **~stat pohlavek, políček** изям шамар, ударят ми плѐсница и прен.; **~stat přes hubu, ~stat přes prsty** изям шамар, ударят ми плѐсница, ударят ме през прѐстите и прен.; **~stat vynadáno, vyhubováno** скѐрат ми се, смѐмрят ме; **~stat pět let** полѹча, осѐдят ме на пѐт години (затвѐр); **~stat výpověď, разг. ~stat vyhazov** уволнят ме, разг. изхвѐрлят ме от слѹжбата; **~stat rozkaz** полѹча заповед; заповѐдат ми; **~stat slib** полѹча обещание; обещаят ми; **~stat vyznamenání** полѹча отличие, награда; отличат ме, награждат ме; **~stat výbornou u zkoušky** изкѐрам отличен на изпит; **~stat za úkol** полѹча задача; възлѐжат ми задача; **~stat hlad** огладнѐя; **~stat žízeň** ожаднѐя; **~stat chuť k jídlu** отвѐри ми се, дойде ми апетит; приядѐ ми се; **~stat chuť na maso**

прияде ми се месò; **~stat rozum** вразумя се; дойде ми умът, акълът в главата; **~stat nápad** хрумне ми идея; **~stat špatnou náladu** развали ми се настроението; **~stat zlost** ядòсам се, разгневя се, вбеся се; **~stat strach z něčeho** уплаша се от нещо; **~stat trému** притесня се, разтрепèря се; **auto ~stalo smyk** колата поднèсе (на завои); **~stat injekci** слòжат ми, бият ми инжекция; **~stat gól спорт.** вкарà ми; **~stat svùj díl**, **~stat lekci**, **~stat na pamětnou**, **~stat za vyučenou**, **~stat co proto**, *разг.* **~stat na frak** полùча си заслуженото, полùча урок; дадàт ми да разберà; **počkej, ty ~staneš!** почакай, ще си го полùчиш ти! ще ти дам, ще ти дадàт да разберèш! почакай, ще си изпàтиш! **~stat vítr z něčeho** *разг.* уплаша се от нещо **2. (co)** хвàна (болест и под.), разболèя се (от нещо): **~stat rýmu**, **kašel** хвàне ме хрèма, кашлица; **~stat chřipku**, **angínu** хвàне ме грип, ангина; разболèя се от грип, от ангина; **~stat horečku** вдìгна температурà; **~stat vši** въшам; **~stat zloděje** човèк мòже да побеснèе, да полудèе от тях **3. (co)** намèря, кùпя (нещо): **kde se to ~stane?** кдè мòже да се кùпи товà? **4. (koho, co)** *експр.* хвàна, заловя, спипам, пипна (някого, нещо): **~stat zloděje** хвàна, спипам, пипна крадèц; **už ho ~stali!** пипнаха го! хвàнаха го! **~stat mne ale ~stali!** *прен.* àма ме изиграхте! хубаво ме наредихте! **5. (koho, co kam)** доведà, вкарàм, докарàм, слòжа, помèстя, намèстя (някого, нещо някдè): **~stala děti do postele** тjà накарà децàта да си лèгнат, слòжи децàта в леглòто; **víckrát mne tam nikdo ne~stane** втòри пùт никой не мòже да ме накарà да отидà тàм; **~stal lidi do práce** тòй застàви, накарà хòрата да работят; **~stat (někoho) na svou stranu** привлèкà (някого) на свòя странà; **~stat (někoho) do nepříjemné situace** постàвя (някого) в неудòбно полòжение; **~stat obilí pod střechu** приберà зèрното в хамбàра; **~stal věci do kufru** тòй успя да вкарà, да слòжи нещàта си в кùфара; **nemůže nic ~stat do úst** нищо не мòже да слòжи в **~stat do úst** жеш да го накарàш да отидè тàм за нищо на светà! **~stat (někoho) do hrobu** вкарàм (някого) в грòба; **~stat (někoho) do pasti**, **na lep**, **na vějičku**, **do kleští**, **do tenat** *прен.* вкарàм

някого в капàна **6. (koho, co odkud)** изведà, измъкна, изкарàм (някого, нещо от някдè): **ráno ho nemohu ~stat z postele** сùтрин не мòга да го измъкна от леглòто; **~stat skvrnu z ubrusu** премàхна петнò от покривка; **slovo z něho ne~staneš** не мòжеш дùма да измък-

ho z kaše, z bryndy *разг.* измъкна някого от каша, от батàк, от неприятност

do|stát, -stojím *св.* (čemu; v čem; komu v čem) устоя, удържà (на нещо, нещо), изпèлня (нещо пред някого): **~stát slovu, v slovu** удържà на дùмата си; **~stát slibu** устоя на обещàнието си; **~stát úkolu** справя се със задàча; **~stát povinnostem** изпèлня задълженията си

do|stat se, -stanu se *св.* **1. (kam)** попадна, озовà се, вмъкна се, влèза (някдè); доберà се, достìгна (до някдè): **jak se ~stanu na nádraží?** как да стìгна до гàрата? как се отивà на гàрата; **do bytu se ~stal zloděj** в жилището се вмъкна крадèц; **musíme se tam někudy ~stat** трèбва някак да се доберèм дотàм; **jak se to sem ~stalo?** как попадна товà тùк? **~stat se do zajetí** попадна в плèн; **~stat se k divadlu** стàна артìст, артìстка; **~stat se na svobodu** излèза на свòбодà; **~stat se do něčího vlivu** попадна под нèчие влèйние; **~stat se do tempa** наберà скòрост; **~stat se do rozpakù** смутя се, обèркам се; изпàдна в смущèние; **~stat se k moci** доберà се до власттà; **~stat se k penězùm** полùча парì; пàднат ми се парì; **ten se ~stane daleko** *прен.* тòй ще отидè далèче, ще напредне мнòго, ще направì голяма ка-

~stat se do стìгна до същносттà на работата; *разг.* разберà му, хвàна му цаката; **~stat se (někomu) na kobytku, na kùži** намеря (на някого) слàбото мjàсто, цаката; **~stat se pod čepce** омèжа се; отидà под венчìло; **~stali se za sebe** взèха се, ожèниха се; **~stali se do sebe** хвàнаха се за гùшата, за косите; **~stat se do proudu a)** отворя се (на работа, на говорене); отпùсна се; влèза във фòрма; зарàбòт на пèлни оборòти **б)** увлèчè ме течèнието; **~stat se do úzkých** изпàдна в затруднèние; окàжа се натясно; **~stat se do slepé uličky** озовà се в задънена ùлица; **~stat se do lidských řečí** влèза в хòрските устà; запòчат да ме одумват; **~stat se do pěkné kaše** забèркам се в голяма каша; **~stat se na scestí, na šikmou plochu** трèгна по наклòнената плòскост; **~stat se za mříže, do chládku** попадна в

затвора; озова се зад решётките; приберат ме на топло; **~stat se k veslu** получа власт; добера се до властта; хвана кормилото; **~stat se ke korytu** докопам кокала, застана на яслата, уцеля авантата **2. (odkud; odkud kam)** измъкна се, изляза (от някъде): **nemohu se od vás nikdy ~stat** никога не мога да си тръгна от вас навреме; винаги се заседявам у вас **3. (k čemu)** успя да се заловя, да се заема (с нещо): **konečně se ~stal ke své práci** най-после той се зае с работата си; той най-после успя да се залови за работата си; **~stat se ke slovu** успя да взема думата **4. безл. -stane se (komu čeho) (някой)** получи (нещо); (нещо) се даде, се падне (на някого): **~stalo se mu pomoci** той получи помощ; беше му оказана помощ; **~stalo se mu dobrého vychování** той получи добро възпитание; **~stalo se mu cti** беше му оказана почит; падна му се честта **5. безл. -stane se (čeho na koho) (нещо)** стигне (за някого): **na nás se už ne~stalo** за нас вече не стигна; **na každého se ~stane** ще стигне за всички

dostatečn|á, -é ж. учил. удовлетворителна, средна оценка

dostatečně нар. **1.** достатъчно **2.** учил. удовлетворително, средно (за оценка)

dostatečn|ý, -á, -é достатъчен: **~ý počet přihlášek** достатъчен брой заявки

dostat|ek, -ku м. **1. (čeho)** достатъчно количество (от нещо): **~ek finančních prostředků** достатъчно финансови средства **2.** изобилие, охълство: **žít v ~ku** живее охълно, без лишения

dostáv|at I, -ám нескв. **1. (co)** получавам (нещо) **2. (co)** получавам, хващам (болест и под.) **3. (co)** намирам на пазара, купувам (нещо) **4. (koho)** хващам, залавям, спипвам (някого) **5. (koho, co kam)** довеждам, вкарвам, докарвам, слagam, поставям, намествам (някого, нещо някъде) **6. (koho, co odkud)** извеждам, измъквам, изкарвам (някого, нещо от някъде)

dostáv|at II, -ám нескв. (čemu; komu v čem) устоявам, изпълнявам, удържам (нещо, на нещо, пред някого): **~at včas všem povinnostem** изпълнявам навреме всичките си задължения

dostáv|at se, -ám se нескв. **1. (kam)** попадам, озовавам се, вмъквам се, влизам (някъде); добирам се, достигам (до някъде): **otázka se ~á na pořadí** въпросът идва, излиза на дневен

ред **2. (odkud; odkud kam)** измъквам се, излизам (от някъде) **3. (k čemu)** заемам се (с нещо): **ke čtení se ~ám jen večer** само вечер успявам да четя **4. безл. -á se (komu čeho) (някой)** получава (нещо), пада му се (нещо): **~á se mu podpory** той получава подкрепа, поддръжка **5. безл. -á se (čeho na koho) (нещо)** остава, стига (за някого): **při dělení se na něj vždy ~alo** при подялба винаги оставаше и за него

dostav|a, -y ж. дострояване, доизграждане, завършване на строеж

dostaveničk|o, -a ср. **1.** малко остар. среща, randevý: **dát si ~o (s někým)** определя си среща (с някого); **jít na ~o** отивам на среща **2.** муз. серенада: **Schubertovo Dostaveníčko** Серенада от Шуберт

dostav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. достроя, доизгражда; завърша строеж

dostav|it se, -ím se св. **1. (kam)** явя се (някъде): **~it se k soudu** явя се в съда **2. третол. -í se** настъпи, настъне, появи се: **smrt se ~ila okamžitě** смъртта настъпи незабавно; **po cestě se ~ila únava** след пътуването се почувства умора

dostavník, -u м. остар. дилижанс

dostav|ovat, -uji/разг. -uju нескв. достроявам, доизграждам; завършвам строеж

dostav|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1. (kam)** явявам се, идвам (някъде): **~uje se do práce včas** той/тя идва на работа навреме **2. третол. -uje se** идва, настъпва, настъва, появява се: **spánek se dlouho ne~oval** сънят дълго не идваше

dosti вж. **dost**

dostih, -hu м. обикн., мн. **dosti|hy, -hů** кòнни надбягвания; кòнни състезания: **~hy s překážkami** кòнни надбягвания с препятствия; **sázet na ~zích** залагам на кòнни състезания

dostih|nout, -nu св. **1. (koho, co)** настигна, догòня (някого, нещо): **~nout nejlepší pracovníky ve výkonu** настигна най-добрите производственици **2. (koho)** малко остар. хвана, заловя (някого) **3. (čeho)** книж. стигна (до нещо): **~nout hranic** стигна до граница

dostih|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1. (koho, co)** настигам, догòнвам (някого, нещо) и прен. **2. (koho)** малко остар. хващам, залавям (някого) **3. (čeho; kam)** книж. стигам (до нещо, до някъде)

dosti|hy вж. **dostih**

dostiučiněn|í, -í св. **1.** малко остар. удовлетворение, извинение **2.** книж. задовляване

dostižitelný, -á, -é **достижѝм, постижѝм**
dostoup|it, -ím **св.** 1. (*čeho; kam*) издѝгна се, изкачѝ се, достѝгна (*до нещо, някъде*): **~it na vrchol** изкачѝ се на върхѝ; **~it vrcholu** достѝгна (*до*) апогѝя; **~it bodu varu** стѝгна до точката на кипѝне 2. (*na co*) стѝпя (*на нещо*): **~it na nohu** стѝпя на кракѝ си
dostřk|at, -ám **св.** (*koho, co kam*) добѝтам (*някого, нещо до някъде*): **~al vozík až na kopec** (тѝй) добѝта количката чѝк на хѝлма
dostřediv|ý, -á, -é **центростремѝтелен, центрипетѝлен**: **~á síla** **физ.** центростремѝтелна сѝла
dostředn|ý, -á, -é **физ.** центръчен: **~ý tlak** центръчно налягане
dostřel, -u **м. воен.** дългобѝйност; разстояние един ѝзстрел: **být na ~** на разстояние един ѝзстрел сѝм, намирам се в ѝбсега на огнестрѝлно орѝжие; **být z ~u** намирам се извѝн обстрѝл
dostřel|it, -ím **св.** 1. (*kam; -*) достѝгна с ѝзстрел (*до някъде*): **~it z břehu na břeh** достѝгна с ѝзстрел от единия до другия бряг 2. (*koho, co*) дозастрѝлям, доубѝя с ѝзстрел (*някого, нещо*)
dostřel|ovat, -uji/**разг.** -uju **несв.** 1. (*kam; -*) достѝгам с ѝзстрел (*до някъде*) 2. довършвам стрелбѝ, престѝвам да стрѝлям, спѝрам да стрѝлям 3. (*co*) доизразхѝдвам, доизстрѝлвам (*патрони и под.*) 4. (*koho, co*) доубѝвам с ѝзстрел (*някого, нещо*)
dostřil|et, -ím, 3. **мн.** -ejí/-í **св.** 1. престѝна да стрѝлям, спѝра да стрѝлям, довърша стрелбѝ: **už ~eli** стрелбѝта вѝче завѝрши, вѝче престѝнаха да стрѝлят 2. (*co*) доизстрѝлям (*патрони и под.*)
dostud|ovat, -uji/**разг.** -uju **св.** (*co; -*) завѝрша учѝние, слѝдване
dostupně **нар.** достѝпно
dostupn|ý, -á, -é 1. достѝпен; достѝжѝм: **těžko ~ý vrchol hory** трѝдно достѝпен връх на планина; **~é vzdělání** достѝпно образование 2. достѝпен, умѝрен, приемлѝв: **ceny jsou ~é** ценѝте са умѝрени, приемлѝви 3. достѝпен, разбирѝем, ѝсен: **umění všem ~é** изкѝство, разбирѝемо за всѝчки
dostup|ovat, -uji/**разг.** -uju **несв.** 1. (*čeho, kam*) издѝгам се, стѝгам, достѝгам (*до нещо, някъде*) 2. (*na co*) стѝпвам (*на нещо*)
dosud **нар.** досегѝ; до тѝзи момѝнт: **~ nepřišel** до тѝзи момѝнт не ѝ дошѝл; **~ platný zákon** (всѝ ѝще) валиден закѝн; закѝн, кѝйто е в сѝла
dosuš|it, -ím **св.** 1. досушѝ, доизсушѝ: **~it**

prádlo досушѝ пранѝ 2. престѝна да сушѝ, спѝра да сушѝ: **už jsme ~ili** свѝршихме сушѝнето (*на сѝно и под.*)

dosuš|ovat, -uji/**разг.** -uju **несв.** 1. досушѝвам, доизсушѝвам 2. престѝвам да сушѝ, спѝрам да сушѝ

dosvědč|it, -ím **св.** (*co*) 1. потвърдѝя (*нещо*); издѝм свѝдетелство (*нещо*); докѝжа, удостоверяѝ, засвѝдетелствам, документѝрам (*нещо*); дѝм показѝния като свѝдетел 2. сѝгласѝ се, изразѝ сѝгласѝе (*с нещо*)

dosvědč|ovat, -uji/**разг.** -uju **несв.** (*co*) 1. потвърждавам (*нещо*); издѝвам свѝдетелство (*за нещо*); докѝзвам, удостоверявам, засвѝдетелствам, документѝрам (*нещо*); дѝвам показѝния като свѝдетел (*за нещо*) 2. сѝгласѝвам се, изразѝвам сѝгласѝе (*с неещо*)

dosych|at, dosých|at, -ám **несв.** 1. доизсѝхвам 2. престѝвам да сѝхна, спѝрам да сѝхна

dosyp|at, -u/-ám **св.** 1. досѝпя; престѝна да сѝпвам; спѝра да сѝпвам 2. досѝпя, допѝлня (*сѝс сѝпване*)

dosýp|at, -ám **несв.** 1. досѝпвам; довършвам сѝпване; престѝвам, спѝрам да сѝпвам 2. до-сѝпвам, допѝлвам (*сѝс сѝпване*)

dosypáv|at, -ám **несв.** 1. досѝпвам, довършвам сѝпване; престѝвам, спѝрам да сѝпвам 2. до-сѝпвам, допѝлвам (*сѝс сѝпване*)

dosyta **нар.** до насѝта; до сѝтост; избѝйлно, богѝто, достѝтъчно: **najíst se ~** нахрѝна се до насѝта; **vyspat se ~** наспѝ се достѝтъчно, кѝлкото ѝскам

dosyt|it, -ím **св.** (*koho, co čím*) насѝтя, донахрѝня (*някого с нещо*)

dosyt|it se, -ím **св.** (*čím*) доѝм си (*с нещо*): **~it se chlebem** доѝм си с хлѝб

doš|ek, -ku **м.** врѝзка, снѝпче слѝма (като пѝкривен материал)

doširoka, **do široka** **нар.** ширѝко; на ширѝко, в ширѝчина: **~ otevřené oči** ширѝко отвѝрени очѝ; **~ rozložená koruna stromu** ширѝко разкѝлѝнена корѝна на дѝрво

doš|ít, -šiji/**разг.** -šiju **св.** 1. престѝна да шѝя, спѝра да шѝя 2. (*co*) доушѝя, ушѝя (*нещо*) 3. привѝрша, изразхѝдвам (чрез шѝене): **~šila všechny nitě** (тѝ) свѝрши, изразхѝдва всѝчки конѝй

došív|at, -ám **несв.** 1. престѝвам да шѝя, спѝрам да шѝя 2. (*co*) доушѝвам, ушѝвам (*нещо*) 3. привѝршвам, изразхѝдвам (чрез шѝене)

doškoll|it, -ím **св.** (*koho*) повишѝ квалифика-цията (*на някого*)

doškolo|at, -uji/разг. -uju *несв. (koho)* пови-
шавам квалификацията *(на някого)*

doškov|ý слăмен; направен от снѡпчета слăма:
~**á střecha** слăмен пѡкрив

doškrab|at, doškráb|at, -u/-ám *св. (co)* до-
остържа, добеля, дообеля *(нещо)*: ~**at bram-
bory, mrkev** доостържа, дообеля картѡфи,
мѡркови

doškrab|at se, doškráb|at se, -u se/-ám se *св.
експр. 1.* дѡтѣря се, дѡпълзя **2.** доизкатѣря се
doškrabáv|at, -ám *несв. (co)* доостѣргвам, до-
белявам, дообелявам *(нещо)*

došláp|nout, -nu *св. (na co)* стѣпя *(на нещо, вър-
ху нещо)*: ~**nout na celé chodidlo** стѣпя върху
цѣло стѣпало

došláp|nout si, -nu si *св. разг. 1.* *(kam pro koho)*
отѣда, отскѡча, изтѣчам *(някъде за някого)*:
~**l si tam pro ni** тѡй отѣде, изтѣча там да я
взѣме **2.** *(na koho)* *експр.* отѣда да се разпрă-
вям *(с някого)*, да дăм *(на някого)* да разберѣ

došlap|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (na co)* стѣп-
вам *(на нещо, върху нещо)*

došl|ý, -á, -é дошъл, пристѣгнал, постѣпил, по-
лѣчен: **dopis ~ý ranní poštou** писмѡ, при-
стѣгнало със сѣтрешната пѡща; **zprávy ~é z
Prahy** полѣчени от Прăга извѣстѣя, новинѣ;
kniha ~ých zásilek адм. входяща кнѣга

došpin|it, -ím *св.* доизцăпам, доиззмърся: ~**it
košili** доиззмърся рѣза

dotace, -e *ж.* дѡтăция, пѡмощ, дарѣние: **státní
~e** държăвна дѡтăция

dotáč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1.* *(čít, co)*
престăвам да въртѣ, спѣрам да въртѣ *(нещо)*
2. *(čít, co)* завъртвам докрай *(нещо)* **3.** до-
изтѡчвам, дѡнатѡчвам *(бира)* **4.** филм. жарг.
довършвам снѣмане на филм

dotad *вж. dotud*

dotáh|nout, -nu *св. 1.* *(co)* дозатѣгна, дозавѣнтя,
дозавъртѣ, дѡнавѣя *(нещо)*: ~**nout šroub** до-
затѣгна винт; ~**nout kohoutek** дозавъртѣ крăн
(на чеѣма и под.); ~**nout hodinky** дѡнавѣя
часѡвник **2.** *(koho, co kam)* довлекă, дѡмѣкна
(някого, нещо някъде): ~**nout vůz do dvora**
довлекă колăта в двѡра **3.** *в съчет.* ~**nout to**
(na co; kam) *разг.* (до)стѣгна до извѣстно об-
ществено положѣние *(с упорство, с труд)*:
~**l to na ředitele** тѡй (до)стѣгна до длѣжност
дирѣктор; **ten to v životě nikam ne~ne** тѡя
донѣкъде нăма да стѣгне в живѡта

dotah|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* *(co)* доза-
тѣгам, дозавѣнтвам, дозавъртвам, дѡна-
вѣвам *(нещо)* **2.** *(koho, co kam)* довлѣчам,
дѡмѣквам *(някого, нещо някъде)*

dotaz, -u *м. 1.* въпрѡс, пѣтане, запѣтване, ѣскане
на информăция: **učinit, vznést** ~ направя за-
пѣтване **2.** *полит.* интерпелăция: **podat ~ v
parlamentě** направя интерпелăция в пар-
ламента

dotáz|zat se, -žu se/книж. -ži se *св. книж. (-;
koho; koho na co, na koho)* запѣтам *(някого;
някого за нещо, за някого)*; направя запѣт-
ване *(към някого; към някого за нещо, за
някого)*: ~**zat se svědků** задăм въпрѡси на
свидѣтели

dotazník, -u *м.* въпрѡсник; анкѣтен лѣст

dotazník|ový, -á, -é анкѣтен: ~**á akce** анкѣта

dotaz|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (koho;
koho na co, na koho)* *книж.* запѣтвам *(някого;
някого за някого, за нещо)*; прăвя, отпрăвям
запѣтване *(към някого; към някого за ня-
кого, за нещо)*

dotčen|ý, -á, -é **1.** докѡснат **2.** засѣгнат, обѣден,
докăчен, оскърбѣн, огорчѣн: ~**ý ve své cti, na
cti** (чѡвѣк) със засѣгната, с накърнѣна чест;
обѣден на чѣст **3.** *книж.* гореспѡменат: ~**ý
případ** гореспѡменăтият слѣчай

dotěrnost, -i *ж.* досăдност, натрăпчивост; на-
хăлство

dotěrn|ý, -á, -é досăден, натрăпчив, дѡтеглив;
нахăлен

dotír|at, -ám *несв. (na koho)* досăждам, дѡтѣгам
(на някого); не оставям *(някого)* на мѣра: ~**ali
na něho otázkami** досăждаха му с въпрѡси

dotisk, -u *м. печат.* дѡпечăтка, дѡпълнителен
тирăж

dotisk|nout, -nu *св. (co)* **1.** довърша печăтане,
престăна да печăтам *(нещо)* **2.** дѡпечăтам
(нещо); отпечăтам *(нещо)* дѡпълнително, в
дѡпълнителен тирăж

dotk|nout se, -nu se *св. 1.* *(koho, čeho)* докѡсна
се, дѡпрă се *(до някого, до нещо)*; пѣпна *(не-
що, някого)*: ~**l se její ruky** тѡй докѡсна ръ-
кăта ѣ; **jídla se ani ne~l** тѡй дѡрѣ не докѡсна
ѣденето **2.** *(čeho)* засѣгна, споменă в рăзговор
(нещо): ~**nout se problému** засѣгна проблем
3. *(koho)* засѣгна, обѣдя *(някого)*: ~**nout se
naražkou** обѣдя с нăмек **4.** развълнѣвам,
засѣгна, покрѣся: **smrt matčina se ho hluboce
~la** смърттă на мăйка му дълѡко го покрѣси
dotlač|it, -ím **1.** *(co)* натѣкам, напѣхам, набѣтам
докрăй *(нещо)* **2.** *(co kam)* дѡбѣтам нѣщо *(до
някъде)*: ~**it vozík do dvora** дѡбѣтам колѣч-
кăта в двѡра

dotlač|it se, -ím se *св. (kam)* пробѣя си пѣг *(до
някъде)* *(с бѣтане, с блѣскане)*: ~**it se k vý-
chodu** пробѣя си пѣг до ѣзѡда

do|tlouci, разг. **do|tlouct**, **-tluču** св. 1. престана да бия, спрѝ да бия: **srdce ~tlouklo** сърцето престана да бие, сърцето спрѝ; **hodiny ~tloukly** часовникът престана да бие; **~tlouklo deset** току-що би десет (часа), удари десет (часа) 2. (кого, со) доубия, пребия, доутрепя (някого, нещо): **~tlouci polomrtvé zvíře** доубия поумряващото **~tlouci** **~tluče** (zbytek života) все някак ще го доизбутае (живота си)

do|tlouci se, разг. **do|tlouct se**, **-tluču se** св. 1. (кого, на кого) чукам (на някого), докато ми отвори: **nemohl se ~tlouci na spícího** той чукаше дълго, но спящият все не го чуваше 2. (кам) експр. домъкна се, дотътри се, до-влека се (някъде, до някъде)

dotoč|it, **-ím** св. 1. (чим со) завъртя докрай, до-завъртя (нещо): **~it hlavu doleva** дозавъртя глава наляво 2. доизточа, донаточа (бйра): **~it pivo do sklenice** донаточа бйра в чаша; **~it sud piva** доизточа бйва бйра 3. филм. жарг. довърша снимаме на филм

dot|ovat, **-uji**/разг. **-uju** несв. и св. (кого, со чим) давам/дам дотация (на някого, на нещо); дотйрам, подпомагам/подпомогна парично (някого, нещо с нещо)

dotrh|at, **-ám** св. (со) 1. докъсам, досъдера (нещо) 2. доизнося, износя до скъсване (дрехи, обувки) 3. добера, дообера (плодове и под.); до-върша бране (на плодове и под.) 4. престана да бера, спрѝ да бера (нещо)

dotrháv|at, **-ám** (со) 1. докъсвам, досъдирам (нещо) 2. доизносвам, износвам до скъсване (дрехи, обувки) 3. дообйрам (плодове и под.); довършвам бране (на плодове и под.) 4. пре-ставам да бера, спйрам да бера (нещо)

dotrp|ět, **-ím** св. 1. изстрадам до край 2. пре-стана да страдам 3. прен. умра, престана да се мъча

dotud нар. 1. досегѝ: **hudba ~ neslyšená** не-чувана досегѝ музика 2. по-рядко дотук: **~ a dál ani krok** дотук и нито крачка по-натѝтък 3. дотѝм 4. дотогѝва; до оновѝ време

dotvář|et, **-ím**, 3. мн. **-ejí/-í**, **dotvoř|ovat**, **-uji**/разг. **-uju** несв. довършвам, доофѝрмям: **drama ~í teprve herec na scéně** пиесата се прави от артиста на сцената

dotvoř|it, **-ím** св. завърша, офѝрмя, доофѝрмя: **~it umělecký portrét** довърша художествен портрѝт

dotvořovat вж. **dotvářet**

dotvrd|it, **-ím** св. 1. (со чим) потвърдѝ, удосто-

верѝ (нещо с нещо): **~it slova činem** потвър-дѝ, подкрепѝ дѝмите с дела 2. (со) закрепѝ, затвърдѝ (нещо): **~it své vzdělání** затвърдѝ знѝнията си

dotvrz|ovat, **-uji**/разг. **-uju** несв. 1. (со чим) потвърждавам, удостоверявам (нещо с нещо) 2. (со) закрѝпвам, затвърдѝвам (нещо)

dotyčn|ý, **-á**, **-é** 1. гореспоменѝт, спомѝнѝт, горепосѝчен, горекѝзан, въпрѝснийт; ѝня, за когѝто стѝва дѝма: **~á osoba** въпрѝсното лицѝ; **ten ~ý** разг. въпрѝснийт, тѝзи, ѝнзи, тѝй (за лицѝ, чието име не искаме да спомена-ваме) 2. съответен: **potřeby ~ých závodů** нѝждите на съответни заводи

dotyk, **dotek**, **-u** м. 1. докъсване, дѝпир, дѝсег, съприкосновѝние, контакт: **~ ruky** докъсване, с ръка, на ръка; **pod ~em událostí** прен. под впечатление от събитията 2. геом. допйране: **bod ~u** допйрна тѝчка, тѝчка на допйране; **~ dvou kružnic** допйране на двѝ окръжности 3. електр. контакт 4. воен. съприкосновѝние: **vejít v ~ s nepřítelem** вляза в съприкосно-вѝние с врага

dotýkaný 1. докъсван, пйпан 2. религ. осветѝн **dotýk|at se**, **-ám se** несв. 1. (кого, чѝхо) до-късвам се, допйрам се (до някого, до нещо); пйпам (някого, нещо): **~at se stěny rukama** пйпам стенѝта с ръце 2. (чѝхо) споменавам, засѝгам (нещо) (при говорѝне): **jednání se ~á majetkových otázek** обсъжданията засѝгат имѝществени въпрѝси 3. (кого) засѝгам, обйждам (някого): **~at se někoho hrubými slovy** обйждам някого с груби дѝми

doub|í, **-í** ср. събир. дѝбова гора; дѝбрава; дѝбѝк **doubl** I [dubl], **-u** м. 1. остар. дублѝн 2. текст. дублѝ

doubl II вж. **debl**

doubrav|a, **-y** ж. дѝбрава; дѝбова гора; дѝбѝк

douč|it [do-u-], **-ím** св. 1. (кого; кого чѝти, –; со) доуча, дообѝча, доизѝча (някого; някого на нещо); завърша обучѝнието (на някого; по нещо) 2. (со) престана да преподавам, спрѝ да преподавам (нещо) 3. (кого чѝти) доуча, дообѝча (някого на нещо), допѝля нѝчи знѝния: **učitelka ~ila žáky tomu/to, co zameškali** учителката предаде на учѝниците допълнително това, коѝто бѝха пропѝснали **douč|it se** [do-u-], **-ím se** св. 1. (чѝти; –) изѝча се (на нещо), довърша образовѝнието си: **~it se řemeslu** изѝча се на занѝят 2. (чѝти) доуча, наѝча (нещо); допѝля знѝнията си (по нещо): **~it se zameškané látce** допълнително наѝча пропѝсната материя

doučovac|í, -í, -í в съчет. **~í hodiny** допълнителни занятия в училище (за изоставащи ученици)

douf|at, -ám неск. (... , že ...; v *koho*, v *co*) надявам се, уповавам се, възлагам надежди, разчитам (... , че...; на някого, на нещо), вярвам (... , че...; в някого, в нещо): **~ám, že přijdeš** надявам се, че ще дойдеш; **~ám v kladné vyřízení žádosti** надявам се, че молбата ми ще бъде **~ám** вярват, че (той) ще оздравее

doupě, -te ср. 1. дупка, хралупа, леговище, бърлога: **liščí** ~ лисича дупка; **nezaměstnaní bydlili v doupatech** прен. безработните живееха в коптори; **je to samotář, ani nevyleze ze svého** ~ те той е саможивец, дори не излиза от бърлогата си 2. свърталище, бърлога, скривалище: **hráček** ~ свърталище на комарджии; ~ **spiklenců** свърталище на заговорници

doušek, -ku м. глътка: **~ek vody** глътка вода; **pít malými ~ky** пия на малки глътки; **na jeden ~ek, jedním ~kem** прен. на един дъх; наведнъж

dout, duju неск. книж. 1. дъхам, вѐя: **dul se-verák** дъхаше севернякът 2. дъхам, надувам: ~ **do nástrojů** надувам дъхови инструменти

doutnák, -u м. фитил: **zapálit** ~ запала фитил **doutn|at, -ám** неск. тлѐя и прен.: **uhlí nehoří, jen ~á** въглищата не горят, само тлѐят; **~á v něm jiskra nenávisti** в него тлѐе искрата на омразата

doutník, -u м. пұра: **pouzdro na ~u** табакѐра за пұри

doutníkov|ý, -á, -é който се отнася до пұра: **~ý tvar** форма на пұра

doužívat [do-u-], **-ám** св. 1. (co) престана да взимам (лекарство), довърша вземане (на лекарство) 2. (čeho) използвам (нещо) докрай, изцяло

dováď|ět I, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. палувам, лудувам, бесувам; не мирувам; правя лудории: **děti ~ěly se psem po dvoře** децата палуваха с кучето из двора

dováď|ět II, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (koho kam) завеждам, отвеждам, вѐдя (някого някъде):   училище 2. (co k čemu) довеждам (нещо към нещо, до нещо): **~et dílo do konce** довеждам работата до край

dovádivost, -i жс. палавост, игривост, закачливост

dovádiv|ý, -á, -é палав, игрив, немьрен, бѐен, закачлив: **~é děti** палави деца; **~é hřibě** игриво, бѐйно жребчѐ; **~ý smích** закачлив смѐх

dováľ|it, -ím св. престана да воювам: **je ~eno, nastal mír** войната, битката свърши, настѐпи мьр

dovall|it, -ím св. (co kam) дотърколя, домѐкна (нещо до някъде)

dovall|it se, -ím se св. дотърколя се, домѐкна се

dovař|it, -ím св. 1. (co) доварѐ, досварѐ (нещо): **~it maso** досварѐ месѐ 2. (co) догѐтвя (нещо), довърша гѐтвене (на нещо): **~it večeri** довърша гѐтвенето на вечерѐ 3. престана да гѐтвя 4. (co) сварѐ, сгѐтвя допълнително (нещо)

dovař|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (co) доварѐвам, доуварѐвам (нещо) 2. (co) довършвам гѐтвене (на нещо), сгѐтвям (нещо) 3. преставам да гѐтвя 4. (co) сварѐвам, сгѐтвям допълнително (нещо)

dovaž|ek, -ku м. прибавка, добавка (за нагласяване на тегло)

dováž|et I, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. (koho co, kam) 1. закарвам (някого, нещо някъде): **~et hosty na nádraží** закарвам гѐсти на гѐрата 2. докарвам (при себе си)

dováž|et II, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. (co) внасям (стоки от чужбина), импортирам (стоки)

dováž|it, -ím св. 1. престана да мѐря, да тѐгля; свърша мѐрене, тѐглене 2. (co) измѐря, премѐря, претѐгля (нещо): **~il mouku a zavřel krám** (той) измѐри брашното и затвори магазина 3. допълня до определѐно тегло

dovážk|a, -u жс. докарване, доставка (с превоз): **cena i s ~ou do domu** цената включва и транспорт по домовете

dovaž|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) 1. преставам, спѐрам да мѐря, да тѐгля 2. (co) измѐрвам, премѐрвам, претѐглям (нещо) 3. допълвам до определѐно тегло

do|vědět se, doz|vědět se, -vím se, 3. мн. -vědí se св. (co; o čem; co o kom, o čem) узнаѐ, наѐча (нещо; за нещо; нещо за някого, за нещо): **~věděl se výsledek zkoušky** (той) узна резултата от изпита; **~věděl se o tom z novin** (той) наѐчи за това от вѐстниците; **~vědět se, že ...** наѐча, че ...

dovednost, -i жс. срѐчност, лѐвкост, похвѐтност, умѐние

dovedn|ý, -á, -é срѐчен, лѐвѐк, похвѐтен, способен: **~é ruce** срѐчни ръѐѐ

do|vést I, -vedu св. 1. (koho kam) заведа, отведа (някого някъде): **~vést ženu k lékaři** заведа

женà си на лèкар **2.** (*koho kam*) доведà (някого някъде): **~vést dítě domů** доведà детèто до вкъщи **3.** (*co k čemu*) доведà (нещо, до нещо): **~vést dílo ke konci** доведà работата до край; **~vést boj k vítězství** доведà борбата до победен край

do|vést II, -vedu нескв. обикн. с инф. мòга, в състояние сьм, съумявам, успявам (да правя нещо): **~vede pracovat** тòй/тя умее да работи; **~vede to udělat** тòй/тя умее да го направи; **~vede (mluvit) česky** тòй/тя говори чешки; **ta to s dětmi ~vede** тя има подход към децата; **taková věc ~vede pozlobit** такòва нещо мòже да те ядòса

dově|t|ek, -ku м. прибàвка, добàвка (писмена); послепис: **~ek k závěti** юрид. приложèние към завещàние

do|vézt I, -vezu нескв. **1.** (*koho, co kam*) закарàм, откарàм (някого, нещо някъде): **~vezli nás autem** закарàха ни с кола **2.** (*koho, co kam*) докарàм (някого, нещо някъде): **~vezli zboží** докарàха стòка

do|vézt II, -vezu св. (*co*) внесà (стоки от чужбина), импортìрам (стоки)

dovíd|at se, dozvíd|at se, -ám se нескв. (*co; o čem; co o kòt, o čem*) узнавам, научàвам (нещо; за нещо; нещо за някого, за нещо)

dovi|nout, -nu св. **1.** (*co*) донамотàя, донавиà (конец, кълбо и под.) **2.** престàна, спрà да мотàя, да навивам **3.** (*co*) довиà (венец)

dovír|at, -ám нескв. (*co*) затвàрям плътнò, до-затвàрям (нещо)

dovír|at se, -ám se нескв. затвàрям се плътнò; прилягам: **dveře se docela ne~ají** вратàта не приляга напълнò, не сè затвàря плътнò

do|vléci, разг. do|vléct, -vleču/книж. -vleku; do|vléknout, -vléknu; разг. do|vlíknout, -vlíknу св. (*koho, co*) домъкна, довлекà, дотътря, дотътрùзя (някого, нещо): **~vléci, ~vléct, ~vléknout zraněného k obydlí** довлекà ранен до жилище

do|vléci se, разг. do|vléct se, -vleču se, do- vléknout se, разг. dovlíknout se, -nu se св. (*kam*) експр. домъкна се, довлекà се, дотътря се, дотътрùзя се (до някъде)

dovlék|at, разг. dovlík|at, -ám нескв. (*koho, co*) довлëквам, довлëчам, дотътрям, дотътрùзвам (някого, нещо)

dovlék|at se, разг. dovlík|at se, -ám se нескв. (*kam*) експр. довлëквам се, довлëчам се, дотътрям се, дотътрùзвам се (някъде)

dovlëknout se, dovlíknout se вж. **dovléci se**

dovnitř I нар. навътре, вътре (за посока): **dveře se otvírají ~** вратàта се отвàря навътре; **dívat se ~** глèдам навътре, вътре; **pojd'te ~!** влèзте!

dovnitř II предлог с род. вътре, навътре в, във вътрешността на: **vniknout ~ města** проникна, вляза (навътре) в града, проникна във вътрешността на града

dovolán|í, -í ср. **1.** юрид. апелìране, касациòнна жалба **2.** срещане, намиране на òтклик: **nikde pomoci ani ~í** òтникъдè нì помòщ, нì òтклик

dovol|at se, -ám se св. **1.** (*koho, čeho*) успèя да повикам, да извикам (някого, нещо); викам, докàто ме чùят: **nemohu se ho (telefonicky) ~at** не мòга да се свържа с нèго (по телефòна); **~at se pomoci** успèя да извикам (на) помòщ; след дълги усìлия полùча помòщ; **nakonec se ~al** накрая го чùха **2.** (*čeho*) постìгна, полùча, издèйствам (си) (нещо): **~at se spravedlnosti** постìгна справедливост, каузата ми спечèли **3.** (*koho, čeho*) рядко книж. позова се (на някого, на нещо)

dovoláv|at se, -ám se нескв. **1.** (*čeho*) постìгам, получàвам, издèйствам (си) (нещо): **~at se svých práv** дèйствам, за да полùча правàта си; търся си правàта **2.** (*koho, čeho*) книж. позовавам се (на някого, на нещо): **~at se starých pamětníků** позовавам се на съвременици, на свидетели на събитията

dovolen|á, -é ж. òтпуск: **placená ~á** платен(а) òтпуск(а); **neplacená ~á** неплатен(а) òтпуск(а); **mateřská ~á** òтпуск(а) по майчинство; **zdravotní ~á** òтпуск(а) по бòлест; **mít ~ou** ймам òтпуск(а), в òтпуск(а) сьм; **vybrat si celou ~ou** изпòлзвам цялата (си) òтпуска; взема си цялата òтпуска; **být na ~é** в òтпуск(а) сьм; **jet na ~ou na hory, k moři** заминавам в òтпуск(а), на почивка на планина, на морè; **strávit ~ou u moře** прекàрам òтпуск(а) на морè

dovolen|í, -í св. позволèние, разрешèние: **dělat něco bez ~í** правя нèщо без разрешèние; **s ~ím!** позволèте! разрешèте! с вàше позволèние

dovolenk|a, -y ж. воен. разписан билèt за òтпуск(а)

dovolen|ý позволен, разрешен, допустим: **~á rychlost** позволена скòрост; **~é napětí** допустимо напрежèние

dovol|it, -ím св. **1.** (*kòmu co; с инф.; с aby*) позволя, разрешà (на някого нещо; да направи нещо), дàm съгласие (на някого за нещо): **~te mi otázku** позволèте ми (да задàм, да òт-

правя) един въпрос; **~te, abych se představil** позволете, разрешете да (ви) се представя; **~te!** позволете! извинете! **no ~!** разг. експр. ама моля ти се! откъдѣ накѣдѣ! каквѣ си мислиш! (за възмущение) **2.** (кого) пусна (някого): **~ili ho z práce** освободиха го от работа, разрешиха му да си отиде от работа **dovoljit se, -ím se** св. (z čeho; (u) koho) поискам разрешѣние, позволѣние (за неѣо от някого): **~il se z práce** разг. тѣй поиска разрешѣние да излѣзе от работа **~it se rodičů** полѣча разрешѣние от родителите си **dovoljit si, -ím si** св. (с инф.; со) позволя си (да направя неѣо; неѣо), осмеля се (да направя неѣо): **nemohu si ~it takový přepych** не мѣга да си позволя такѣв лѣкс; **on si myslí, že si smí všechno ~it** тѣй мисли, че всѣчко му е позволѣно; **~il si na babičku** тѣй си позволи да се държи невѣзпитано с бѣба си **dovoljovat, -uji/разг. -uju** нескв. **1.** (кѣму со; с инф.; с абу) позволявам, разрешавам (на някого неѣо; да направя неѣо): давам съгласие (на някого за неѣо) **2.** (кого) пѣскам (някого), давам разрешѣние, позволявам (на някого) да се отлѣчи (с определѣна цел) **dovoljovat se, -uji se/разг. -uju se** нескв. (кого, и кого) ѣскам разрешѣние, позволѣние (от някого): **~ovat se rodičů na výlet** ѣскам разрешѣние от родителите си да отидѣ на ѣзлет, на екскѣрзия **dovoljovat si, -uji si/разг. -uju si** нескв. (с инф.; со) позволявам си (да направя неѣо; неѣо), осмелявам се (да направя неѣо): **~ovat si všechno (na někoho)** отнѣсям се грѣбо (с някого), позволявам си всѣчко (по отнѣшенѣе на някого); **co si to ~ujete?** как! каквѣ си позволявате? **~uji si oznámit, že ...** позволявам си да ви уведѣмѣ, че ... **dovoz I, -u** м. прѣвоз, докарване с прѣвозно срдѣство: **v ceně je započítán i ~** в ценѣта е вклѣчен и прѣвозѣт **dovoz II, -u** м. внос, внѣсяне, импѣрт: **~ surovin** внос на суровинѣ; **zboží z ~u** вносни стѣки; **clo z ~u** мѣтѣ за внос; вносно мѣтѣ; **převaha ~u nad vývozem** вносѣт надвишава ѣзноса **dovozce, -e** м. вносител, импѣртѣр **dovozní I, -ého** ср. такса за прѣвоз **dovozní II, -ého** ср. вносно мѣтѣ, мѣтѣ за внос **dovozní, -í, -í** вносен; кѣйтѣ се отнѣся до внос, до импѣрт: **~í povolení** разрешѣтелно за внѣсяне, за внос (на стоки) **dovrchu** нар. **1.** нагѣре: **cesta jde ~** пѣтят се из-

качва нагѣре **2.** догѣре: **auta ~ naložená** натовѣрени догѣре коли **dovršit, -ím** св. **1.** довърша, завѣрша; доведѣ докраѣй: **~it vzdělání** довърша образовѣниѣто ѣи **~it do práce** довърша чѣшѣта на трѣпѣниѣто **2.** навѣрша: **~it dvacátý rok** навѣрша двѣйсет, двѣдѣсет годѣни **dovršit se, -ím se** св. завѣрша се, довърша се; **~it do práce** довърша днѣтѣ му свѣршихѣ, дойдѣ краѣт на днѣтѣ му **dovršovat, -uji/разг. -uju** нескв. **1.** довършвам, завѣршвам; довѣждам до краѣй: **~ovat dílo** довършвам, завѣршвам работа **2.** навѣршвам (годѣни, вѣзраст) **dovršovat se, -uji se/разг. -uju se** нескв. завѣршвам се, довършвам се, изпѣлвам се **dozřít, -vřu** св. затвѣря плѣтно: **dveře nejdou ~vřít** вратѣта не мѣже да се затвѣри плѣтно **dozřít se, -vřu se** св. затвѣря се плѣтно: **dveře se ne~vřely** вратѣта не сѣ затвѣри плѣтно **dovtípit se, -ím se** св. сѣтѣ се, досѣтѣ се; отгѣтна; проумѣя, схвѣна, разбѣра: **~il se snadno, oč jde** (тѣй) лѣсно разбѣра за каквѣ стѣва дѣма **dovykládat, -ám** св. **1.** (со) доразкажа (неѣо); разкажа, излѣжа докраѣй (неѣо): **~at učební látku** довърша изложѣние на учѣбен материѣл **2.** престѣна, спрѣ да излѣгам, да говорѣя; спрѣ изложѣниѣто си **dovyprávět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** св. **1.** (со) доразкажа (неѣо); разкажа докраѣй (неѣо) **2.** престѣна да разказвам, приклѣча разказване **dózla, -y** ж. кутѣйка, сандѣче: **~a na máslo** сѣд за мѣслѣ **dozadu** нар. назад (за посока): **ohlédnout se ~** обѣрна се назад **dozajista** част. **1.** непременно, сигурно, навѣрно **2.** разбѣра се **dozdívka, -y** ж. стрѣит. **1.** довършване на зѣданѣ **2.** доиззѣдано мѣсто **dozle, -e** ж. дѣза **dozimetr, -u** м. техн. дозимѣтр **dozírát, -ám** нескв. (на кого) надзѣравам, наглѣждам, наблюдавам (някого): **~at na žáky** надзѣравам учѣницѣте **doznání, -í** ср. юрид. признѣние **doznat, -ám** св. **1.** (со) признѣя (неѣо): **~at svůj omyl** признѣя грѣшката си; **~at podle pravdy** кажа си ѣстинѣта **2.** (čeho) книж. дочѣкам, доживѣя (неѣо): **~at nevděku** дочѣкам неблагѣдарност; **~at změnu** прѣтѣрпѣя ѣзменѣния

dozn|at se, -ám se св. (*k četu*) призна (си) (*нещо*): **~al se k svému činu** той призна постъпката си, призна си какво е извършил
doznáv|at, -ám неск. (*co*) признавам (*нещо*)
doznáv|at se, -ám se неск. (*k četu*) признавам (си) (*нещо*)
dozn|ít, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. престана, спра да звуча; отзвуча, замлъкна, затихна, заглъхна: **kroky ~ěly v dálce** крачките, стъпките заглъхнаха в далечината
doznív|at, -ám неск. преставам, спирам да звуча; отзвучавам, замлъквам, затихвам, заглъхвам
dozor, -u м. (*nad kým, nad čím; na koho, na co*) надзор, надзираване, наглеждане, наблюдение (*на някого, над някого, на нещо над нещо*): **policejní ~** полицейски надзор, контрол; **být pod lékařským ~em** под лекарски надзор съм, под лекарско наблюдение съм; **nechat děti bez ~u** остава деца без контрол
dozorč|e, -e м. надзирател; контролёр; *остар.* инспектор: **vězeňský ~e** тъмничен надзирател; **školní ~e** *остар.* училищен инспектор
dozorč|í I, -í, -í надзирателски, контролен, воен. дежурен: **~í orgán** контролен орган; **~í důstojník** воен. дежурен офицер
dozorč|í II, -ího м. надзирател; дежурен: **~í roty** воен. дежурен по рота
dozorkyn|ě, -ě ж. надзирателка; контролёрка; *остар.* инспекторка
doz|ovat, -uji/разг. -uju неск. мед. фарм. дозирам
dozpěv, -u м. муз. лит. финал, епилог
dozrál|ý, -á, -é 1. зрял, узрял (*за растения, плодове и под.*) 2. зрял, възмъжал, отраснал (*за човек*)
do|zrát, -zrají/разг. -zraju св. (–; *k četu*) узрѣя, дозрѣя, доузрѣя, втасам (*за растения, храни и под.*); възмъжѣя, отрасна (*за човек*); назрѣя (*за нещо*): **ovoce ~zrálo** плодовете доузрѣяха; **víno ~zrálo** виното втаса; **sýr ~zrál** сиренето узрѣя; **~zrál v muže** (той) израсна и стана мъж, възмъжѣя; **rozhodnutí ~zrálo** решението назрѣя; **~zrát k úkolům** узрѣя за задачите; **čas ještě ne~zrál** времето още не е дошло
dozráv|at, -ám неск. узрявам, дозрявам, доузрявам, втасвам; възмъжавам, отраставам; назрявам
dozvědět se, dozvídat se вж. **dovědět se, dovídat se**
dozvon|it se, -ím se св. (*kam; koho - род.; na koho*) успѣя да позвъня, звѣня (*някъде; на*

някого), докато полѹча отклик: **~it se na sousedy** звѣня на съседѣ, докато ми отвѣрят; **nemohu se ~it do bytu** звѣня на вратата, но никой не ми отвѣря; **je těžké ~it se na něho (telefonicky)** трѣдно е да се свѣржеш с нѣго (по телефона)

dozvuk, -u м. 1. отзвучаване (*за звук*) 2. обикн. мн. **dozvuk|y, -ů** (*čeho*) ехо, отзвук, отглас (*на нещо, от нещо*): **~y událostí** отгласи от събития

dožád|at se, -ám se св. (*čeho, koho; čeho na kom*) измѡля, изпрѡся, издѣйствам (си) (*нещо от някого*); домѡгна се (*до някого, до нещо*):

na úřadech se ničeho ne~al той нищо не успѣ да издѣйства, да постигне в учреждѣнията

dožad|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (*čeho, koho; čeho na kom*) измѡлвам, изпрѡсвам, изисквам (*нещо от някого*); домѡгвам се (*до някого, до нещо*); настоявам (*за нещо пред някого*): **~ovat se zvýšení platu** настоявам за повишаване на заплатата; **~ovat se pozornosti** изисквам вниманѣе, внимателно отношѣние

důž|e, -ete/-e м. (мн. **-ové, -ů** м., **-ata, -at** ср.) истор. дѡж

důžec|í, -í, -í който се отнася до дѡж: **~í palác** дворѣц на дѡжи

dožínkov|ý, -á, -é 1. който се отнася до завършване на жѣтва 2. който се отнася до празник при завършване на жѣтва: **~á slavnost** тържѣство при завършване на жѣтва
doží|nky, -nek ж. само мн. празник при завършване на жѣтва

dožír|at, -ám неск. (*koho*) разг. пейѡр. ядѡсвам, вбесявам (*някого*); досаждам (*на някого*)

dožír|at se, -ám se неск. разг. пейѡр. ядѡсвам се, вбесявам се, излизам от кожата си

dožit|í, -í ср. обикн. в съчет. **pojištění na ~í** застрахѡвка живѡт

do|žít I, -žiji/разг. -žiju св. 1. (*co*) доизживѣя (*нещо*): **zbytek života ~žil ve vyhnanství** остатѣка от живѡта си той доизживѣя, прекѡра в изгнание, на затѡчение 2. престана да живѣя; умрѣа; свѣрша живѡта си: **~žila svůj bídný život** тя завѣрши свѡето жалко съществѡвание; свѣрши клѣтият ѣ живѡт

dožít II вж. **dožnout**

do|žít se, -žiji se/разг. -žiju se св. 1. (*čeho*) доживѣя (*до нещо*): **~žil se úctyhodného věku** той доживѣ до преклѡнна вѣзраст; **nemocný (se) ne~žije rána** болният нѣма да доживѣе до сутринтѡ 2. (*čeho*) *експр.* дочѡкам, доживѣя (*нещо*): **čeho jsem se to ~žil!** (до) каквѡ

drás[at, -ám *несв.* **1.** (*со*) *раздирам, дерà, раз-
кѣсам, кѣсам (нещо): ~at si kůži* дерà си,
раздирам си кожата **2.** (*koho, со*) *експр.* тер-
зàя, измѣчвам (*някого, нещо*): ~at srdce ně-
komu разкѣсвам сърцето на някого; **být ~án**
žárlivostí терзàя се, разкѣсвам се от ревност
drásavý, -á, -é **1.** *раздиращ: ~ý kašel* раздираща

drásav|ý, -á, -é 1. раздзірашч: ~ý **kašel** раздзірашча

кашлица **2.** *експр.* сърцераздиращ: ~ý **stesk** сърцераздираща мѣка, тъга
draseln|ý, -á, -é *хим.* калиев: ~ý **louh** поташ;
 калиев карбонат; каустик; **uhličitan** ~ý ка-
 лиев карбонат, калиев хидрат
draslík, -u *м. хим.* калий (K)
drasl|o, -a *ср. хим.* поташ; калиев карбонат:
žiravé ~o калиев хидрат; каустик
drastick|ý [-ty-], -á, -é драстичен, остър, силен,
 суров, груб, жесток: ~ý **výraz** груба дума;
 ~á **opatření** драстични мерки; ~ý **lék** силно
 лекарство

drát I, -u *м. 1.* жица, тел: **ostnatý** ~ бодлива
 тел; **být za ostnatým ~em** зад телена мрежа,
 в концлагер съм; **elektrický, telefonní** ~ елек-
 трическа, телефонна жица; **rozhlas po ~ě**
техн. радиоточка; **mít někoho na ~ě** *разг.* го-

афтер он оскан с яов

експр. глѣдам като телѣ желѣзница **2.** спица:
 ~ **jízdního kola** велосипѣдна спица **3.** кѣка,
 игла за плѣтене: **pletací ~y** игли, шийшове за
 плѣтене

drát II, deru *несв. 1.* (co) дера, раздирам, късам
 (нещо): ~ **do krve** раздирам до кръв; **děti**
derou boty децата късат обувки (от носене)
2. (co z/s koho, z/s čeho; co) съдирам, смѣк-
 вам, скѣбя (нещо от някого, от нещо): ~
někomu oděv z/s těla смѣквам дрѣхите от
 някого; ~ **peří** скѣбя перушина (отделям пух
 от пера) ♦ ~ **někomu kůži** скѣбям
 кожата от гърба на някого; ограбвам безмил-
 остно, безжалостно

drát se, deru se *несв. 1.* (kam; kudy) *експр.* про-
 вирам се, пробивам си път (някъде), напирам
 (за някъде): ~ **se kupředu, do popředí** про-
 вирам се, пробивам си път напред; ~ **se k**
moci *прен.* пробивам си път към властта,
 стремя се към власт; **slzy se jí draly z očí**
прен. сълзи напиреха в очите ѝ; **slova se mu**
derou na jazyk *прен.* думите са на езика му
2. (oč, o co, o koho) *експр.* бия се (за нещо,
 за някого); разграбвам (нещо): **drali se o**
noviny биѣха се за вѣстници, разграбвах
 вѣстниците

ажж ,сггг .1 млк Je|tál

~ku, na ~kách върви като по мѣд и мѣсло,
 като по плѣн **2.** *само мн.* **drátk|y, -ků** тел за
 чистене на паркѣт

dráteník, -a *м. остар.* телджия
drátěnk|a, -y *ж. 1.* пружина (на креват) **2.** тел
 (за миене на съдове) **3.** телен гвоздей
drátěn|ý, -á, -é телен: ~ý **plot** телена ограда;

жр ~ а тѣл

~ý **zátaras** *воен.* телена бариѣра; преграж-
 дане, заграждѣние с тел; ~á **košile** *устор.*
 ризница

drátk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (-; со)* чистя
 (паркет) с тел

drát|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* оплитам,
 стѣгам глинени и порцеланови съдове с тел
dravč|í, -í, -í хищнически; който се отнася до
 хищник: ~í **spáry** нокти на хищник; ~í **mládě**
 малко на хищник; ~í **povaha** *прен.* хищни-
 чески, насилнически характер

drav|ec, -ce *м. 1.* хищник; хищно животно, хи-
 щен звър **2.** граблива птица **3.** *прен.* хищник;
 суров, безоглѣден човѣк

dravě *нар.* **1.** хищнически; грабливо; като хищ-
 ник **2.** безоглѣдно: ~ **postupovat** напредвам,
 вървя напред безоглѣдно **3.** буйно, стремително,
 неудържимо: ~ **se vrhnout kupředu**

хвърля се стремително, неудържимо напред
drav|ý, -á, -é 1. хищен, граблив: ~é **ryby** хищни
 риби; ~í **ptáci** грабливи птици **2.** безоглѣден,
 безскрупулен, користен: ~ý **podnikatel** без-
 оглѣден предприемач **3.** буйен, стремителен,
 неудържим: ~ý **proud** буйно течѣние; ~é **živly**
 унищожителни стихии; ~ý **hlad** жесток глад

дрѣхѣта

mi ~ **zaplatíš!** скѣпо ще ми платиш!

draž, draže *вж. draho*

dražb|a, -y *ж.* публичен търг, публична раз-
 продажба; аукцион: **prodat věci v ~ě** продам
 вещи на (публичен) търг

draždidl|o, -a *ср.* дразнѣщо, възбудително сред-
 ство; дразнител

dražd|it, -ím *несв. 1.* (koho, co) дразня, раз-
 дразвам, възбуждам (някого, нещо): **kouř ~í**
oči димът дразни очите; ~it **chut'** възбуждам
 апетит; ~it **zvědavost** *прен.* раздразвам любо-
 питство **2.** (koho; koho čím) дразня, преди-
 звиквам (някого; някого с нещо): ~it **psa**
 дразня куче; ~it **společnost svým chováním**
 дразня, предизвиквам обществото с поведѣ-
 нието си

draždiv|ý, -á, -é 1. възбуждащ, раздразващ, пре-
 дизвикателен, възбудителен: ~ý **pokrm** пи-
 кантно ястие **2.** раздразнителен, възбудим:

а дж

ostala se ~ou тя стана раздразнителна

dražé *нескл. ср.* дражѣ: **čokoládové** ~ шоко-
 ладово дражѣ

dražebn|í, -í, -í аукционен; който се отнася до
 (публичен) търг, до публична разпродажба:
 ~í **siň** аукционна зала

draž|it, -ím *несв.* продавам, купувам на (пуб-
 личен) търг

drážk|a, -y ж. техн. канал, рязка, жлеб, фалц, нит: **klínová ~a** клинов канал; **mazací ~a** мазилен, маслоразпределителен канал; **upínací ~a** канал за затягане; **~a pro písní kroužek** канал за бутален пръстен

drb, -u м. разг. клюка, сплетня, клеветя; злословие: **babské ~y** жѐнски клюки; **poslouchat ~y sousedů** слўшам махлѐнски клюки

drb|at, -u/-ám нескв. 1. (со) трія, търкам (нещо): **~at podlahu kartáčem** търкам пода с четка 2. (со) чѐша (нещо): **~at si hlavu** чѐша си главата 3. (о кот, о џет; кохо) разг. експр. одўмвам (някого); сплѐтничка, клюкарствам (за някого, по адрес на някого; за нещо): **~at o přibuzných** одўмвам роднини

drb|at se, -u se/-ám se нескв. 1. трія се, търкам се: **~at se kartáčem** трія се, търкам се с четка 2. чѐша се, почѐсвам се: **~at se ve vlasech** чѐша по главата

drbn|a, -y ж. разг. експр. сплѐтница, клюкарка: **pavlačová ~a** махлѐнска клюкарка

drc|at, -ám нескв. разг. 1. (кохо; до кохо, до џeho) тикам, бўтам, блѐскам, тлѐскам (някого, нещо): **ne~ej do mně!** не мѐ бўтай! не мѐ блѐскай! 2. дрўсам се: **vůz ~al po cestě** колата се дрўсаше по пѣтя

drc|nout, -nu св. разг. (кохо; до кохо, до џeho) тикна, бўтна, блѐсна, тлѐсна (някого, нещо): **~nout loktem (do někoho)** блѐсна с лакът (някого); **~nout se do čela** ударя си челото

drdol, -u м. кок (прическа)

drenáž, -e ж. техн. мед. дренаж, дренаране: **důlní ~** дренаране на рўдник; **~ rány** дренаж на рана

drenážn|í, -í, -í техн. дренажен, отводнителен: **~í kanál** отводнителен канал

dres, -u м. спорт. спўртно облеклў, спўртен екїп: **lyžařský ~** скиўрски екїп

drezín|a, -y ж. ж.п. дрезина

drezír|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кохо) разг. дресїрам (животни)

drezura [-zu/-zů-], -y ж. дресўра, дресирўвка (на животни)

drh|nout, -nu нескв. 1. (со) трія, търкам, разтрївам (нещо): **~nout tělo sněhem** търкам, разтрївам тѣло със сняг 2. (со) мїя, измївам, изтърквам с четка (нещо): **~nout podlahu**

oř; -) трія се (о нещо, в нещо): **dveře ~nou o podlahu** вратата се трїе о пода; **stroj ~ne** машината не върви глადко

driblink, **dribling**, -u м. спорт. дриблїране **dribl|ovat**, -uji/разг. -uju нескв. спорт. дриблїрам; водя тўпка

dril, -u м. сурўво възпитанїе, сурўво воѐнно обучѐние; дресирўвка

drk|at, -ám нескв. експр. 1. (кохо; до кохо, до џeho) тикам, бўтам, блѐскам, тлѐскам (някого, нещо): **~at loktem (do někoho)** блѐскам някого с лакът 2. тракам, трополя: **po cestě ~al vůz** по пѣтя трополѐше карўца; **zuby mu ~ají strachem** зѣбите му тракат от страх

drkot|at, -ám нескв. 1. и **drkot|at se** тракам, трополя, трўпам, дрўскам се, тресѐ се, трепѐря: **vozík (se) ~al po kamenité cestě** карўчката трополѐше по каменїстия пѣт; **brada mu ~ala strachem** брадїчката му трепѐреше от страх; **zuby mu ~aly zimou** зѣбите му тракаха от стўд; **~al se zimou** тўй трепѐреше от стўд 2. дрўнча, звѣнкам, звѣнтя (за стѣкло, чиния и под.)

drmol|it, -ím нескв. експр. брѣщолѐвя, бѣбря, ддрѣщолѐви, каквўто му/ї доїде на ўм

drn|at, -ám нескв. разг. експр. 1. дрўнча, тракам: **okna vlaku ~ala** прозорците на влака дрўнчаха 2. и **drncat (se)** дрўсам се, тресѐ се, трѣскам се

drnč|et, -ím нескв. дрўнча: **tramvaje ~ely** трамваїте дрўнчаха; **telefon ~í od rána do večera** телефонът дрўнчи от сўтрин до вѣчер

drnčiv|ý, -á, -é дрўнчащ

drnk|at, -ám нескв. (на со; со; џїт) разг. дрўнкам, брўнкам (на нещо); звѣнтя, тракам (с нещо): **~at na kytaru** дрўнкам на кїтара; **~at na klavír, na piano** пейор. дрўнкам на пиано; **~at klíči** тракам с ключове

drnov|ý, -á, -é чїмов; кўйто се отнѐся до чїм, до трѐвна покрївка

drob, -u, обикн. мн. **drob|y**, -ů м. дреболии, вѣтрешности, карантїя

drobeč|ek I, -ku м. умал. трохѐ, трошїца, трохїчка, трошїчка: **chlebové ~ky** трохїчки, трошїчки хлѣб

drobeč|ek II, -ka м. гальов. мѐлко детѐнце; дребосѣче, фарфалѐче

droblek, -ku м. 1. трохѐ: **sesbírejí všechny ~ky!** съберї всїчки трохї! 2. трохѐ, мѣничко, мѐлко: **nemít ani ~ek mléka** нѣмам нїто капчица млѣко

droben|í, -í ср. 1. събир. трїеница, траханѐ (трохї от тестў за супа) 2. дробѐне, рўнѐне

drobenk|a, -y ж. събир. 1. смѐс от брашнў, захар и мазинѐ за печивѐ 2. трїеница, траханѐ (трохї от тестў за сўпа)

drobet I нар. разг. мѣничко, мѣлко: **můžeme si ~ porozprávět** мѣжем мѣлко да си попривѣдаме

drob|et II, -tu м. 1. троха, трошица, щипка: **~ty vánočky, mazance** трохи от козунак 2. кѣсче; мѣлко количество; мѣничко (за количество): **~málo**

uznání тѣй/тѣ нѣма кѣпчица признѣтелност

drob|it, -ím нескв. 1. (со) трошѣ, натрошѣвам, дрѣбѣ, рѣня (нещо): **~it chléb** трошѣ, рѣня хлѣб 2. (со) раздрѣбѣвам, раздѣлям (нещо): **~it pozemky** раздрѣбѣвам позѣмлени плѣщи

drob|it se, -ím se нескв. 1. трошѣ се, натрошѣвам се, дрѣбѣ се, рѣня се: **chléb se při krájení ~í** хлѣбѣт се троши при рѣзане 2. раздрѣбѣвам се, раздѣлям се: **rody se ~ily na větší rodiny** рѣдовѣте се раздрѣбѣваха на (пѣ-)голѣми сѣмѣйства

drobiv|ý, -á, -é трошлив, ронлив, чуплив

drobn|é, -ých м. само мн. дрѣбни (парѣ): **ne-máte ~é?** нѣмате ли дрѣбни?

drobnohled, -u м. микроскоп

drobnohledn|ý, -á, -é микроскопически, микроскопичен

drobnokresb|a, drobnomalb|a, -y жс. худ. миниатюра

drobnokvět|ý, -á, -é бот. дрѣбноцвѣтен; кѣйто е с дрѣбни цвѣтовѣ

drobnolist|ý, -á, -é бот. дрѣбнолистен

drobnomalba вжс. **drobnokresba**

drobnost, -i жс. 1. дрѣболия; нѣщо дрѣбно; дрѣб-на работа: **skleník plný různých ~í** витрина (на бюфѣт), пѣлна с рѣзни дрѣбни предмѣти, с рѣзни джунджурѣи 2. незначителна големина, незначителен размѣр: **přílišná ~ posta-vu** твѣрде дрѣбен рѣст

drobn|ý, -á, -é 1. дрѣбен, сѣтен, мѣлѣк: **~é (pe-níze)** дрѣбни (парѣ); **~ý déšť** сѣтен дѣжд; **~é děti** дрѣбни, мѣлки, неврѣстни децѣ; **~ý prodej** търг. продажба на дрѣбно 2. мѣлѣк, дрѣбен, незначителен: **~é starosti** незначителни грижи, бѣли кахѣри; **~é vlastnictví** дрѣбна сѣбственост; **~ý rolník** малоимѣтен сѣлянин; **~ý živnostník** дрѣбен занаятчѣя

drobotin|a, -y жс. събир. дрѣбосѣк, сѣтнѣж (за децѣ, птици и под.): **školní ~a** децѣ от дѣлните класовѣ

droboučk|ý, drobounk|ý, -á, -é умал. експр. дрѣбничѣк, сѣтничѣк, мѣничѣк: **~é dítě** мѣничко детѣнце; дрѣбосѣк

droby вжс. **drob**

drog|a, -y жс. 1. наркотѣк 2. мед. фарм. дрѣга

drogeri|e [-ge/-gé-], -e жс. дрогѣрия

drogist|a, -y м. дрогѣрист

drogistic|ký [-ty-], -á, -é кѣйто се отнѣся до дрогѣрия: **~é zboží** стѣки, продавани в дрогѣрия

drol|it, -ím нескв. рѣня, трошѣ, стрѣвам: **~it kámen** трошѣ кѣмѣк; **~it zrní z klasu** рѣня зѣрна от клѣс; **~it v prstech klasy** стрѣвам класовѣ с прѣсти

drol|it se, -ím se нескв. рѣня се: **zed'se ~í** стѣнатѣ се рѣни

dromedár, -a м. зоол. едногѣрба камѣла (Camelus dromedarius)

drop, -a м. зоол. дрѣпла (Otis)

drops, -u м. събир. дрѣпс-бонбѣни

drozd, -a м. зоол. дрозд (Turdus)

drožd|í, -í ср. мая, квас, дрѣжди

drožk|a, -y жс. кабриолѣт, мѣлѣк файтѣн, остар. дрѣжка

drožkář, -e м. файтонджѣя, кабриолѣтаджѣя **drožkářsk|ý, -á, -é** файтонджѣйски: **~ý kůň** файтонджѣйски кон

drsn|ět, по-рядко drsnat|ět, -ím, 3. мн. -ěji/-í нескв. загрубѣвам, грапавѣя; стѣвам грѣб, грѣпав (за кожа); стѣвам грѣб, дрѣзгав (за глас): **kůže na rukou ~í** кѣжѣта на рѣцѣте за-грубѣва, стѣва грѣба, грапавѣя

drsn|ý, -á, -é 1. грѣб, грѣпав, неравен: **~á kůže** грѣба, грапавѣя кѣжа; **~ý papír** грѣба, грапавѣя харѣтия 2. грѣб, дрѣзгав (за глас) 3. грѣб, сурѣв, жестѣк: **~é mravy** грѣби, сурѣви, жестѣки нрѣви 4. сурѣв (за климат)

dršťk|a, -y жс. 1. муцѣна, мѣрѣда (на животно) 2. нейор. мѣтра, муцѣна: **dát po dršťce, přes ~u** цапна по мѣтрѣта, по муцѣнатѣ; **otevřel na něho ~u** тѣй отвѣри еднѣ устѣ срещу нѣго; **zavři ~u!** ѣ си затвѣряй устѣта! ѣ си затвори устѣта!

dršťkov|á, -é жс. разг. шкембѣ-чорбѣ

dršťkov|ý, -á, -é кѣйто се отнѣся до шкембѣ: **~á polévka** шкембѣ-чорбѣ

dršťky, -těk жс. само мн. шкембѣ (за гѣтвѣне)

dr|ť, -tí/-tě жс. стѣргѣтѣни; натрошѣна, на-дрѣбѣна, стрѣта мѣса: **dřevěná ~ť** дѣрвѣсѣнна мѣса; **kamenná ~ť** натрошѣн кѣмѣк

drtič I, -e м. одуш. трошѣч, каменотрошѣч; работник, кѣйто троши

drtič II, -e м. неодуш. трошѣчка; дрѣбилна машина: **~ kamene** каменотрошѣчка; **~ konopí** конопѣчѣчка; **~ kostí** кокалотрошѣчка

drtin|a, -y, обикн. мн. drtijny, -n жс. стѣргѣтѣни (от дѣрво и под.)

drt|it, -ím нескв. 1. (со) чѣпя, трошѣ, разбѣвам, счѣквам, стрѣвам (нещо); мѣна (лен, коноп): **~it kámen** трошѣ кѣмѣк 2. (koho, co) громѣя,

разгромявам, съкрушявам, унищожавам (*някого, нещо*): **armáda ~ila nepřítel** армията громеше, разгромяваше врага

drtit se, -ím se *несв.* роня се, чупя се, руша се
drtiv|ý, -á, -é **1.** съкрушителен, съкрушаваш, смазващ, поразяващ, разгромяващ, унищожаващ: **~á síla** съкрушителна сила; **~á kritika** унищожителна критика **2.** решаващ, преобладаващ: **~á většina** решаващо, преобладаващо мнозинство

drůbež, -e *жс.* събир. домашни птици: **chov ~e** птицевъдство

drůbežár|n|a, -y *жс.* птицевъдърма

drůbežářsk|ý, -á, -é който се отнася до птицевъдство; птицевъден: **~a farma** птицевъдърма

drůbežářstv|í, -í *ср.* птицевъдство; изкупване, преработка и продажба на домашни птици

drůbež|í, -í, -í **1.** който се отнася до домашни птици; птички, пилешки: **~í paštika** пилешки пастет; **~í posada** клетка за угодяване на домашни птици **2.** птицевъден: **~í farma** птицевъдърма

drůbežník|e, -e *жс.* птицевъдка

drůbežnictv|í, -í *ср.* птицевъдство

drůbežník, -a *м.* птицевъд

drůbk|y, -ů *м. само мн.* дреболии и вътрешности на домашни птици

druh I, -a *м. одуш.* **1.** книж. другар, приятел **2.** мъж, който живее с жена в общо домакинство без сключен брак

druh II, -u *м. неодуш.* род, вид, тип, сорт, порода: **různé ~y potravin** разни видове храни; **nový ~ umělého vlákna** нов тип изкуствено влакно; **~ jablek** *бот.* сорт ябълки; **~ zvířat** *зоол.* животински вид; вид животни; **literární ~y** *лит.* литературни жанрове; **slovní ~y** *език.* части на речта

druhohol|ry, -r *жс. само мн. геол.* мезозойска ера; мезозой

druhohorn|í, -í, -í *геол.* мезозойски: **~í vrstvy** мезозойски пластове

druhorozen|ý, -á, -é втори (*по рождение*): **~ý syn** втори син

druhořad|ý, -á, -é **1.** второкачествен: **~é zboží** второкачествени стоки; стоки второ качество **2.** второстепенен: **~ý spisovatel** второстепенен писател

druhotn|ý, -á, -é **1.** вторичен, секундарен: **~ý význam slova** *език.* вторично значение на дума; **~é onemocnění** *мед.* съпътстващо, придружаващо заболяване **2.** второстепенен, второкачествен: **~ý materiál** второкачествен материал

druhov|ý, -á, -é видов, родов, сорт, жанров:

~ý znak родов, видов признак; **~é číslovky** *език.* видови и събирателни числителни

druh|ý, -á, -é *числ.* **1.** втори: **~ý díl slovníku** втори том на речник; **dne ~ého června** на втори юни; **je půl ~é** един и половина (часа) е; **Václav Druhý (II.)** Вацлав Втори; **za ~é** второ (*при изброяване*); **po ~é/podruhé** за втори път; **~ý pád** *език.* родителен падеж, генитив; **~ý stupeň** *език.* сравнителна степен; компаратив; **~á osoba** *език.* второ лице; **~ý hlas** *муз.* втори глас; **~é housle** *муз.* втора цигулка; **~á mocnina** *мат.* втора степен; квадрат; **~á odmocnina** *мат.* корен втори; корен квадратен; **~á kosmická rychlost** *техн.* втора космическа скорост; **~ý domov** втора родина

~ý druh *природа*; **zprávy z ~é ruky** сведения от втора ръка **2.** втори, второстепенен, второкачествен: **~ý místopředseda** втори заместник-председател; **~á třída (ve vlaku)** втора класа (във влак); **zboží ~é jakosti** стоки второ качество; **hotel ~ého řádu** второкласен хотел; **restaurace ~é cenové skupiny** ресторант втора категория **3.** втори, следващ, друг: **přišel až ~ý den** той дойде чак на другия, на следващия ден **4.** друг, отсрещен, противоположен: **přejít na ~ý chodník** премина на отсрещния тротоар; **začít z ~ého konce** започна от противоположния край; **když ho měl potkat, díval se na ~ou stranu** при среща той си обръщаше главата; **přejít na ~ou stranu** *перен.* мина в опозиция; **~é pohlaví** другият пол **5.** друг; още един такъв; друг такъв: **~ého takového nenajdeš** (друг) такъв няма да намериш; **druzí nepřišli** другите не дойдоха **6.** *в съчет. с* **jeden** един-друг: **dívali se jeden na ~ého** гледаха се един друг; **jedna krásnější než ~á** една от друга похубава; **křičí jeden přes ~ého** крещят един друг **7.** *в съчет. с* **jeden** един-друг: **osmnáct, (a) ~ý bez dvou za dvacet, za dvacet bez dvou** от един дол дренки са; хвани единия, ударй другия

družb|a I, -y *жс.* **1.** приятелство, дружба: **~a mezi národy** дружба между народите **2.** дружба и взаимопомощ (*между градове, институции*): **uzavřít ~u** сключва договор за дружба, приятелство и взаимопомощ

družb|a II, -y *м.* шафер

družebn|í, -í, -í побратимен: **~í město** побратимен град

družebn|ý, -á, -é другарски, общителен, за-
дружен: **Družebná neděle** *религ.* четвъртата
неделя през Велики пости

družic|e, -e ж. астр. спътник, сателит: **vypustit
umělou ~i** изстрелям изкуствен спътник

družičk|a, -y ж. шаферка: **jít za ~u** ставам
шаферка

družin|a, -y ж. 1. свита, кортеж: **královská ~a**
кралска свита 2. дружина, кръг, общество,
група: **spisovatelská ~a** писателски кръг 3. *учил.*
занималня: **chodí do ~y** ходи на занималня

družinářk|a, -y ж. 1. *по-рано* пионерска ръко-
водителка 2. *учил.* възпитателка в занималня

družít se, -ím se неск. 1. (*v co*) групирам се (*в
нещо*), събирам се (*в нещо*): **vlaštovky se ~ily
v hejna** лястовичките се събираха на ята 2. (*ke
komu, k čemu*) присъединявам се (*към някого,
към нещо*): **k tomu se ~ila ta okolnost, že ...**
към това се прибавяше обстоятелството,
че... 3. (*s kým*) дружа (*с някого*): **s nikým se
ne~il** той не дружеше с никого

družk|a, -y ж. 1. *книж.* другарка, приятелка
2. жена, която живее с мъж в общо дома-
кинство без сключен брак

družn|ý, -á, -é 1. приятелски, другарски, дру-
жески: **~á zábava** приятелски разговор 2. об-
щителен, дружелюбен: **je ~ý** той е общи-
телен, дружелюбен

družstevn|í, -í, -í кооперативен: **~í výroba** ко-
оперативно производство; **~í prádelna** обще-
ствена пералня; **~í rolníci** селяни-коопера-
тори; **~í byt** собствен апартамент (*в коопе-
рация*); **~í pole** ниви на кооперативно сто-
панство

družstevnic|e, -e ж. 1. кооператорка; членка на
кооперация 2. *остар.* кооператорка; членка
на ТКЗС

družstevnick|ý, -á, -é кооперативен, коопера-
торски: **~é hnutí** кооперативно движение

družstevnictv|í, -í, -í *ср.* кооперативно движение;
кооперативизъм

družstevník, -a м. 1. кооператор; член на ко-
операция 2. *остар.* кооператор; член на
ТКЗС

družstv|o, -a ср. 1. кооперация, кооператив: **by-
tové ~o** жилищна кооперация; кооперативно
стройтелно обединение; **výrobní ~o** трудо-
производителна кооперация (ТПК); **spotřeb-
ní ~o** потребителна кооперация 2. *по-рано в
свѣт.* **jednotné zemědělské ~o** (*съкр.* JZD)
трудо-кооперативно земеделско стопан-
ство (ТКЗС) 3. *спорт.* отбор, тим: **fotbalové**

~o футбол отбор 4. *воен.* отделение: **stře-
lecké ~o** стрелково отделение; **dopravní ~o**
транспортна организация

drvoštěp, -a м. дървар, дървосекач; горски
работник

dryáčnick|ý, -á, -é шарлатански, мошенически
dryáčnictv|í, -í *ср.* шарлатанство, мошени-
чество

dryáčník, -a м. шарлатанин, мошеник

dryák, -u м. *остар.* 1. цар, лек 2. *пейор.*
съмнителен цар, лък; боклук

drzost, -i ж. дързост, нахалство, безочливост

drzoun, -a м. *разг. пейор.* нахал, нахалник

drz|ý, -á, -é нахален, дързък, безочлив

držadl|o, -a ср. дръжка, ръкохватка, ръчка: **~o
v tramvaji** дръжка в трамвай; **~o nože** чирен

držák, -u м. държач, дръжка, ръчка

držátk|o, -a ср. 1. *умал.* дръжка, ръкохватка,
ръчка 2. перодръжка

držav|a, -y ж. владение: **koloniální ~y** коло-
ниални владения

držb|a, ~y ж. *юрид.* владение, притежание, соб-
ственост: **~a půdy, pozemková ~a** владение
на земя, земевладение; **mít něco v ~ě** владя
нещо, владетел съм на нещо

drž|et, -ím неск. 1. (*koho co; koho, co zač*) държа
(*някого, нещо; някого нещо за нещо*): **~et v
náručí a**) държа в обятия; прегръщам б) дър-
жа на ръцете; **~et dítě za ruku** държа дете за
ръка; **~te zloděje!** дръжте крадѣца ♦ **~et
někoho zkrátka, na uzdě** държа някого из-
късо; държа здраво юздите на някого; стягам
някого; **~et někoho v hrsti** държа някого в
ръцете си; **~et někomu palec** стискам палец
на някого, желая успех на някого 2. (*koho,
co*) държа, крепя (*някого, нещо*); задържам,
поддържам (*някого, нещо*) в определено по-
ложение: **~et hlavu zpříma** държа, нось гла-
вата си изправена; **~et byt v pořádku** под-
държам къщата в ред; **~í ho jen léky** само
лекарствата го крепят ♦ **~et (někoho) nad
vodou** крепя, подкрепям (*някого*); давам мо-
рални сили (*на някого*); **~et ochrannou ruku
(nad někým)** покровителствам, защитавам,
поддържам, подкрепям (*някого*); държа (*ня-
кого*) под крилото си; **~et (někoho) v šachu**
държа (*някого*) в шах; **~et krok (s někým)**
вървя в крак (*с някого*) 3. (*koho, co kde*)
държа, задържам (*някого, нещо някъде*): **~et
někoho ve vazbě** държа някого под арест;
můžeš jít, ne~ím tě може да си вървиш, не те
задържам, не те спирам ♦ **~et jazyk za zuby**
държа си езика зад зъбите; **~ hubu!** *грубо* за-

твърдяй си устата! затвърдяй си плювалника!
~et (něco) pod pokličkou пазя (нещо) в тайна;
~et (si) (někoho) od těla държа (някого) на разстояние 4. (co) притежавам, владя (нещо): **~et půdu** притежавам земя; земевладелец съм; **~et v nájmu pozemek** взел съм под аренда поземлен участък; **~et putovní standartu** държа преходно знаме; **~et první místo v soutěži** заемам, запазвам първото място в състезание 5. (co komu) пазя, запазвам, резервирам (нещо за някого): **~et (někomu) místo** резервирам, пазя място (за някого) 6. (co) запазвам (нещо): **~et tvar** запазвам, поддържа формата си; **látka ~í barvu** платът не избелява 7. (co) пазя, спазвам, съблюдавам (нещо): **~et dietu** пазя диета; **~et půst** спазвам пост, постя; **~et smutek (po někom)** нося траур (за някого); жалея (някого); **~et slib** спазвам обещание, държа на думата си; **~et právní** **~et hodinku** седя по здрач, в полумрак на раздумка; **~et modrý pondělek** манкирам, клинча от работа; не се явявам на работа след празник 8. (co) *остар.* държа, изнасям, провеждам (нещо): **~et řeč, kázání** държа реч, проповед; **~et přednášku** четя, изнасям лекция; **~et sněm** провеждам парламентарно заседание 9. (koho; koho komu) наемам, държа, имам (някого): **~et (si) šoféra** имам шофёр; **~et (si) posluhovačku** имам домашна прислужница; **~et místo (někomu)** пазя място (за някого) 10. (co) отглеждам, развъждам, гледам (домашни животни, птици и под.): **~et drůbež** отглеждам домашни птици; **~et si prase** уговявам прасе 11. държа (се) здраво, здрав съм: **hřebík ~í ve zdi** пиронът се държи здраво в стената; **barva ~í** боята не пуска; **vlasy jí dobře ~í** косата ѝ, причёската ѝ, фризурата ѝ държи добре 12. (na koho, na co) държа (на някого, на нещо): **~í na dceru** държи на дъщеря си; **~í na pořádek** държи на реда, обича реда 13. (s kým; při kom) на страната (на някого) съм: **ti dva ~í spolu** двамата се поддържат, винаги са на едно мнение; *разг.* те са халваджията и бозаджията; те са дупе и гаци; **matka ~í s dětmi** майката държи страната на децата си; **ona s ním ~í** *разг.* тя има любов с него, тя има интимни отношения с него
držet se, -ím se *несв.* 1. (čeho; zač; koho) държа се (за нещо, за някого), поддържа се (към нещо, към някого): **~eli se za ruce** държаха се

вица всяка жаба да си знае гъола 2. (koho, čeho, kde) задържа се (някъде): **~et se do mova** задържа се в къщи, стои си в къщи; **v kobercích se ~í prach** по килимите се задържа прах, килимите събират прах; **~et se vpravo** вървя все по дясната страна (на улицата)

♦ **~et se** *несв.* топло; зиморничав съм; **~et se při životě** държа се за живота, не се давам на смъртта; **~et se nad vodou** не потъвам, държа се на повърхността и *прен.* 3. (koho, čeho) поддържа се (към някого, към нещо); ръководя се (от някого, от нещо); спазвам (нещо): **~et se svých zásad** поддържа се към принципите си; ръководя се от принципите си; **~et se starých zvyků** спазвам старите обичаи; **~et se svých přátel** слушам съветите на приятелите

rozumu a projdeš celý svět пословица спускай разума си и ще успееш 4. държа се; не се предавам; не отстъпвам: **~el se statečně** той се държеше храбро 5. държа се (по някакъв начин); имам (някакво) поведение: **~et se skromně** държа се скромно, имам скромно поведение 6. владя се: **měla se co ~et, aby neplakala** тя едва не се разплака, тя едва сдържаше сълзите си

držgrešl|e, -e *м. и ж. експр.* скръндза, стипца, ция, пинтия

držitel, -e *м. (čeho)* притежател, собственик, владетел (на нещо): **~ státní moci** лице, в чийто ръце се намира държавна власт; **~ významení** носител на награда, лауреат; **~ rekordu** спорт. рекордър, шампион

držitelka, -y *ж. (čeho)* притежателка, собственичка, владетелка (на нещо): **~a rekordu** спорт. рекордьорка, шампионка

dře|ň, -ně *ж.* 1. бот. сърцевина (на дърво или растение) 2. анат. пълпа: **zubní ~ň** зъбна пълпа 3. пълп: **jahodová ~ň** ягодов пълп 4. *прен.* сърцевина, глъбина, дълбочина, същност: **odhalovat ~ň všech věcí** откривам същността на нещата

dřen|í, -í *ср. експр.* изнурителна работа; бхтене, трепане, блъскане

dřep, -u *м.* клекване, приклякване, присядане, клек: **sedět v ~u** седя приклекнал; **~ spatný** физкулт. клек

dřep|ět, -ím *несв.* 1. седя приклекнал 2. *експр.* седя неподвижно; вися, кисна: **stále ~í doma** все кисне вкъщи; **~í až do noci nad knihami** вися до полунощ над книгите; **klidně si tu ~í a vykládá** седи си и си говори

dřep|nout (si), -nu (si) св. 1. приклёкна, клёкна: ~**nout si na bobek** клёкна 2. *експр.* сѣдна тѣжко, дрѹсна се

dřeváč|ek, -ku м. дамска обѹвка с дървена подмѣтка; сабѸ

dřevák I, -u м. 1. сабѸ; дървена обѹвка: **chodit v dřevácích** нѸся дървени обѹвки 2. налѣм

dřevák II, -a м. *оуш.* *грубо* дървник

dřevař, -e м. 1. дървѹр, дървосекѹч, рабѸтник в дърводѸбива 2. рабѸтник в дървопреработвѹтелната промишленост 3. търгѸвец на дървѹ и дървен материал

dřevařsk|ý, -á, -é 1. дървѹрски, дърводѸбивен 2. дървопреработвѹтелен: ~**ý průmysl** дървопреработвѹтелна промишленост

dřevařstv|í, -í ср. 1. дървѹрство, дърводѸбив, дървопрерабѸтване 2. търговия с дървѹ и дървен материал

dřevce, -e ср. 1. *истор.* кѸпие, маждраќ 2. върлина

dřevě|ňět, обикн. третол. -í несл. вдървѹва се, вкочанѹва се, вцепенѹва се (за част на тялото)

dřevě|ňý, -á, -é 1. дървен: ~**é uhlí** дървени вѣглища 2. вдървен: **mám prsty celé ~é** прѣстите ми са съвсѣм вдървени

dřevín|a, -u ж. *бот.* дървѣсна порѸда, дървѣсно растѣние (*дърво, храст*)

dřevit|ý, -á, -é дървесинен; дървен: ~**á vata** дървесинен памѹк; ~**á vlna** фин талѹш

dřevnat|ět, обикн. третол. -í несл. вдървѹва се, втвърдѹва се, прорѹства с дървесина (за зеленчуци и под.)

dřevnatost, -i ж. вдървеност, прорѹсналост с дървесина (за зеленчуци и под.)

dřevnat|ý, -á, -é 1. дървесен: ~**é rostliny** дървесни растѣния 2. вдървен, втвърден, прорѹснал с дървесина (за зеленчуци и под.)

dřevn|í, -í, -í дървесен: ~**í vlákno** дървѣсно влаќно

dřevník, -u м. дървѹрник

dřevn|ý, -á, -é дървесен, дървен: ~**ý lih** дървесен спирт: ~**ý ocet** дървесен оцѣт; ~**ý dehet** дървен катран; ~**ý plyn** генерѹторен гѹз

dřev|o, -a ср. 1. дървѸ, дървен материал: **dubové ~o** дѸбово дървѸ, дѸбов материал; **nábytek z dubového ~a** мебел от дѸб; **bukové pařené ~o** варѣн, пѹрен бѹк; **ebenové ~o** абанѸсово дървѸ; **stavební ~o** строителен дървен материал

dřev|o, -a ср. 1. дървѸ, дървен материал: **dubové ~o** дѸбово дървѸ, дѸбов материал; **nábytek z dubového ~a** мебел от дѸб; **bukové pařené ~o** варѣн, пѹрен бѹк; **ebenové ~o** абанѸсово дървѸ; **stavební ~o** строителен дървен материал

сѹм; **stát jako ze ~a** стоя като пѣн; **spát jako ~o** спѹ като заклѹн, като пѣн; **to je hotové, uřiněné ~o** голям пѣн е (за *глупав, тѣн чо-*

век); **mluvit do někoho jako do ~a** като че говорѹ на стенѹта 2. *бот.* дървесина 3. *само мн.* **dře|va, ~v** муз. *жарг.* дървени дѹхови инструменти (в оркестър)

dřevokaz, -a м. *зоол.* брѣмбар корояд (Trudodendron)

dřevoobráběc|í, -í, -í дървопреработвѹтелен: ~**í stroj** машина за дървообработване; дърводѣлска машина

dřevoplyn, -u м. *техн. жарг.* генерѹторен гѹз

dřevoprůmysl, -u м. дървопреработвѹтелна, дървообработвѹща промишленост

dřevorub|ec, -ce м. дървѹр, дървосекѹч; гѸрски рабѸтник

dřevoryt, -u м. ксилография (*гравирание на дърво; гравюра върху дърво, отпечатѹк от гравюра върху дърво*)

dřevoryt|ec, -ce м. ксилограф; гравѸр върху дървѸ

dřevorytin|a, -y ж. ксилография (*гравюра върху дърво, отпечатѹк от гравюра върху дърво*)

dřevořezb|a, -y ж. дърворезбѹ

dřez, -u м. умивѹльник; легѣн за миене на съдове

dříř, -e м. *експр.* 1. работѹга, бачкѹтор 2. зубраќ (за ученик)

dřík, -u м. 1. ствол, стѣблѸ, дѣнер 2. тулѸвище, труп 3. *техн.* стѣблѸ: ~ **nýtu** стѣбло на нит; ~ **šroubu** винтово стѣблѸ

dřím|at, -u/-ám несл. 1. дрѣмѹ: ~**at nad knihou** дрѣмѹ над книга 2. *книж. прен.* спѸтайвам се; не проявѹвам признаци на живѸт: ~**á v něm talent** в негѸ дрѣме скрѹт талант 3. *книж.* лежѹ мъртѹв; погребѹн сѹм: ~**á věčný sen** спѹ вѣчен сѣн

dřímot|a, -y ж. дрѹмка: **přiřla na mne ~a** налѣгна ме дрѹмка; **jdou na mně ~y** дрѣме ми се; **probrat se z ~y** отѣрся се от дрѹмка; **duřevní ~a** *прен.* апѹтия

dřin|a, -y ж. *експр.* бѣхтене, трѣпане, сѣсипия; тѣжка рабѸта

dřířál, -u м. *бот.* кѹсел трѣн (Berberis)

dřít, dřu несл. 1. (*koho, co*) трѹя, тѣркам, жѹля (*някого, нещѸ*); убѹвам (за обѹвка): **boty mě dřou na patě** обѹвките ми убѹват на петѹта 2. (*co*) дерѹ, одѹрам, сѣдѹрам (*нещѸ*): ~ **kůru**

koho, někomu) kůři *разг. експр.* дерѹ, сѣдѹрам кѸжата от гѣрбѹ (на някого) 3. (*koho*) *разг. експр.* изпѸлзвам, експлоатѹрам (*някого*): ~ **dělníky** експлоатѹрам рабѸтници 4. *и dřít se* бѣхтѹ се, трѣпѹ се: **dře se do úpa-du, dře se jako kůň** трѣпе се като вол 5. *учил. жарг.* зѹбря, кѣлѹва

dřít se, dři se *несв.* **1.** (о со) търкам се, трія се, жуля се (в нещо, о нещо) **2.** (s kým, s čím) *експр.* бѣхтам (се), трѣпя се, мѣча се (с нещо): **nedři se s tím!** не сѣ трепи с това! ~ **se na stavbě** рабѣтя, бѣхтя, трѣпя се на строѣж; **nechci se ~ do smrti** не ѡскам да се бѣхтя до края на живота си **3.** *учил. жарг.* зѣбря, кѣлвѣ

dřív(e) *нар.* **1.** по-рано: **přijdu dnes ~ (než včera)** днѣс ще дѡйда по-рано (от вчѣра); ~ **napřed** **2.** *нар.* **práce, že neví kam ~** ѡма тѡлкова рабѡта, че не знѡс откѣдѣ да запѡчне; **kdo ~ přijde, ten ~ mele** *поговорка* кѡй превѡри, тѡй ще на-товѡри **2.** някога; еднѡ врѣме; по-преди: **všechno bylo jako ~** всѣчко (си) бѣше кѡкто някога **3.** *в съчет.* ~ **než(li)** *сѡюз.* преди да: **udělám to, ~ než se vrátíte** ще го напѣрѡвѡ, преди да се вѣрнете

dřívějšek, -ka *м.* мѡнало; мѡнали дни; еднѡ врѣме: **znám se s ním už od ~ka** познѡвам го от еднѡ врѣме; **proti ~ku je to pokrok** в срав-нѣние с мѡналото това е крачка напѣред

dřívější, -í, -í някогашен, по-предишен, пре-дишен, прѣжен, мѡнал: ~ **í zaměstnání** пре-дишна профѣсия; **přijel ~ím vlakem** тѡй пристѡгна с по-ранен влѡк; ~ **í doby, ~í časy** някогашни врѣмена; мѡнало; еднѡ врѣме

dříví, -í *ср.* сѣбир. дѣрвѡ; дѣрвен материѡл: **palivové ~í** дѣрвѡ за горѣне, за ѡгрев; **stavební ~í** дѣрвен строѡтелен материѡл; **štípat ~í (na polínka)** цѣпя дѣрвѡ (на голѣми цепеници); **topit ~ím** горя дѣрвѡ, отоплѡвам се с дѣрвѡ

♦ **prázdný, -á, -é** *нар.* празно; на краставицѡр краставици продѡ-вам; отвѡрѡм отвѡрена вратѡ; **nechá na sobě ~í štípat** бѡжа кравичка е; безкрајно тѣр-пелив(а) е; **to dítě roste jako ~í v lese** детѣто растѣ без надзѡр; с детѣто нѡкой не сѣ за-нимѡва

dřívko, -a *ср.* умал. дѣрвѡцѣ; клѣчка, треска

duál, -u *м.* *език.* двѡйствено число

dualizm|us, dualism|us [-zm-], **-u** *м.* *филос.* *истор.* дуѡлизъм

duálový, -á, -é *език.* кѡйто се отнѡся до двѡй-ствено число: ~ **ý tvar** фѡрма за двѡйствено число

dub, -u *м.* **1.** *бот.* дѣб; дѣбово дѣрвѡ (Quercus): **živý, -á, -é** *нар.* дѣб, живѡв като дѣб; **mlčet jako ~** мѣлчѡ като пѣн; **spát jako ~** спѡ като заклѡн; **mluvil do něho jako do ~u** тѡй като че ли на стенѡта го-вѡреше; **jednou ranou ~ nepadne** *пословица* нещѡта не стѡват с едѡн замѡх **2.** дѣб, дѣбов

материѡл: **leštěný ~** полиран дѣб; **mořený ~** бѡйцван дѣб

dubbing, dubbovat *вж.* **dabing, dabovat**

dub|en, -na *м.* април

duběnk|a, -y *ж.* дѣбова шѡкалка

dublé, doublé [dublé] *нескл. ср.* дублѣ

dublet|a, -y *ж.* *език.* дублѣт; дублѣтна фѡрма

dubletn|í, -í, -í *език.* дублѣтен

dubl|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* удвѡявам, ду-блѡрам

dubnov|ý, -á, -é априлски: ~ **é počasí a)** април-ско, пролѣтно врѣме **б)** *прен.* непѡстойнно, мѡртенско врѣме

dubov|ý, -á, -é дѣбов: ~ **ý les** дѣбова горѡ; **dubový, -á, -é** *нар.* дѣбовѡв

hlava ~á тѡй/тѡ е голѡм инѡт; тѡй/тѡ ѡма магарешки инѡт

dudáck|ý, -á, -é гайдѡрски: ~ **á kapela** гайдѡрски сѣстав

dudák I, -a *м.* гайдѡр

dudák II, -a *м.* „дѡдак“ (вид игра на карти): **hrát ~a** играѡ „дѡдак“

dudák, -a *нар.* **дѡдак** (Укр.)

jako ~ek спѡ като кѣпан, като заклѡн, като пѣн

dudlík, -u *м.* бибѣрѡн

dud|a, -a *нар.* **дѡда** **2.** *нар.* **дѡда** **3.** *нар.* **дѡда** **4.** *нар.* **дѡда** **5.** *нар.* **дѡда** **6.** *нар.* **дѡда** **7.** *нар.* **дѡда** **8.** *нар.* **дѡда** **9.** *нар.* **дѡда** **10.** *нар.* **дѡда** **11.** *нар.* **дѡда** **12.** *нар.* **дѡда** **13.** *нар.* **дѡда** **14.** *нар.* **дѡда** **15.** *нар.* **дѡда** **16.** *нар.* **дѡда** **17.** *нар.* **дѡда** **18.** *нар.* **дѡда** **19.** *нар.* **дѡда** **20.** *нар.* **дѡда** **21.** *нар.* **дѡда** **22.** *нар.* **дѡда** **23.** *нар.* **дѡда** **24.** *нар.* **дѡда** **25.** *нар.* **дѡда** **26.** *нар.* **дѡда** **27.** *нар.* **дѡда** **28.** *нар.* **дѡда** **29.** *нар.* **дѡда** **30.** *нар.* **дѡда** **31.** *нар.* **дѡда** **32.** *нар.* **дѡда** **33.** *нар.* **дѡда** **34.** *нар.* **дѡда** **35.** *нар.* **дѡда** **36.** *нар.* **дѡда** **37.** *нар.* **дѡда** **38.** *нар.* **дѡда** **39.** *нар.* **дѡда** **40.** *нар.* **дѡда** **41.** *нар.* **дѡда** **42.** *нар.* **дѡда** **43.** *нар.* **дѡда** **44.** *нар.* **дѡда** **45.** *нар.* **дѡда** **46.** *нар.* **дѡда** **47.** *нар.* **дѡда** **48.** *нар.* **дѡда** **49.** *нар.* **дѡда** **50.** *нар.* **дѡда** **51.** *нар.* **дѡда** **52.** *нар.* **дѡда** **53.** *нар.* **дѡда** **54.** *нар.* **дѡда** **55.** *нар.* **дѡда** **56.** *нар.* **дѡда** **57.** *нар.* **дѡда** **58.** *нар.* **дѡда** **59.** *нар.* **дѡда** **60.** *нар.* **дѡда** **61.** *нар.* **дѡда** **62.** *нар.* **дѡда** **63.** *нар.* **дѡда** **64.** *нар.* **дѡда** **65.** *нар.* **дѡда** **66.** *нар.* **дѡда** **67.** *нар.* **дѡда** **68.** *нар.* **дѡда** **69.** *нар.* **дѡда** **70.** *нар.* **дѡда** **71.** *нар.* **дѡда** **72.** *нар.* **дѡда** **73.** *нар.* **дѡда** **74.** *нар.* **дѡда** **75.** *нар.* **дѡда** **76.** *нар.* **дѡда** **77.** *нар.* **дѡда** **78.** *нар.* **дѡда** **79.** *нар.* **дѡда** **80.** *нар.* **дѡда** **81.** *нар.* **дѡда** **82.** *нар.* **дѡда** **83.** *нар.* **дѡда** **84.** *нар.* **дѡда** **85.** *нар.* **дѡда** **86.** *нар.* **дѡда** **87.** *нар.* **дѡда** **88.** *нар.* **дѡда** **89.** *нар.* **дѡда** **90.** *нар.* **дѡда** **91.** *нар.* **дѡда** **92.** *нар.* **дѡда** **93.** *нар.* **дѡда** **94.** *нар.* **дѡда** **95.** *нар.* **дѡда** **96.** *нар.* **дѡда** **97.** *нар.* **дѡда** **98.** *нар.* **дѡда** **99.** *нар.* **дѡда** **100.** *нар.* **дѡда**

duet, -u *м.* муз. дуѣт

duet|o, -a *м.* муз. дѡо, дуѣт: **houslové ~o** ци-гѡлково дѡо; ~ **o z Prodané nevěsty** дуѣт от „Прѡдѡдена невѣста“

duh, -u *м.* **дѡх**

k ~u от полза сѡм, понѡсям на някого

duh|ový, -á, -é *нар.* **дѡвовѡв**

jako ~a *експр.* пѡе като смѡк

duhovk|a, -y *ж.* *анат.* ѡрис (на ѡко)

duhov|ý, -á, -é дѡгоцвѣтен; кѡйто е с цвѣтовѣте на небѣсната дѡга

duch, -a *м.* **1.** дух, душѡ: **v ~u** мѡслено, в мѡсли-тѡнѡм

2. *нар.* **дѡх** **3.** *нар.* **дѡх** **4.** *нар.* **дѡх** **5.** *нар.* **дѡх** **6.** *нар.* **дѡх** **7.** *нар.* **дѡх** **8.** *нар.* **дѡх** **9.** *нар.* **дѡх** **10.** *нар.* **дѡх** **11.** *нар.* **дѡх** **12.** *нар.* **дѡх** **13.** *нар.* **дѡх** **14.** *нар.* **дѡх** **15.** *нар.* **дѡх** **16.** *нар.* **дѡх** **17.** *нар.* **дѡх** **18.** *нар.* **дѡх** **19.** *нар.* **дѡх** **20.** *нар.* **дѡх** **21.** *нар.* **дѡх** **22.** *нар.* **дѡх** **23.** *нар.* **дѡх** **24.** *нар.* **дѡх** **25.** *нар.* **дѡх** **26.** *нар.* **дѡх** **27.** *нар.* **дѡх** **28.** *нар.* **дѡх** **29.** *нар.* **дѡх** **30.** *нар.* **дѡх** **31.** *нар.* **дѡх** **32.** *нар.* **дѡх** **33.** *нар.* **дѡх** **34.** *нар.* **дѡх** **35.** *нар.* **дѡх** **36.** *нар.* **дѡх** **37.** *нар.* **дѡх** **38.** *нар.* **дѡх** **39.** *нар.* **дѡх** **40.** *нар.* **дѡх** **41.** *нар.* **дѡх** **42.** *нар.* **дѡх** **43.** *нар.* **дѡх** **44.** *нар.* **дѡх** **45.** *нар.* **дѡх** **46.** *нар.* **дѡх** **47.** *нар.* **дѡх** **48.** *нар.* **дѡх** **49.** *нар.* **дѡх** **50.** *нар.* **дѡх** **51.** *нар.* **дѡх** **52.** *нар.* **дѡх** **53.** *нар.* **дѡх** **54.** *нар.* **дѡх** **55.** *нар.* **дѡх** **56.** *нар.* **дѡх** **57.** *нар.* **дѡх** **58.** *нар.* **дѡх** **59.** *нар.* **дѡх** **60.** *нар.* **дѡх** **61.** *нар.* **дѡх** **62.** *нар.* **дѡх** **63.** *нар.* **дѡх** **64.** *нар.* **дѡх** **65.** *нар.* **дѡх** **66.** *нар.* **дѡх** **67.** *нар.* **дѡх** **68.** *нар.* **дѡх** **69.** *нар.* **дѡх** **70.** *нар.* **дѡх** **71.** *нар.* **дѡх** **72.** *нар.* **дѡх** **73.** *нар.* **дѡх** **74.** *нар.* **дѡх** **75.** *нар.* **дѡх** **76.** *нар.* **дѡх** **77.** *нар.* **дѡх** **78.** *нар.* **дѡх** **79.** *нар.* **дѡх** **80.** *нар.* **дѡх** **81.** *нар.* **дѡх** **82.** *нар.* **дѡх** **83.** *нар.* **дѡх** **84.** *нар.* **дѡх** **85.** *нар.* **дѡх** **86.** *нар.* **дѡх** **87.** *нар.* **дѡх** **88.** *нар.* **дѡх** **89.** *нар.* **дѡх** **90.** *нар.* **дѡх** **91.** *нар.* **дѡх** **92.** *нар.* **дѡх** **93.** *нар.* **дѡх** **94.** *нар.* **дѡх** **95.** *нар.* **дѡх** **96.** *нар.* **дѡх** **97.** *нар.* **дѡх** **98.** *нар.* **дѡх** **99.** *нар.* **дѡх** **100.** *нар.* **дѡх**

důležit[ý], -á, -é **ва́жен**, значите́лен, суще́ствен:
-á zpráva ва́жно соо́бще́ние; **životně -ý**
problém жи́зненно ва́жен пробле́м, вопро́с; **-é**
postavení го́лым по́ст. ви́соко о́бществе́но по-

ложение; **dělat se ~ý/-ým** придавам си важност; важнича; **je ~é, aby ...** важно е да ...
důlní I, -í, -í минен, рудничен: **~í vozík** руднична вагонетка; **~í stroj** руднична, минна машина; **~í inženýr** минен инженер
důlní II, -iho м. минен надзирател
dům, domu м. 1. къща, дом: **obytný ~** жилищен дом; **čínžovní ~ a)** жилищен блок, жилищна кооперация б) къща, в която се дават квартири под наем; **majitel domu** собственик на къща; **seběhl se celý ~** прен. събра се цялата къща♦ **vytáhnout se od domu** от къщи; не си показвам нос от къщи 2. дом (седалище на институция): **Bílý ~** Белият дом; **Lidový ~ (v Praze)** Народният дом (в Прага); **obchodní ~** универсален магазин; **veřejný ~** публичен дом 3. дом, семейство: **rodinný ~** роден дом, родна къща; **otcovský ~** бащин дом; **paní domu** стопанка, домакиня; **buďdu rád, až odejdeš z domu** ще бъда доволен, когато се задомиш; **byl vychovatelem v šlechtických domech** беше възпитател в благороднически дом♦ **hřbitov u domu** до domu пословица да ти дойде гост в къщата, все едно че ти идва Господ
dum|a, -u ж. 1. дѹма (украинска лирико-епическа песен) 2. народно събрание в Русия
dumk|a, -u ж. дѹма (украинска лирико-епическа песен)
dum|at, -ám несов. книж. (–; о čet; nad čím) размишлявам, мисля (за нещо, над нещо)
duml|at, -ám несов. смѹча: **dítě si ~á palec** детето си смѹче пръста
dumlík, -a м. биберон
dumping [dam-], **-u, damping, -u** м. дѹмпинг
důmysl, -u м. остроумие, находчивост, изобретателност, съобразителност
důmysln|ý, -á, -é 1. остроумен, находчив, изобретателен, съобразителен 2. ѹмно, хитро измислен (за машина, изобретение и под.)
dun|a, -u ж. дѹна
dun|ět, -ím, обикн. третол. -í несов. тѹтне, гърмѹ, ехтѹ, трещѹ, бумтѹ, кѹнтѹ: **v dále ~ěla děla** в далечината гърмѹха орѹдия; **země ~í** земята тѹтне
duniv|ý, -á, -é тѹтнеш, гърмѹещ, ехтѹещ, кѹнтѹщ; кѹйто тѹтне, гърмѹ, ехтѹ, трещѹ, бумтѹ, кѹнтѹ
du|o, -a ср. муз. 1. дѹо, дуѹет 2. техн. дѹо-вѹлцова машина
dup вж. dupy
dupa|čky, -ček ж. само мн. ританки
dupák, -u м. „дѹпак“ (чешки народен танц)

dup|at, -u/-ám несов. 1. (–; по čet; oč) трѹпам, тѹпам с кракѹ (по нещо, о нещо): **~at po podlaze** трѹпам по пѹда 2. (со) тѹпча (нещо)
dupky междум. обикн. в съчет. **hupky ~** трѹп-трѹп, шляп-шляп
duplicit|a, -u ж. двѹйственост, двѹйност; удвѹяване; дѹблѹране
duplikát, -u м. дубликѹт, прѹпис, кѹпие: **vy-stavit ~ vysvědčení** направа прѹпис от удостоверение; **~ klíče** дубликѹт на клѹч
dup|nout, -nu св. 1. (na co; o co) трѹпна, тѹпна с крак (вѹрху нещо, на нещо, о нещо) 2. и **dup|nout si** (na koho; proti komu) прен. разг. трѹпна с крак, опѹна се (на някого)
dupot, -u м. трѹпот, трѹпане (с крака)
dupy, dup междум. трѹп-трѹп, шляп-шляп (с крака)
dur нескл. муз. мажѹр: **A-dur** лѹ-мажѹр
dural, -u м. хим. дѹралуминий
duralov|ý, -á, -é хим. дѹралуминиев: **~ý plech** дѹралуминиева ламарѹна
důraz, -u м. 1. ударѹние, подчертѹване, акцѹнт: **klást ~ (na něco)** поставям ударѹние (вѹрху нѹщо), подчертѹвам (нѹщо); наблѹгам осѹбено (на нѹщо); акцентѹрам вѹрху нѹщо 2. език. логѹческо ударѹние, акцѹнт: **klást ~ na poslední slovo** поставям логѹческо ударѹние вѹрхѹ последната дѹма 3. енергѹичност, решѹителност, настоятелност
důraznost, -i ж. 1. акцентѹраност (на дѹма) 2. енергѹичност, решѹителност, настойчивост: **protestovat se vši ~í** протестѹрам с най-голяма настойчивост
důrazn|ý, -á, -é 1. език. акцентѹран, нѹсещ логѹческо ударѹние, подчертѹан (за дѹма) 2. решѹителен, настоятелен, настойчив, енергѹичен: **~ý zákaz** категѹрична забрана
důrazov|ý, -á, -é език. сѹлов, динамѹичен: **~ý přízvuk** динамѹично ударѹние
durd|it se, -ím se несов. (–; na koho) сѹрдѹ се, гневѹ се, ядѹсвам се, пѹня се, лѹтѹ се, ѹжа се, цѹпя се (на някого), дрѹзня се (от някого): **~í se na muže pro každé slovo** дрѹзни се от всѹка дѹма на мѹжѹа си
durman, -u м. бот. тѹтѹл (Datura)
durov|ý, -á, -é муз. мажѹрен: **~á stupnice** мажѹрна гѹма; **~á tonina** мажѹрна тонѹлност
du|at, -ám несов. 1. тѹпам, трѹпам (с крака) 2. (со) тѹпча, набѹвам, трамбѹвам (нещо): **~aný beton** стрѹит. трамбѹван, набѹт бетѹн
dusičit|ý, -á, -é хим. в съчет. **kysličník ~ý** азѹтен диоксид, азѹтен двѹѹкс (N₂O)
dusičnan, -u м. хим. нѹтрѹт: **~ amonný** амѹниев

нитрат; ~ **draselný** калиев нитрат; ~ **hlinitý** алуминиев нитрат; ~ **sodný** натриев нитрат; ~ **vápenatý** калциев нитрат
dusičn|ý, -á, -é хим. азотен: **kysličník** ~ý азотен окис; **kyselina** ~á азотна киселина
dusík, -u м. хим. азот, нитроген (N)
dusíkat|ý, -á, -é хим. азотен: ~á **hnojiva** азотни торове
dus|it, -ím неск. 1. (*koho, co*) душам, задушавам, удушавам (*някого, нещо*): **kašel mě** ~í кашлица ме задушаваш; **plevel** ~í **brambory** плетелът задушаваш картофите 2. (*co*) гася, загасявам, потискам, потушавам (*нещо*); пригъпявам, намалявам силата (*на нещо*): ~it **oheň** гася огън; ~it **požár** потушавам пожар; ~it **každý odpor** потискам всякаква съпротива; ~it **pláč** потискам плач; ~it **smích** потискам, задържам смях 3. (*co*) готв. задушавам (*месо и под.*)
dus|it se, -ím se неск. 1. (*čím*) задушавам се, задавам се (*от нещо, с нещо*): ~it se **kouřem** задушавам се от пущек; ~it se **smíchem** задушавам се от смях 2. готв. задушавам се (*за месо и под.*)
dusít|k|o, -a ср. муз. сурдинка
dusiv|ý, -á, -é 1. задушлив, задушаваш: ~ý **kašel** задушаваша, давеща кашлица; ~ý **plyn** хим. задушлив газ 2. дъшен, задъшен: ~é **horko** задъшно и горещо
důsled|ek, -ku м. 1. последствие, последица, следствие, резултат: ~kem **toho je, že ...** последицата от това е, че ...; **jít do všech** ~ků доведат до логичен край; **domyslit do** ~ků премисля, дообмисля до край, до подробности 2. заключение, умозаключение, извод: **vyvodit z něčeho** ~ky а) направа съответни изводи от нещо б) взема съответни мерки за нещо
důslednost, -i ж. последователност
důsledn|ý, -á, -é последователен: ~á **kontrola** безкомпромисен контрол
dusn|o I, -a ср. задуха: **letní** ~o лятна задуха
dusno II нар. задъшно: **v místnosti bylo** ~ в стаята беше задъшно
dusn|ý I, -á, -é 1. дъшен, задъшен: ~á **místnost** задъшна стая 2. по-рядко задушлив, задушаваш, задъшен: ~ý **kašel** задушаваша, давеща кашлица; ~á **atmosféra** задушаваша атмосфера 3. задушаваш, потискаш, угнетяваш: ~é **napětí** потискащо, угнетяващо напрежение
dusn|ý II, -á, -é хим. азотен; дваазотен: **kysličník** ~ý (N₂O) дваазотен окис

dusot, -u м. тропот: ~ **koní** тропот на коне
důstojnic|e, -e ж. жен-офицер
důstojnick|ý, -á, -é офицерски: ~ý **sbor** офицерски състав, офицерски корпус; офицерство; ~ý **stejnokroj, ~á uniforma** офицерска униформа; ~á **hodnost** офицерски чин
důstojník, -a м. офицер: **dozorčí** ~ дежурен офицер; **styčný** ~ офицер за свръзка; **aktivní** ~ офицер на действителна служба; **záložní** ~, ~ **v záloze** запасен офицер, офицер от запаса; ~ **z povolání** кадрови офицер
důstojnost, -i ж. 1. достойнство: **zapomenout na svou lidskou** ~ пренебрежна човешкото си достойнство 2. в съчет. **Vaše Důstojnosti!** църк. Ваше преподобие!
důstojn|ý, -á, -é 1. достоен: ~ý **nástupce** достоен наследник 2. почтен, уважаван, достопочтен: ~ý **starý pán** почитан стар човек, уважаван господин 3. подобаващ, благоприятен, сериозен: **zachovat** ~ý **klid** запазва невъзмутимо спокойствие; **není** ~é **člověka, aby myslel jen na sebe** не подобава, не е редно човек да мисли само за себе си 4. църк. преподобен: ~ý **pán** негово преподобие
duš|e, -e ж. 1. душа, дух: **mít citlivou** ~i имам чувствителна душа (спортсмен) (спортист) до мозъка на костите; **přilnout celou** ~í (k někomu) привързва се с цялото си същество (към някого); **vidět (někomu) do** ~e познавам и зъбите (на някого); **promluvil nám z** ~e той изрази нашите мисли; той държаш пред нас прочувствена реч; **promluvit (někomu) do** ~e поговоря искрено (с някого) 2. религ. филос. душа: **nesmrtelná** ~e смъртна душа; **zprošťati** ~e продам душата си на дявола; **dát** ~i (na ně-koho) дам душата си (за някого); **chodí jako tělo bez** ~e, **chodí jako bludná** ~e ходи като муха без глава, ходи съвсем занесен: **vyrazit, vytřást** ~i (z někoho) измъча, изтормозя (някого); извадя душата (на някого); **na mou** ~i! бôга ми! честна дума! 3. експр. човек, душа: **ta dobrá** ~e! тази добра душа; **bojovat o každou** ~ бôря се за всеки човек; **nebylo tam živé** ~e там нямаше жива душа; **město o padesáti tisících** ~í град с петдесет хиляди души (население) 4. книж. душа (активен фактор): **matka byla** ~í **rodiny** майката беше душата на семейството; **je** ~í **celé akce** той е душата, инициаторът на цялата акция 5. сърцевина (на стъбло) 6. плавателен мехур (на риба) 7. плондер (на топка), вътрешна гума (на автомобилна гума и под.)

dušen|ý, -á, -é 1. приглушён, заглушён: **~ý pláč** приглушён плач 2. *готв.* задушён: **~á játra** задушён чѐрен дрѐб

duševn|í, -í, -í 1. душѐвен, психичен, психиче-ски, умствен: **~í vývoj** психическо развитие; **~í práce** умствен труд 2. духѐвен, културен: **~í život** духѐвен живѐт

dušičk|a, -y *жс.* 1. *умал. експр.* душица, душичка

♦ **dušička** *жс.* отишла в петите; тѐй се страхѹваше; **tak už má ~a pokoje?** падна ли ти сърце на място? успокой ли се? 2. *религ. експр.* душа: **~y v očištění** душице в чистилището; **pálit svíčky za ~y** палѹ свѐщи за душице на умрѐлите

♦ **dušička** *жс.* **zalévat ~u** *експр.* пийвам си 3. *експр.* душа, душица, душичка; скѹп, хѹбав чѐвѐк; **~o drahá!** скѹпа душице! скѹпа душичко!

dušičkov|ý, -á, -é 1. кѐйто се отнѹса до За-дѹшница: **~á pobožnost** панихѹда 2. тѹжен като на Задѹшница: **~á nálada** тѹжно на-строѐние; **~é počasí** мрѹчно ѐсенно време

Dušíč|ky, -ek *жс. само мн.* Задѹшница

dušn|ý, -á, -é кѐйто страѹа от заѹх; астматичен **duš|ovat se, -uji se/разг. -uju se** *несв.* кѹлнѹ се (в душата си), бѐжа се: **~oval se, že už to neudělá** тѐй се кѹлнѐше, че нѹма вѐче да го направи

duťat *вжс. neduťat*

duťin|a, -y *жс.* 1. кухина, празнина: **skalní ~a** скална кухина; **ústní ~a** *анат.* ѹсна кухина; **nosní ~a** *анат.* нѐсна кухина; **břišní ~a** *анат.* корѐмна кухина 2. *текст.* кант, рѹб (*кух*)

duťink|a, -y *жс.* 1. *умал.* мѹлка кухина, мѹлка празнина; кухинка, празнинка 2. цигѹрена гѹлза

důtk|a, -y *жс.* мѹмрене: **dostat ~u** смѹмрят ме, полѹча мѹмрене; **~a s výstrahou** мѹмрене с предупреѹждение

důtkliv|ý, -á, -é настѐйчив, настоятелен: **~á domluva** мѹмрене

důt|ky, dut|ky, -ek *жс. само мн.* камшик, бич **dut|nout, -nu** *св. експр.* гѹкна: **neodvážil se ani ~nout** тѐй не сѐ осмѐли дори да гѹкне

dut|ý, -á, -é 1. *кух.* кѐйто е с вѹтreshна празнина; хралѹпест: **~ý strom** кѹхо, хралѹпесто дървѐ; **~á cihla** кѹха тѹхла; **~é míry (na tekutiny)** мѐрки за вмѐстимост (за тѐчности); **probudil se ráno s ~ou hlavou** *прен.* тѐй се събѹди **mam pŹknata parŹ; bŹt ~ý (u zkoušek)** *учил.* *жарг.* гѐла вѐда сѹм (на ѹзпити) 2. вдлѹбнат, вгѹнат: **~á čočka** *физ.* вдлѹбната, конкавна

лѐща 3. *прен. пейор.* кух, прѹзен, несѹдър-жѹтелен: **~é fráze** прѹзни фрѹзи 4. глух, тѹп, приглушѐн (*за звук, глас*): **~é úderý** тѹпи, приглушѐни ѹдари

důvěř|a, -y *жс.* довѐрие, упѐвание, вѹра: **~a ve vlastní sílu** вѹра, довѐрие в сѐбствените сѹли; **mít, chovat (k někomu) ~u** ѹмам вѹра, довѐ-рие (в някого); ѹпитвам довѐрие (кѹм ня-кого); **být hoden ~y** заслѹжавам довѐрие; **vyslovit (někomu) ~u** гласѹвам довѐрие (на някого); **pozbyt něčí ~y** лишѹ се от довѐ-рието, загѹбя довѐрието (на някого); **zkla-mat (něčí) ~u** не оправѹдаѹ нѐчие довѐрие, измѹма довѐрието (на някого); **zneužít (něčí) ~y** злоупотреба с довѐрието (на някого)

důvěrně *нар.* 1. чистосърдѐчно, приятелски, интѹмно 2. поверѹтелно, тѹйно, секрѐтно

důvěrnice, -e *жс.* 1. довѐреница; довѐрено лицѐ (*жена*); душеприказчица 2. *полит. адм.* до-вѐреница, представителка, пълномѐщница

důvěrník, -a *м.* 1. довѐреник; довѐрено лицѐ 2. *полит. адм.* довѐреник, представител, пълномѐщник: **domovní ~** домоуправител

důvěrnost, -i *жс.* 1. довѐреност, чистосърдѐч-ност, интѹмност 2. фамилиѹрност, интѹм-ничене: **netpĚla žádnĚ ~i** тѹ не позволяваше никакви фамилиѹрности 3. поверѹтелност, секрѐтност; секрѐт

důvěrn|ý, -á, -é 1. довѐрен, чистосърдѐчен, приятелски, интѹмен, близѹк, задушѐвен: **~ý tón řeči** интѹмен, задушѐвен тѐн на речтѹ; **~ý přítel** интѹмен, близѹк, приятел 2. интѹ-мен: **~ý pomĚr** интѹмно отношѐние; интѹмна врѹзка 3. поверѹтелен, секрѐтен, тѹен: **~ý ma-teriál, spis** поверѹтелен материѹл, документ; **~á schůze** закрито засѐдѹние; **přísně ~é** *адм.* стрѹго поверѹтелно

důvěryhodn|ý, -á, -é достовѐрен, заслѹжаващ довѐрие: **~á osoba** лицѐ, заслѹжаващо до-вѐрие; **~ý pramen** достовѐрен ѹсточник

důvěřivĚ *нар.* 1. доверчѹиво, с довѐрие 2. ле-ковѐрно

důvěřivost, -i *жс.* 1. доверчѹивост, довѐрие 2. ле-ковѐрност: **přilišná ~ se nevyplácí** прекалѐ-ната лековѐрност е опѹсна

důvěřiv|ý, -á, -é 1. доверчѹив, найвен, лековѐрен: **je ~ý jako malé dítě** тѐй е доверчѹив като детѐ 2. поверѹтелен: **~ý tón hlasu** поверѹтелен тѐн на гласѹ

důvěř|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (кому, ѐму; v koho, v co)* вѹрвам (на някого, на неѹо; в някого, в неѹо); надѹвам се (на неѹо): **~ovat svĚm přátelĚm** ѹмам довѐрие, вѹрвам на

двѣ, ...

двадцѣти **двадцѣти** **двадцѣти**

двадцѣти **двадцѣти** **двадцѣти**

стоји за осмнѣт, другѣ без двѣ за двѣст
и двѣмата са от един дѣл дрѣнки; хванѣ еди-
ния, удари другия

двадѣтихлѣ, двѣтихлѣ, -ѣ м. монѣта от
дѣвѣсет хлѣра

двадѣтикорунѣ, -у ж. банкнѣта (монѣта) от
дѣвѣсет крони

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

годишен

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

(чѣст)

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

отдѣл

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

дѣвѣсѣра

ѣ означѣно с цифрата дѣвѣсет: **bydlí na dva-
cítce** живѣе в стѣя нѣмер 20; **stálo to ~u** товѣ
струвѣше двѣсетѣк, дѣвѣсет кронѣ

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

ѣ **ѣ** **ѣ**

ѣ **ѣ** **ѣ**

lat něco za pět minut ~ напраѣя нѣщо в по-
слѣдния момѣнт

dvanácterník вж. **dvanáctník**

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

годишен

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

(чѣст); еднѣ двѣнаѣсетѣнка, двѣнаѣсетѣна

d

дѣвѣнаѣсетградусов: **~é pivo** двѣнаѣсетград-
дусѣва бирѣ

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

сѣдѣнаѣсѣра

ра 2. нѣщо, коѣто ѣ означѣно с цифрата двѣ-
наѣсет

наѣсет градусѣ

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

пѣти

dvanáctník, dvanácterník, -u м. анат. двѣнаѣ-
сетѣопрѣстѣник, двѣнаѣсетѣопрѣстѣно черѣѣ

двадѣти **двадѣти** **двадѣти**

odbila ~á удари двѣнаѣсет (часѣ), двѣнаѣ-
сетѣят чѣс

dvé, dví числ. книж. двѣ, двѣма, двѣ; двѣѣка,
чѣфт: **dvé oči** двѣ очѣ; **dvé holoubátek** чѣфт
гѣльбчѣта; **zlomít ve dví** сѣпѣя пѣ двѣ

dvé вж. **dva**

(от неццо): **~ek původní částky** удвоєна пър-
воначãлна сума
dvojnásobně нар. числ. двòйно; двã пѣти; дву-
крãтно, удвоєно: **být ~ ostražitý** удвоявам
бдителностã си; проявявам двã пѣти пò-
голяма бдителност; **~ tolik** двã пѣти пòвече,
двã пѣти по тòлкова
dvojnásobný, -á, -é двòен; двукрãтен; удвоєн:
~á přesila двòйно надмòщие; **~ý vítěz** дву-
крãтен победител; **~ou silou** с удвоєна сила
dvojník, -a м. двòйник
dvojplášník, dvouplošník, -u м. авиац. биплãн,
двуплòщник
dvojrůzný, dvourozměrný, -á, -é геом.
двуразмєрен
dvojřad, -u м. воен. спорт. строй в двє редици:
stojíme v ~ech стрòени сме в двє редици
dvojsměrný, dvouseměrný, -á, -é двуòстър; кòйто
е с двє остриєта
dvojskif, -u м. спорт. двумєстен скиф
dvojskul, -u м. спорт. двумєстен скýл
dvojslabičný, dvouslabičný, -á, -é език. дву-
сричен: **~é slovo** двусрична дýма
dvojsmysl, -u м. 1. двусмýсленост; двусмýсли-
ца; двòйност **2.** двусмýслица, непристòйност
dvojsmyslný, -á, -é 1. двусмýслен; кòйто е с
двє значєния **2.** двусмýслен, непристòен
dvojstopý, dvoustopý, -á, -é 1. лит. двустѣпен;
кòйто е с две стихотвòрни стѣпки **2. техн.**
кòйто оставã двє следи, двє браздý (за пре-
возно средство)
dvojstranný, dvoustranný, -á, -é юрид. дву-
стрãнен: **~á smlouva** двустрãнен догòвор
dvojstup, -u м. воен. спорт. колòна по двãма:
v ~ nastoupit! в колòна по двãма – стрòй се!
dvojsytný, -á, -é хим. двуосновєн: **~á kyselina**
двуосновна киселина
dvojtakt, dvoutakt, -u м. техн. жарг. дву-
тãктов мотòр, двигãтел
dvojtačný, dvoutačný, -í, -í техн. двутãктов:
~í motor двутãктов мотòр, двигãтел
dvojtečk[a], -y ж. език. двоетòчие: **udělat, na-**
psat ~u постãвя двоетòчие
dvojtřídk[a], dvoutřídk[a], -y ж. остар. разг.
двуклãсно училище (със смесени паралелки)
dvojtvár, -u м. език. дублєт; дублєтна фòрма
dvojhličitan, -u м. хим. бикарбонãт: **~ sodný**
сòда бикарбонãт; сòда за хляб
dvojuchý, dvouuchý, -á, -é кòйто е с двє
дрѣжки: **~ý hrnec** тєнджєра с двє дрѣжки
dvojverší, dvouversí, -í ср. лит. двустийшие
dvojzápas, -u м. спорт. двòйна срєща, двòен мач
dvoznačný, dvouznačný, -á, -é двузнãчен,
кòйто е с двє значєния; двусмýслен

dvojzpěv, -u м. муз. дуєт
dvoženství, -í ж. двужєнство, бигãмия
dvoran[a], -y ж. зãла, салòн, хãле: **nádražní ~**
гãрова зãла; **~a hlavní pošty** зãла на цен-
трãлна пòща
dvor|ec, -ce м. 1. голям чифлик **2. в съчет.**
tenisový ~ec спорт. тєнискòрт
dvor|ek, -ku м. умал. 1. двор, двòрче **2.** мãлък
чифлик
dvorní, -í, -í придвòрен: **~í dáma** придвòрна
дãма
dvornost, -i ж. галãнтност, любєзност, учтý-
вост, вежливост, куртоãзия
dvorný, -á, -é галãнтен, любєзен, учтýв, веж-
лив, куртоãзен: **~é chování** галãнтно, любєз-
но, учтýво, вежливо държãние; **být ~ý k**
ženám галãнтен съм към жените, с жените
dvořan, -a м. дворянин, царедвòрец; придвòрен,
двòрцов човєк
dvořít se, -ím se несв. (кòти) ухãжвам (някого),
любєзничã (с някого); държã се галãнтно (с
някого): **~it se ženám** ухãжвам жени(те)
dvoubarevný, dvouciferný вж. dvojbarevný,
dvojciferný
dvoudenní, -í, -í двуднєвен
dvoudomý, dvojdomý, -á, -é бот. двудòмен
dvoufázový вж. dvojfázový
douhlasý, dvouhlasný вж. dvojhlasný
dvouhlavý вж. dvojhlavý
dvouhr[a], -y ж. спорт. единична игра (при
тенис)
dvouhrbý, -á, -é зоол. двугърб: **~ý velbloud**
двугърба камýла
dvojazyčný, dvoukolejný вж. dvojjazyčný,
dvojkolejný
dvoukomorový, -á, -é 1. техн. анат. двукã-
мерен; кòйто е с двє кãмери **2. полит.** дву-
кãмарен; кòйто е с двє кãмари: **~ý parlament**
двукãмарен парламєнт, парламєнт с двє
кãмари
dvouletý, -á, -é двєгодишно детє; **~é rostliny бот.** двуго-
дишни растєния
dvoulůžkový вж. dvojlůžkový
dvouměsíční, -í, -í двумєсєчен
dvoumocný вж. dvojmocný
dvounohý, -á, -é двукрãк, двунòг
dvoupatrový, -á, -é двуетãжен; кòйто е на двã
етãжа (плюс пãртер)
dvouplošník вж. dvojplošník
dvoupodlažní, -í, -í архитект. двуетãжен
dvouposchodový, -á, -é двуетãжен; кòйто е на
двã етãжа (плюс пãртер)

dvouramenný |ý, -á, -é| двуръменен: ~ý **svícen** двуръменен свещник; ~á **páka** двуръменен лост
dvourozměrný *вж.* **dvojezměrný**
dvouřadov |ý, -á, -é| двуреден: ~ý **oblek** двуреден костюм, костюм с двуредно сако; ~ý **kabát a)** двуредно палто **б)** двуредно сако
dvousečný *вж.* **dvoječný**
dvousedadlov |ý, -á, -é| двуместен: ~ý **automobil** двуместен автомобил, двуместна кола
dvouslabičný, dvoustopý *вж.* **dvojslabičný, dvojstopý**
dvoust |ý, -á, -é| двустотен
dvousvazkov |ý, -á, -é| двутомен; който е в два тома, в две части: ~ý **román** двутомен роман, роман в два тома, в две части
dvoutakt, dvoutaktní *вж.* **dvojtakt, dvojtaktní**
dvoutisíc |í, -í, -í| двухтысяден
dvoutraťový *в съчет.* ~ý **předplatný lístek** абонаментна карта за две линии, по два маршрута (*за трамвай и под.*)
dvoutřídka *вж.* **dvojtřídka**
dvoutun |a, dvoutunk|a, dvoutunovk|a, -y *ж.* *техн. жарг.* автомобил, камион с товароподемност два тона
dvouuchý *вж.* **dvojuchý**
dvouvál |ec, -ce *м. техн. жарг.* двуцилиндров двигател; автомобил с двуцилиндров мотор, двигател
dvouválcov |ý, -á, -é| *техн.* двуцилиндров: ~ý **motor** двуцилиндров мотор, двуцилиндров двигател
dvouverší, dvouznačný *вж.* **dvojverší, dvojznačný**
dvůr, dvora *м.* **1.** двор: **zadní** ~ заден двор; **okno do dvora** прозорец към двора **2.** чифлик, ферма, имение: **panský** ~ господарски чифлик, господарско имение **3.** дворец; владетелски дом: **císařský** ~ императорски двор; **papežský** ~ папски двор; **mít přístup ke dvoru** имам достъп до двореца **4.** двор; дворяни; владетел с придворни: **příjezd královského dvora** пристигане на кралския двор **5.** *по-рано* палата (*в названия на учреждения*): **soudní** ~ съдебна палата
dýh |a, -y *ж.* *фурнир:* **krájená, řezaná** ~a рязан фурнир; **loupaná** ~a бѐлен фурнир
dýchac |í, -í, -í| дихателен: ~í **ústrojí** *анат.* дихателна система; ~í **cesty** *анат.* дихателни пътища; ~í **přístroj** дихателен апарат
dýcha |dla, -del *ср.* *само мн. анат.* дихателни органи, органи на дишането
dýchá |nek, -nku *м.* приятелска среща; вечеринка: **kávoový** ~nek приятелска среща на

кафе
dých |at, -ám *несв.* **1.** дишам: **zhluboka** ~at дишам дълбоко; **sotva** ~at едва дишам; ~at **z plných plic** дишам с пълни гърди **2.** вдъшвам: ~at **čerstvý vzduch** вдъшвам свеж въздух **3.** дъхам: ~at **si na ruce** дъхам си на ръцете; ~at **na sklo** дъхам върху стъкло **4.** *прен.* дишам, живѐя: **již ne~á** вече не диша, вече е умрял; **svobodně** ~at дишам двободно, двободен съм **5.** (*čít, со*) *книж.* лъхам, излъчвам (*нещо*): **kamna** ~la **teplo** пѐчката излъчваше топлина; **všechno** ~lo **jarem** всичко мирѝшеше на пролет **6.** *книж.* вѐя: **ze sklepa** ~á **chlad** от мазѐто вѐе стъд
dýchavičnost, -i *ж.* задъх, ѐстма
dýchavičn |ý, -á, -é| астматичен; болен от задъх, от ѐстма
dých |nout, -nu *св.* дѐхна, лѐхна: ~ni **na mne!** дѐхнѝ ми!
dycht |it, -ím *несв.* (*по кот, по ѐет*) жадувам (*някого, нещо*); ламтѝ (*по някого, по нещо*); стремѝ се (*към някого, към нещо*): ~it **po pomstě** жадувам мѝст
dychtivost, -i *ж.* силно, страстно желѐние; ламтѐж, жаждност: **hořela** ~í тя изгѝряше от страстно желѐние; **očekávat s** ~í очѝквам с голямо нетѝрпѐние
dychtiv |ý, -á, -é| (*ѐeho; по ѐет; паѐ; —*) жадуващ, запѐлен (*по нещо*); който силно, страстно желае (*нещо*); жаден (*за нещо*): ~ý **po vzdělání** жаден за образование, жаден за наука; ученолюбѝв; ~á **mládež** любознѝтелна младеж
dýk |a, -y *ж.* *жмѝка, жмѝкал* ♦ **vražně komu~u do zad** забѝя на някого нѝж в гѝрба
dým, -u *м.* *дим, пѝшек* ♦ **rozplynout se** ~ изѝчѝзна като дѝм, ѝко дѝм
dým |at, -ám *несв.* **1.** димѝ, пѝша: **komíny** ~ají комѝните пѝшат **2.** дѝхам: ~at **kovářským měchem** дѝхам с ковашки мех
dýmějov |ý, -á, -é| *в съчет.* ~ý **mor** *мед.* чѝма (*с подуване на лимфните възли*)
dymián, tymián, -u *м. бот.* мащерка; бабина душица (*растение и подправка*) (*Thymus serpyllum*)
dým |k|a, -y *ж.* лула: **nacpat si** ~u натѝпча си лула ♦ **vykouř** ~u *мн.* *изпѝшен, изпѝшен*
dýmkov |ý, -á, -é| който се отнѝся до лула: ~ý **tabák** тѝотѝн за лула
dymnivk |a, -y *ж.* *бот.* лисѝчина (*растение*) (*Corydalis*)
dýmovnic |e, -e *ж.* *воен. авиац.* дѝмка
dyn, -u *м.* *физ.* дѝна (*единица за сила*)
dynamick |ý, -á, -é| динамичен: ~ý **přízvuk** *език.*

риал): (ona) má vlasy jako ~ косите ѝ са чѣрни
като абанѡс

ebenovnik, -u *м. бот.* абаносѡво дѣрвѡ (Diospyros)

ebenovjý, -á, -é **1.** абанѡсов: ~é dřevo абанѡс,
абанѡсово дѣрвѡ (*материал*); ~ý nábytek
мѣбели от абанѡс **2. прен.** абанѡсов; чѣрен
като абанѡс: ~é vlasy косѝ, чѣрни като абанѡс

ebonit [-nyť], -u *м. техн.* ебонит: gramofonové
desky z ~u грамофонни плѡчки от ебонит

ěčk[o], -a *ср. 1.* муз. жарг. ми (*тон и струна*)
2. разг. бѹква „ѣ“ (*и всичко, което е обозначено с нея*)

eden, -u *м. книж.* едѣн, рѧй

edic|e [-dy-], -e *ж.* **1.** издѧние **2.** издѧване: ~e
důležitých dokumentů издѧване на важни
документи **3.** сѣрия, порѣдица, библиотека

edičn[í], -í, -í [-dy-] издѧтелски: ~í plán издѧтелни
плѧн

edikt [-dy-], -u *м. истор.* едикт, ўказ, поста-
новлѣние, нарѣдба